

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Vývoj daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v České republice
The Development of Personal Income Tax from Employment in the Czech Republic

Student: Bc. Martina Cahlíková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jiřina Krajčová

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Martina Cahlíková**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Vývoj daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v České republice**
Development of Personal Income Tax from Employment in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
 3. Zásadní změny v dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
 4. Analýza vývoje daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- KOLEKTIV AUTORŮ. *Meritum Mzdy 2012*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 780 s. ISBN 978-80-7357-749-0.
- PELECH, Petr a Vladimír PELC. *Daně z příjmů: s komentářem 2012*. 12. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 1079 s. ISBN 978-80-7263-742-3.
- VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: 1. VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jiřina Krajčová**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení o samostatném vypracování diplomové práce

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně s použitím literatury, kterou uvádím v přiloženém seznamu.

.....

podpis studenta

V Ostravě dne 26. 4. 2013

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Charakteristika daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.....	7
2.1	Definice pojmu daň	7
2.2	Vlastnosti daní.....	8
2.3	Funkce daní	8
2.4	Konstrukční prvky daně	9
2.5	Požadavky na daně	12
2.6	Výběr daně	13
2.7	Vývoj daní ke vzniku osobní důchodové daně.....	14
2.8	Důchodová daň na území České republiky před rokem 1993	15
2.9	Daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti v současnosti	16
2.9.1	Poplatník daně z příjmů ze závislé činnosti.....	16
2.9.2	Předmět daně z příjmů ze závislé činnosti.....	17
2.9.3	Osvobození od daně	18
2.9.4	Základ daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.....	18
2.9.5	Příjmy ze závislé činnosti.....	19
2.9.6	Nezdanitelná část základu daně.....	20
2.9.7	Sazba daně.....	23
2.9.8	Solidární zvýšení daně.....	23
2.9.9	Slevy na dani a daňové zvýhodnění	23
3	Zásadní změny v dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.....	26
3.1	Poplatník daně z příjmů fyzických osob.....	26
3.1.1	Úprava v roce 1993	26
3.1.2	Změny v roce 1994 a 1995	27
3.1.3	Změny v letech 1996, 1997, 1998, 1999 a 2000.....	27
3.1.4	Změny v letech 2001 až 2013.....	27
3.2	Předmět daně z příjmů fyzických osob	27
3.2.1	Úprava v roce 1993	28
3.2.2	Změny v roce 1994 a 1995	28
3.2.3	Změny v letech 1996, 1997, 1998, 1999 a 2000.....	29
3.2.4	Změny v letech 2001, 2002, 2003, 2004 a 2005.....	29
3.2.5	Změny v letech 2006, 2007, 2008, 2009	30
3.2.6	Změny v letech 2010, 2011, 2012 a 2013.....	30

3.3	Osvobození od daně	30
3.3.1	Úprava v roce 1993	31
3.3.2	Změny v roce 1994.....	32
3.3.3	Změny v letech 1995, 1996, 1997	32
3.3.4	Změny v letech 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003	33
3.3.5	Změny v letech 2004 až 2013.....	34
3.4	Základ daně z příjmů fyzických osob.....	35
3.4.1	Úprava v roce 1993	35
3.4.2	Změny v roce 1994.....	36
3.4.3	Změny v letech 1995, 1996, 1997	36
3.4.4	Změny v letech 1998, 1999, 2000 a 2001.....	36
3.4.5	Změny v letech 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 a 2007.....	36
3.4.6	Změny v roce 2008.....	37
3.4.7	Změny v letech 2009 až 2013.....	37
3.5	Příjmy ze závislé činnosti.....	38
3.5.1	Úprava v roce 1993	39
3.5.2	Změny v roce 1994.....	40
3.5.3	Změny v letech 1995, 1996, 1997	40
3.5.4	Změny v letech 1998, 1999, 2000, 2001	40
3.5.5	Změny v letech 2002 až 2013.....	41
3.6	Nezdanitelná část základu daně.....	41
3.6.1	Úprava v roce 1993	42
3.6.2	Změny v roce 1994.....	43
3.6.3	Změny v roce 1995.....	44
3.6.4	Změny v roce 1996.....	44
3.6.5	Změny v roce 1997.....	45
3.6.6	Změny v roce 1998.....	45
3.6.7	Změny v letech 1999 a 2000	46
3.6.8	Změny v letech 2001, 2002, 2003	47
3.6.9	Změny v roce 2004 a 2005	48
3.6.10	Změny v letech 2006, 2007 a 2008	49
3.6.11	Změny v letech 2009, 2010, 2011, 2012 a 2013.....	50
3.7	Slevy na dani a daňové zvýhodnění	50
3.7.1	Úprava v roce 2005	50
3.7.2	Změny v roce 2006 a 2007	51
3.7.3	Změny v letech 2008 až 2013.....	52

3.8	Společné zdanění manželů	53
3.9	Sazba daně	55
3.9.1	Úprava v roce 1993	55
3.9.2	Změny v letech 1994 a 1995	55
3.9.3	Změny v roce 1996.....	55
3.9.4	Změny v roce 1997.....	56
3.9.5	Změny v roce 1998.....	56
3.9.6	Změny v roce 1999 a 2000	56
3.9.7	Změny v letech 2001, 2002, 2003, 2004, 2005	57
3.9.8	Změny v roce 2006 a 2007	57
3.9.9	Změny v letech 2008 až 2013.....	57
4	Analýza vývoje daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.....	58
4.1	Vývoj zdanění mezd	58
4.2	Daňová reforma daně z příjmů fyzických osob.....	77
4.2.1	Plány současné vlády.....	77
4.2.2	Plány opozice	79
4.2.3	Návrh změn ve zdaňování	81
4.2.4	Srovnání změn ve zdanění příjmů ze závislé činnosti	83
4.3	Shrnutí	89
5	Závěr.....	90
	Seznam použité literatury	91
	Seznam zkratk.....	94
	Seznam schémat, tabulek a grafů.....	95
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

V současnosti se u nás za jeden z nejdůležitějších redistribučních kanálů považuje daň z příjmů, i když patří mezi relativně mladší druh základních daní. Velmi často je využívána jako stimulační ekonomický nástroj. Podíl důchodových daní na příjmech však v posledních desetiletích klesá, jedním z důvodů může být, že příliš vysoké daně z příjmů mohou omezovat ekonomickou aktivitu nebo také ponoukat poplatníky k odchodu do zahraničí.

Cílem práce je analyzovat vývoj daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti od vzniku samostatné České republiky, tj. od roku 1993 do současnosti, a navržení možných změn ve zdaňování těchto příjmů.

Diplomová práce se nejprve zabývá teoretickým definováním daně, funkcí daně, jejími vlastnostmi, požadavky na ni, konstrukcí daně a jejím výběrem. Dále se věnuje vzniku daní a zaměřuje se na vývoj osobní důchodové daně a její historii na území dnešní České republiky do roku 1993. Závěr první části práce, věnované charakteristice daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, popisuje současnou úpravu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti.

V diplomové práci jsou postupně analyzovány změny v zákonné úpravě týkající se poplatníka daně z příjmů fyzických osob, předmětu daně, osvobození, základu daně, příjmů, nezdanitelných částí základu daně, slev na dani, společného zdanění manželů a sazby daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. U každého konstrukčního prvku daně byl jeho vývoj zmapován oddělně.

Dále se diplomová práce věnuje analýze vývoje příjmů poplatníků daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a jejich následné komparaci. Analýza je aplikována na příjmy ve výši minimální mzdy, průměrné mzdy a pětinasobek průměrné mzdy. Jelikož má v následujících letech dojít ke změnám týkajícím se zdanění příjmů, jsou zde uvedeny plány vlády a opoziční strany na změny ve zdanění příjmů fyzických osob. Dále jsou uvedeny návrhy na změny v této oblasti z mé strany, ve kterých jsem se zaměřila na podporu rodin s dětmi, osob s nízkými příjmy a všeobecný přesun daňového zatížení z příjmů na spotřebu. Tyto návrhy jsou pro znázornění jejich dopadů na příjmy fyzických osob aplikovány na tři vzorové výše příjmů, jde o minimální mzdu, průměrnou mzdu a pětinasobek průměrné mzdy.

Pro přehlednění výzkumu jsou v práci použity tabulky a grafy, v nichž je vývoj zdanění příjmů fyzických osob ze závislé činnosti znázorněn.

Při zpracování diplomové práce byly použity obecně teoretické metody např. analýza či komparace a dále odborná literatura a zákony.

2 Charakteristika daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

"Osobní důchodové daně jsou ve většině zemí považovány za nejdůležitější. Je jim přisuzována největší míra komplexnosti, spravedlnosti i ekonomické efektivnosti. Pokud lidé mluví o daních, mívají na mysli právě tyto daně a ne jiné daně. Osobní daň může zahrnovat různé požadavky na poskytování sociálních úlev, což u jiných např. spotřebních daní, které musí být pro všechny poplatníky stejné, není možné. Důležitost daně je zdůrazněna i jejím zařazením na první místo v klasifikaci daní OECD i IMF.

*Je však zajímavé, že i přes toto hodnocení je osobní daň mezi lidmi značně nepopulární. Sociologické výzkumy ukazují, že ve většině zkoumaných zemí si jen menšina poplatníků přeje zvýšení právě této daně v případě fiskální nouze."*¹

2.1 Definice pojmu daň

Daň sice v našem zákoně není definována, ale autoři odborných publikací definují daň na základě jejích vlastností.

Profesorka Vančurová uvádí v knize Daňový systém ČR 2012:

"Daň je povinná zákonem uložená platba, která plyne do veřejného rozpočtu. Je nenávratná, neekvivalentní a zpravidla neúčelová."

Autor profesor Široký v publikaci Daňové teorie. S praktickou aplikací definuje daň takto:

"Daň je povinná, zákonem předem stanovená částka, kterou se odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomickému subjektu. Daň představuje transfer finančních prostředků od soukromého k veřejnému sektoru."

Definice od profesorky Kubátové jsou dvě. Z knihy Daňová teorie a politika:

"Daň je definována jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmů) nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností (např. při každém převodu nemovitosti)."

Zjednodušená verze z díla z roku 2009 Daňová teorie úvod do problematiky:

"Daň je povinná nenávratná platba do veřejného rozpočtu."

¹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8. (s. 158)

2.2 Vlastnosti daní

Jelikož žijeme v právním státě a tento stát financuje veřejné statky a jiné společné potřeby, plynou výnosy daní do **veřejného rozpočtu**.

Aby nebyla část lidí ve společnosti "černými pasažéry", kteří nepřispívají do společné pokladny, musí být daň **povinná**.

Z právního pohledu povinnost platit daně omezuje svobodu jednotlivce, avšak tento postup je v právním státě umožněn na základě uložení povinnosti všeobecně závaznou právní normou a pro daně je touto normou **zákon**.

Na rozdíl od půjček, kdy se majetek vrací zpět, jsou daně **nenávratné** a zároveň platí, že jejich zaplacením nevzniká daňovému subjektu žádný konkrétní nárok.

Část, jakou se jednotlivec podílí na společných příjmech, nemá nebo téměř nemá vztah k tomu, v jaké výši se bude podílet na výdajích veřejných rozpočtů nebo jaký díl veřejně financovaných statků bude spotřebovávat. Z toho vyplývá další vlastnost, jíž je **neekvivalentnost**.

Daně plynou do veřejných rozpočtů, ze kterých se hradí různé veřejné výdaje, nikdo tedy neví, když daň platí, co bude z těchto prostředků financováno. Daně jsou tedy zpravidla **neúčelové**, výjimku však tvoří například daň silniční.

2.3 Funkce daní

Daně jsou nástrojem hospodářské politiky státu, v současné ekonomické teorii tedy jejich hlavní funkce vyplývají z existence veřejného sektoru.

Tři základní funkce:

- alokační,
- redistribuční,
- stabilizační.

Profesorka Vančurová k nejdůležitějším funkcím dále řadí funkci:

- fiskální a
- stimulační.

Alokační funkce se uplatňuje v případě, že na trzích nastane selhání v alokaci zdrojů. Příčinami tržního selhání mohou být veřejné statky, statky pod ochranou, nedokonalá konkurence nebo externalita.

Jelikož rozdělení bohatství na základě tržních mechanismů může být společností neakceptovatelné, je důležitá **funkce redistribuční**. Zdanění je vhodná metoda pro snížení

rozdílů v důchodech jednotlivců přesunem části bohatství směrem k chudším subjektům od bohatších.

Funkce stabilizační má v ekonomice zmírňovat cyklické výkyvy, aby bylo dosaženo větší cenové stability a dostatečné zaměstnanosti. V době hospodářské krize mají být daně nižší, aby poplatníkům zbylo více prostředků a povzbudila se poptávka po zboží a službách. V období konjunktury by měly být daně relativně vyšší, jelikož je třeba předcházet "přehřátí" ekonomiky. S touto funkcí jsou však spjaty spory mezi keynesovskou a neoklasickou ekonomickou teorií.

Fiskální funkce je historicky nejstarší a ve své podstatě je obsažena v předchozích třech funkcích. Rozumíme jí opatřování finančních prostředků do veřejných rozpočtů, ze kterých jsou následně hrazeny veřejné výdaje.

Daně jsou subjekty vnímány jako újma, proto jsou ochotny vyvinout snahy svou daňovou povinnost co nejvíce omezit, toho využívá **stimulační funkce**. Stát podrobuje vyššímu zdanění statky a činnosti, v jejichž případě se lidé chovají nezodpovědně, nebo poskytuje určité druhy daňových úspor v případech, kdy chce subjekty podpořit.

2.4 Konstrukční prvky daně

Při konstrukci daně se musí brát zřetel na to, jak na ekonomické subjekty bude působit, kdy a od koho se bude vybírat a jak moc zatíží určité skupiny subjektů. Základními prvky, které určí, jakou měrou budou daně na subjekty dopadat, jsou:

- daňový subjekt,
- předmět daně,
- osvobození od daně,
- základ daně a období, za které se stanoví (zdaňovací období),
- odpočty od základu daně,
- sazba daně
- slevy na dani.

Daňový subjekt

"Daňový subjekt je osoba povinná strpět, odvádět nebo platit daň."

"Z hlediska konstrukce a pravidel placení daně dělíme daňové subjekty na poplatníky a plátce. Toto rozdělení je z právního hlediska jednoznačné, ale neodpovídá teoretickému vymezení pojmů, ve kterém se za poplatníka označuje ten, kdo tíží daň neboli daňové břemeno nese, komu daň snižuje důchod, nebo jinak kdo díky dani může méně spotřebovat."

"Poplatník je daňový subjekt, jehož předmět (zejména příjem nebo majetek) je dani podroben."

*"Plátce daně je daňový subjekt, který je pod svou majetkovou odpovědností povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům."*²

Předmět daně

Předmětem daně rozumíme veličinu, ze které se daň vybírá. Často je jeho stručné vymezení v názvu daňového zákona. Pro efektivní vybírání daně je nutno její předmět co nejpřesněji definovat, k tomu pomáhá vynětí z předmětu daně, které určuje hranici, za níž už předmět daně nesáhá.

Osvobození od daně

Osvobození od daně určuje část předmětu, z níž se daň nevybírá nebo kterou není daňový subjekt povinen, ani zpravidla oprávněn, do základu daně zahrnout. Osvobození může být úplné nebo částečné. V rámci zjednodušení se někdy k technice stanovení daně přiřazuje nezdanitelné minimum, jež je podobné úplnému osvobození. Toto minimum má především omezit neefektivní výběry příliš nízkých výší daní.

Základ daně

Základ daně musí být vyjádřen měřitelnými jednotkami (fyzikální jednotky, hodnotové vyjádření) a upraven dle zákonných pravidel. Dle stanovené jednotky základu daně lze daně rozdělit na:

- daně stanovené bez vztahu k velikosti základu daně - např. daň z hlavy,
- daně specifické - základ daně je vyjádřen jednotkami fyzického objemu nebo jednotkami měřícími určité chemické a fyzikální vlastnosti,
- daně hodnotové neboli ad valorem - vyjádření základu daně je v peněžních jednotkách.

Základ daně může být stanoven pro více než jednoho poplatníka. Při společném zdanění vzniká společný základ daně sečtením základů daně společně zdaňovaných osob a z něj se vypočte jedna daňová povinnost. Varianta zpětného rovnoměrného rozdělení společného základu daně jednotlivým poplatníkům, kteří z něj pak určí daň, umožňuje

² VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: 1. VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2. (s. 14.)

složitější konstrukci společného zdanění a pak jde o úplné rodinné zdanění. U právnických osob ve skupině se jedná o konsolidovaný základ daně.

Zdaňovací období

*"Zdaňovací období je pravidelný časový interval, za který nebo na který se základ daně stanoví a daň vybírá."*³ Základní zdaňovací období je 12 měsíců, často kalendářní rok, ale používá se například období kratší, jako je jeden měsíc nebo i kalendářní čtvrtletí.

Odpočty od základu daně

Odpočty od základu daně snižují základ daně a mají význam v sociální oblasti nebo při stimulační funkci daně. Odpočty dělíme na standardní a nestandardní.

- Standardní odpočty základ daně snižují o pevnou předem stanovenou částku, splní-li subjekt podmínky, ke kterým se váže uplatnění tohoto odpočtu. Často se uplatňují u daně z osobních důchodů a zpravidla zohledňují i sociální postavení poplatníka.
- Nestandardní odpočty zastupují položky, jež daňový subjekt smí odečíst od základu daně v prokazatelně vynaložené výši. Obvykle mají motivovat k celospolečensky žádoucímu jednání. Mohou být absolutně či relativně omezeny, aby daň z příjmu dále plnila redistribuční funkci.

Sazba daně

*"Sazba daně je algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu daně (sníženého o odpočty) stanoví základní částka daně."*⁴ K určení sazby daně se může použít v podstatě jakýkoliv výpočtový algoritmus, obvykle se používá několik typů sazeb:

- dle druhu předmětu daně nebo daňového subjektu
 - jednotná sazba - je pro všechny typy a druhy předmětu určité daně stejná,
 - diferencovaná sazba - liší se podle druhu předmětu daně, jeho kvality, nebo i podle daňového subjektu,

³ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: 1. VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2. (s. 20.)

⁴ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: 1. VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2. (s. 22.)

- podle typu základu daně
 - pevná sazba - se vztahuje k fyzikální jednotce základu daně, který je tedy specifický,
 - relativní sazba - používá se pro hodnotový základ daně,
 - proporcionální (lineární) sazba - daň roste ve stejném poměru jako její základ,
 - progresivní sazba - daň roste relativně rychleji, než roste základ daně, progrese může být stupňovitá nebo klouzavá.

Slevy na dani

Slevy na dani se odčítají od vypočtené daně a snižují tedy její základní částku. Můžeme je členit na absolutní a relativní nebo na standardní a nestandardní. Pevnou částkou je stanovena absolutní sleva. O stanovený díl, obvykle procentně vyjádřený, snižuje daň relativní sleva. Při splnění zákonných podmínek můžeme uplatnit standardní slevy, které jsou často pevné, zákonem stanovené, částky. Nestandardní slevy jsou výdaje, prokazatelně vynaložené, o něž je možno snížit základní částku daně a to v plné výši nebo pouze do výše stanovených omezení (mohou být absolutní či relativní).

2.5 Požadavky na daně

Dále je vhodné definovat požadavky na "dobré" daně neboli daňové principy:

- princip spravedlnosti,
- princip efektivnosti,
- princip daňových stimulů,
- princip makroekonomické pružnosti,
- princip právní perfektnosti a politické průhlednosti.

Každý subjekt by měl přispívat prostřednictvím daní na společné potřeby takovým dílem, který odpovídá jeho možnostem a také prospěchu, jež ze služeb poskytovaných státem pociťuje. Takto definovanou **daňovou spravedlnost** můžeme pojmout dvěma úhly pohledu a to principem prospěchu, kdy je požadováno, aby subjekt od státu dostal za své daně odpovídající protihodnotu, nebo principem platební schopnosti, v jehož případě mají poplatníci platit daně odpovídající jejich platebním možnostem.

Aby daně splňovaly **princip efektivnosti**, neměly by způsobovat velké distorze v cenách a užitku z různých činností, a také by neměly být příliš administrativně náročné jak pro stát, tak pro poplatníky.

Princip daňových stimulů souvisí s efektivností. Daně nemají negativně působit na ekonomické chování subjektů, pokud jejich cílem není dlouhodobě omezovat růst. To znamená, neměly by omezovat pracovní úsilí, ochotu brát na sebe podnikatelské riziko a ochotu spořit.

Daně mohou krátkodobě ovlivňovat efektivní poptávku soukromého sektoru tak, že odebírají menší nebo větší část z jejího objemu. Můžeme tedy tvrdit, že pružně reagují na růst hrubého domácího produktu. Daňová politika je tak součástí **makroekonomické politiky**, neboť daně mohou být použity jako stabilizátory, pokud platí, že má celková efektivní poptávka vliv na stabilitu.

Princip právní perfektnosti a politické průhlednosti ovlivňuje ostatní požadavky, a čím více jsme zaměřeni na svobodu jednotlivce, tím je tento princip důležitější. Neurčitost práva způsobuje problémy při jeho výkladu (další náklady a nejednotnost) a nespravedlnosti i neefektivnosti při placení a výběru daní. Daně přestávají být průhledné, jestliže daňový přesun způsobí ztrátu informace o tom, kdo ji ve skutečnosti platí. Dalším problémem jsou nátlakové skupiny, které si vydobudou určité výhody z daňových zákonů.

2.6 Výběr daně

Výběr daně na jednu stranu musí zajistit dostatečně plynulý tok do veřejných rozpočtů, ale na druhou stranu by měl co nejméně omezovat daňové subjekty. Stát rozhoduje na základě určitých pravidel o výši daně a její výběr se uskutečňuje na základě zákonné povinnosti daňového subjektu si její výši vypočíst.

Způsoby výběru daně mohou být:

- Prostřednictvím **daňových tvrzení** (daňové přiznání nebo vyúčtování daně), kdy je obvykle daňový subjekt povinen sdělit skutečnosti potřebné pro vyměření daně správci daně v termínu stanoveném zákonem, dále je subjekt povinen ve lhůtě splatnosti odvést daň předepsaným způsobem.
- **Záloha na daň**, což je platba odváděná daňovým subjektem ještě před vyměření částky daně za zdaňovací období. Záloha však nepředstavuje definitivní splnění daňové povinnosti, ale po přesném stanovení daně ve lhůtě splatnosti se na její úhradu započítá, pak může vzniknout přeplatek nebo nedoplatek na dani.
- **Splátky daně** jsou postupnou úhradou daňové povinnosti, která již byla stanovena, v průběhu zdaňovacího období, na něž se daňová povinnost stanovuje. Často jsou určeny jako poměrná část daně.

- **Srážka daně**, neboli výběr daně se dvěma daňovými subjekty - plátcem a poplatníkem. Plátce je přímým daňovým subjektem, daň tedy vypočte a pod svou majetkovou odpovědností ji odvede. Nepřímý, zprostředkovaný subjekt daně je poplatník, z jehož příjmu plátce provede srážku. Je-li srážka provedena správně, znamená konečné splnění daňové povinnosti.
- **Záloha na daň u zdroje** spojuje mechanismus daně srážkové se zálohovým principem zúčtování. Plátce daně (osoba, jež příjem vyplácí) vypočte a odvede zálohu na daň u zdroje. Tento druh záloh je zúčtovatelný prostřednictvím daňového přiznání (poplatník) nebo vyrovnáním záloh (plátce).

2.7 Vývoj daní ke vzniku osobní důchodové daně

K počátkům organizovaných států se také váže vznik daní. V otrokářských společnostech se objevovaly příjmy panovníka, které měly charakter daní, a byly vybírány v naturální podobě. Předchůdkyně daní ve starém Egyptě měly také naturální povahu a odvozovaly se z absolutního vlastnického práva panovníka. Daně ve starém Řecku měly dobrovolný charakter a jejich placení bylo způsobem občanské uvědomělosti. Pokud měl antický Řím nedostatek příjmů z válečné kořisti nebo práva na majetek podrobených zemí, zavedl jednorázově tribut, jenž byl povinný pro obyvatele dobytých území, avšak u římských občanů byl někdy považován za půjčku. V tomto období typické odvody daňového charakteru byly tedy nepravidelné a často i dobrovolné.

Ve feudální společnosti hrály odvody daňového charakteru pouze podpůrnou roli a vybíraly se formou tributů nebo organizováním sbírek. S rozvojem států se vyvíjely nové typy daní, které se stávaly pravidelnými a postupně začínaly mít peněžní formu. Daňové odvody nepřímého charakteru náležely panovníkovi a šlechtě připadl výnos z daní "přímých", tato situace se nazývá mocenský dualismus. Mezi první "daně" můžeme zařadit tyto odvody:

- Regály - poplatky za propůjčení práv, jež patří panovníkovi,
- Domény - odvody z výnosů z panovníkovu majetku,
- Kontribuce - převážně nepravidelné odvody vybírané repatriační metodou, nejčastěji z hlavy, majetku a výnosů,
- Akcízy - poplatky ze zboží prodávaného na tržišti nebo na cestách k němu, měly podobu obchodové daně nebo daně z oběhu zboží.

Předchůdkyně současných přímých daní byly kontribuce. Kníže Boleslav I. zavedl daň z míru, což je nejstarší přímá daň u nás.

V období liberalismu se mění pohled na daně, ty se stávají pravidelnými a povinnými pro všechny ekonomické subjekty (tzn. také pro církev i šlechtu) a jejich výše začíná zohledňovat skutečné příjmy a výnosy poplatníka. Vznikají první ucelené soustavy nepřímých a přímých daní. Dále se vymezují dva druhy přímých daní, a to důchodové a výnosové daně. Poprvé byla osobní důchodová daň zavedena ve Velké Británii v roce 1799 k financování válek proti Napoleonovi. V dalších vyspělých zemích se objevovala až koncem 19. století a na začátku 20. století.

2.8 Důchodová daň na území České republiky před rokem 1993

Koncem roku 1812 byla zavedena daň výdělková, již byla zdaněna některá zaměstnání směřující k docílení zisku. Dále zde existovala daň třídní a s ní spojená daň osobní, koncipovaná jako daň z hlavy, ta se týkala osob starších sedmnácti let. Po reformě v roce 1849 se stalo, že byl každý příjem postižen daněmi dvakrát, a to jednou z daní výnosových a podruhé osobní daní z příjmu. Osobní daň z příjmu se týkala pouze fyzických osob a byla rozdělena do čtyř tříd s různými základy daně. I. třída zahrnovala daň z hlavy, pod II. třídu spadali majitelé domů a pozemků. Ve III. třídě šlo o výdělkovou daň o pevné sazbě z čistého výtěžku obchodníků, živnostníků, průmyslníků a svobodných povolání a IV. třída progresivní sazbou zdaňovala služební platy zaměstnanců, které převyšovaly stanovenou hranici.

Na území dnešní České republiky byla zavedena důchodová daň neboli daň z příjmů zákonem č. 220/1896 ř. z., o osobních daních přímých, stalo se tak v návaznosti na daň z hlavy a daň z platů a penzí veřejných a soukromých úředníků. Pro výpočet daně se k vlastním příjmům poplatníka přičítal příjem samostatně nezdaněných osob s ním žijících ve společné domácnosti. Sazba daně byla nejprve určena pevně stanovenou částkou a následně byla odstupňována do tříd progresivním způsobem. Daň se platila dvakrát ročně, pouze u osob činných ve veřejné službě se z platu srážela při výplatě.

V Československu v letech 1945 - 1948 důchodová daň postihovala příjmy fyzických osob z pozemků, budov, z výdělečného podnikání, z kapitálu a ze zaměstnání. Zatížení touto daní bylo progresivní a to od 1 % až do 28 % z čistého důchodu. Důchodová daň se předepisovala hlavě rodiny, týkala se tedy důchodu domácnosti.

V letech 1949 - 1952 podléhaly fyzické osoby s příjmem z pracovního poměru, a také osoby pobírající důchody, dani ze mzdy, která byla zavedena do daňové soustavy zákonem č. 109/1947 Sb., o dani ze mzdy. Daň se při výplatě srážela procentní sazbou progresivně.

Daň ze mzdy byla dále upravena zákonem č. 76/1952 Sb., o dani ze mzdy, jež ve své základní podobě platil až do roku 1992. Dani podléhala mzda za práci, tím se dle platného

zákona rozuměly veškeré příjmy plynoucí poplatníkovi z pracovního poměru nebo v souvislosti s ním, funkční požitky, příjmy plynoucí ze zaměstnání vykonávaných v poměru podobném pracovním poměrům, stipendia a některé další příjmy. Základem daně byla hrubá mzda vyplacená poplatníkovi ve mzdovém období. Sazba daně byla klouzavě progresivní odstupňovaná od 5 % do 20 %. Progrese končila na hranici 2 400 Kčs měsíční mzdy, nad kterou pokračovala jako lineární sazba ve výši 20 %.

2.9 Daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti v současnosti

Daň z příjmů řadíme mezi daně přímé a v České republice je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon).

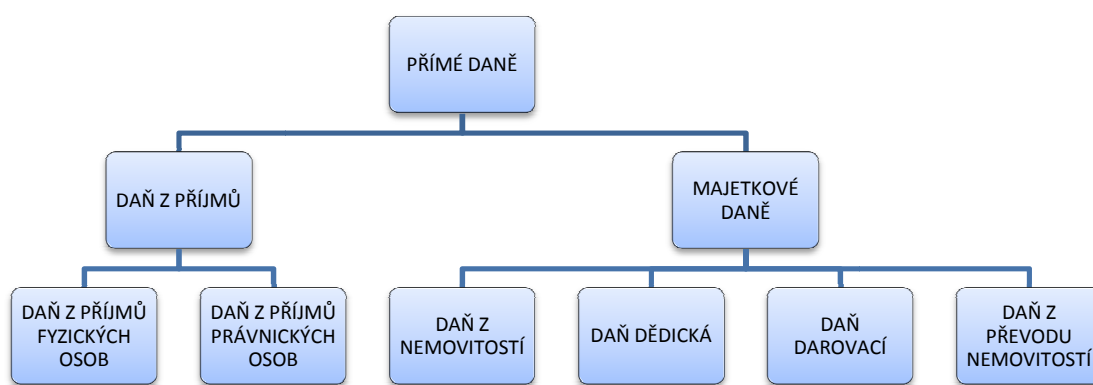

Schéma 2.1 Přímé daně v České republice (vlastní zpracování)

Zdaňování příjmů fyzických osob v roce 2013 upravuje:

- první část zákona, což jsou paragrafy 2 - 16a,
- třetí část, jež obsahuje společná ustanovení, která se týkají i zdaňování příjmů právnických osob, paragrafy 22 - 38fa,
- čtvrtá část, což jsou zvláštní ustanovení pro vybírání daně z příjmů, paragrafy 38g - 38t,
- pátá část, pravomoci ministerstva financí a vlády, paragrafy 39 a 39a,
- část šestá, přechodná a závěrečná ustanovení, paragrafy 40 - 42.

2.9.1 Poplatník daně z příjmů ze závislé činnosti

Poplatník daně z příjmů fyzických osob je definován v § 2 zákona jako osoba mající na území České republiky bydliště nebo obvykle se zde zdržující. Takto definovanou osobu nazýváme daňovým rezidentem a daňová povinnost se vztahuje na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, ale i na příjmy plynoucí ze zahraničních zdrojů, tzn. zdaňují zde celosvětové příjmy.

Poplatníci, o nichž to stanoví mezinárodní smlouvy nebo ti, kteří nesplňují předcházející podmínky, podléhají daňové povinnosti vztahující se jen na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky.

Obvykle se zdržující poplatník na území České republiky je takový, který zde pobývá alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce a to buď souvisle, nebo v několika obdobích. Do lhůty se započítává každý započatý den pobytu.

2.9.2 Předmět daně z příjmů ze závislé činnosti

Předmětem daně z příjmů ze závislé činnosti obecně jsou hrubé příjmy plynoucí ze závislé činnosti, vztahující se k danému kalendářnímu roku. Příjmy mohou být peněžní i nepeněžní povahy jako například bezplatné poskytnutí práv, služeb, věcí či jiných peněží ocenitelných výhod. Nepeněžní příjmy se v zásadě oceňují dle zvláštního zákona o oceňování, který ve většině případů u plnění zaměstnancům vychází z ceny obvyklé.

Zákon v § 3 odst. 4 stanoví, co předmětem daně není. Jsou to především příjmy z dědictví, příjmy získané darováním (s výjimkou darů přijatých v souvislosti s výkonem činnosti dle § 6), příjmy z úvěrů a půjček (vyjma příjmu věřitele z vrácené půjčky nebo úvěru, jež nabyt úplatným postoupením pohledávky, která vznikla na základě této půjčky nebo úvěru), nebo částka hrazená zdravotní pojišťovnou, o kterou byl překročen limit regulačních poplatků a doplatků na léčiva či potraviny dle zvláštních právních předpisů.

Dále zákon v § 6 odst. 7 vymezuje, co ještě není předmětem daně z příjmů fyzických osob. Mezi příjmy vyňaté z předmětu daně tímto ustanovením zákona patří:

- náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti s výkonem závislé činnosti dle podmínek stanovených zvláštním právním předpisem,
- hodnota osobních ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů a obuvi, včetně nákladů na jejich údržbu, hodnota mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů,
- částky od zaměstnavatele přijaté zálohově zaměstnancem, aby je jeho jménem vydal nebo úhrady prokazatelně vynaložených částek, které zaměstnanec vydal ze svého tak, jako by to udělal zaměstnavatel,
- náhrady zaměstnancům za opotřebení vlastního náradí, zařízení a jiných předmětů potřebných pro výkon práce.

Kompletní výčet příjmů, které nejsou předmětem daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, je uveden v Příloze č. 1.

2.9.3 Osvobození od daně

Osvobození od daně z příjmů fyzických osob je rozsáhle definováno v § 4 a v § 6 odst. 9 zákona viz Příloha č. 2. Ve vztahu k závislé činnosti je důležité z obecného osvobození dle § 4 zmínit osvobození dávek a služeb z nemocenského a důchodového pojištění, dávek státní sociální podpory a dávek v nezaměstnanosti nebo stipendií. Na platbu zaměstnavatele na příspěvek na penzijní připojištění, penzijní pojištění a životní pojištění se vztahuje limit 30 000 Kč ročně. Pravidelně vyplácené důchody z důchodového pojištění a zahraničního povinného pojištění téhož druhu jsou osvobozeny pouze do výše 36násobku minimální mzdy, pokud zároveň součet dílčích základů daně dle § 6, § 7 a § 9 zákona u poplatníka nepřesáhne částku 840 000 Kč.

Osvobození dle § 6 se týká zejména:

- nepeněžního plnění na odborný rozvoj zaměstnanců související s předmětem činnosti zaměstnavatele, jím vynaloženého,
- hodnoty stravování poskytnutého jako nepeněžní plnění zaměstnavatele zaměstnancům na pracovišti či v rámci závodního stravování,
- hodnoty nealkoholických nápojů poskytovaných zaměstnancům ke spotřebě na pracovišti,
- hodnota přechodného ubytování poskytovaného v souvislosti s výkonem práce jako nepeněžní plnění s limitem 3 500 Kč měsíčně (nejde o ubytování při pracovní cestě),
- zvýhodnění zaměstnancům ve formě zlevněných nebo bezplatných jízdenek zaměstnavatelem provozujícím veřejnou dopravu,
- dále nepeněžního plnění z FKSP ve formě např. užití rekreačního, zdravotnického, vzdělávacího či sportovního zařízení nebo poskytnutí vstupenek na kulturní pořady a sportovní akce, nebo ve formě darů či sociální výpomoci (osvobození plnění z FKSP je limitováno při využití rekreačního zařízení částkou 20 000 Kč ročně, dary 2 000 Kč ročně a sociální výpomoc 500 000 Kč).

2.9.4 Základ daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Základ daně je částka, o kterou příjmy plynoucí ve zdaňovacím období (pro fyzické osoby je to kalendářní rok) přesahují prokazatelně vynaložené výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud není v paragrafech 6 až 10 uvedeno jinak. Jestliže poplatníkovi

plyne více příjmů dle paragrafů 6 až 10 je základem daně součet dílčích základů daně dle těchto paragrafů.

Základem daně (dílčím základem daně) z příjmů ze závislé činnosti jsou příjmy ze závislé činnosti nebo funkční požitky navýšené o pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem.

2.9.5 Příjmy ze závislé činnosti

Zákon o daních z příjmů nazývá příjemce příjmů ze závislé činnosti nebo za výkon funkce jako zaměstnance a zaměstnavatele označuje jako plátce těchto příjmů (i když nejde o příjmy z pracovněprávních vztahů). Příjmy se rozumí jednorázové nebo pravidelné příjmy, bez ohledu na to, zda je na ně právní nárok a zda je od zaměstnavatele dostává zaměstnanec či osoba, na kterou přešlo příslušné právo dle zvláštních právních předpisů, a zda jsou vypláceny nebo připisovány k dobru nebo spočívají v jiné formě plnění od zaměstnavatele.

Vymezení příjmů ze závislé činnosti

V § 6 odstavci 1 jsou vymezeny příjmy ze závislé činnosti:

- příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního poměru,
- příjmy ze současného nebo dřívějšího služebního poměru,
- příjmy ze současného nebo dřívějšího členského nebo podobného poměru,
- příjmy za práci studentů a žáků z praktického výcviku,
- odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob,
- příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů společností s ručením omezeným a komanditistů komanditních společností, a to i když nejsou povinni při výkonu práce pro družstvo nebo společnost dbát příkazů plátce, a příjmy za práci likvidátorů,
- příjmy plynoucí v souvislosti se současným, dřívějším nebo budoucím výkonem závislé činnosti dle výše uvedených bodů nebo funkce, bez ohledu na to, zda plynou od plátce, u kterého poplatník vykonává nebo nevykonává závislou činnost nebo funkci.

Nepeněžní příjmy

Kromě peněžních příjmů může zaměstnanci od zaměstnavatele plynout i nepeněžní příjem spočívající např. v cenovém zvýhodnění nebo poskytnutí motorového vozidla i k soukromým účelům.

Nepeněžním příjmem tedy může být i částka, o kterou je úhrada zaměstnance zaměstnavateli za služby, práva nebo věci (vyjma bytu, v němž měl zaměstnanec bydliště 2 roky bezprostředně před koupí) nižší, než je cena zjištěná dle zvláštního předpisu nebo cena účtovaná jiným osobám.

V případě motorového vozidla poskytnutého zaměstnanci pro služební i soukromé účely se nepeněžní příjem ocení jako 1 % ze vstupní ceny vozidla v kalendářním měsíci, nejméně však 1 000 Kč. Pokud je postupně v průběhu měsíce poskytnuto více vozidel, vychází se z vyšší vstupní ceny. Jestliže jsou poskytnuta např. dvě vozidla souběžně, za nepeněžní příjem se považuje 1 % z jejich vstupních cen (minimálně však 1 000 Kč za každé z nich). Tento nepeněžní příjem je od roku 2008 zahrnut do vyměřovacího základu pro odvod zdravotního pojištění i pojistného na sociální zabezpečení.

2.9.6 Nezdánitelná část základu daně

Odpočty od základu daně upravuje zákon v § 15. V současnosti jsou nezdanitelné části základu daně ve formě nestandardních odpočtů, které poplatník může uplatnit v prokazatelné výši, jež je však omezena limitem. Tyto odpočty snižují celoroční základ daně a uplatňují se v daňovém přiznání nebo při ročním zúčtování daně.

Dary na veřejně prospěšné účely

Jako nezdanitelnou část základu daně může poplatník uplatnit hodnotu darů poskytnutých dle § 15 odst. 1 zákona krajům, obcím, organizačním složkám státu, pořadatelům veřejných sbírek a právnickým osobám se sídlem na území České republiky na stanovené účely např. financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, školství, kultury, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu a zdraví zvířat, na účely sociální, humanitární, zdravotnické a ekologické, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní, politickým stranám a politickým hnutím na jejich činnost.

Dále lze odečíst hodnotu darů poskytnutých fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky, které poskytují zdravotní služby nebo provozují školy a školská zařízení, zařízení na ochranu opuštěných zvířat nebo ohrožených druhů zvířat, na financování těchto zařízení.

Dary osobám, jež jsou poživateli invalidního důchodu, byly poživateli invalidního důchodu ke dni přiznání starobního důchodu nebo jsou nezletilými dětmi závislými na péči jiné osoby, lze rovněž uplatnit jako nezdanitelnou část základu daně, jsou-li poskytnuty na zdravotnické prostředky (do částky nehrazené zdravotními pojišťovnami), na rehabilitační

a kompenzační pomůcky (do částky nehrazené příspěvkem ze státního rozpočtu), na majetek usnadňující těmto osobám vzdělání a začlenění do zaměstnání.

Též dary na financování odstraňování živelných pohrom, k nimž došlo na území České republiky nebo členského státu Evropské unie, Norska a Islandu mohou být odpočtem od základu daně.

Minimální úhrn hodnot darů pro uplatnění nezdanitelné částky ve zdaňovacím období by měl přesáhnout 2 % ze základu daně, anebo činit 1 000 Kč, maximálně lze odečíst 10 % hodnoty základu daně.

Hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce na zdravotnické účely se jako dar dle tohoto zákona oceňuje na 2 000 Kč.

Placení úroků z úvěru na bytové potřeby

Součástí státní bytové politiky je možnost odpočtu:

- úroků zaplacených ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, případně jiného úvěru poskytnutého v souvislosti s úvěrem ze stavebního spoření stavební spořitelnou,
- úroků z hypotečního úvěru poskytnutého bankou nebo pobočkou zahraniční banky, snížený o státní příspěvek, popřípadě jiného úvěru poskytovaného v souvislosti s hypotečním úvěrem bankou nebo zahraniční bankou.

Úhrnná výše úroků, jíž je možno v jedné domácnosti ve zdaňovacím období odečíst, je maximálně částka 300 000 Kč (tzn. 25 000 Kč měsíčně) a v případě více účastníků smlouvy o úvěrovém financování uplatní úroky buď jen jeden účastník, anebo všichni rovným dílem.

Pro uplatnění úroků je důležité splnit podmínku, aby byl úvěr použit na bytové potřeby, jež zákon definuje v § 15 odstavci 3. Zejména jde o:

- výstavbu nebo koupi bytového domu, rodinného domu, bytu nebo změnu stavby,
- koupi pozemku pro výstavbu stavby k bydlení nebo pozemku, na němž už stavba pro bydlení je,
- údržbu a změnu bytu, rodinného či bytového domu,
- splacení členského vkladu nebo vkladu právnické osobě jejím členem nebo společníkem s cílem získat právo nájmu nebo jiného užívání rodinného domu nebo bytu,
- splacení úvěru nebo půjčky poplatníkem užitých k financování bytových potřeb.

Příspěvky na penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření

Odpochet se týká poplatníkem zaplaceného úhrnu příspěvků na jeho

- penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 12 000 Kč,
- penzijní pojištění při splnění podmínky, že výplata plnění z tohoto pojištění bude až po 60 kalendářních měsících a nejdříve v roce dosažení 60 let věku poplatníka,
- doplňkové penzijní spoření na zdaňovací období rovněž snížené o 12 000 Kč.

Ve zdaňovacím období lze takto odečíst příspěvek placený poplatníkem v celkovém úhrnu 12 000 Kč. Zanikne-li poplatníkovi toto pojištění bez nároku na penzi, jednorázové vyrovnání nebo jednorázové plnění z penzijního pojištění a současně mu bylo vyplaceno odbytné či jiné plnění související se zánikem penzijního pojištění, nárok na všechny odčitatelné položky z titulu placení příspěvku na penzijní pojištění zaniká a dříve uplatněné částky odpochtu se stávají zdanitelným příjmem dle § 10.

Pojistné na soukromé životní pojištění

Soukromé životní pojištění zahrnuje tři druhy pojištění:

- na dožití určitého věku,
- na důchodové pojištění,
- na smrt a dožití určitého věku.

Chce-li poplatník uplatnit po skončení roku nezdánitelnou částku pojistného v souladu s pojistnou smlouvou zaplaceného na zdaňovací období, musí splnit podmínky spočívající v tom, že jde o smlouvu sjednanou se zaměstnancem a pojišťovnou (ne prostřednictvím zaměstnavatele ve prospěch třetí osoby), výplata pojistného plnění je sjednána až po 60 kalendářních měsících a současně nejdříve v roce dosažení 60 let věku poplatníka. Maximální výše tohoto odpochtu je 12 000 Kč.

Placení členských příspěvků členem odborové organizace

Jestliže je zaměstnanec členem odborové organizace, která obhájí hospodářské a sociální zájmy zaměstnanců v rozsahu zákoníku práce, a platí členské příspěvky v souladu se stanovami této organizace, lze od základu daně odečíst tyto příspěvky zaplacené ve zdaňovacím období. Minimální částka, kterou lze uplatnit je 1,5 % zdanitelných příjmů podle § 6 (vyjma těch, na které byla použita zvláštní sazba daně), maximální výše odpochtu je částka 3 000 Kč.

Úhrada za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání

Jako nezdanitelnou částku lze od základu daně odečíst úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání v maximální hodnotě 10 000 Kč, u poplatníka se zdravotním postižením až 13 000 Kč a u osoby s těžším zdravotním postižením až 15 000 Kč. Tyto úhrady lze odečíst pouze v případě, že nebyly hrazeny zaměstnavatelem a ani nebyly uplatněny jako výdaj dle § 24 u poplatníka s příjmy podle § 7.

2.9.7 Sazba daně

Sazba daně z příjmů fyzických osob činí 15 % ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně (§ 15) a o odčitatelné položky od základu daně (§ 34) a zaokrouhleného na celá 100 Kč dolů. Některé příjmy ze závislé činnosti se zdaňují zvláštní sazbou daně dle § 36 a sazba činí také 15 %.

2.9.8 Solidární zvýšení daně

V letošním roce byla zavedena do zákona dočasná změna, platná do konce roku 2015, která se týká poplatníků, jejichž roční příjmy přesahují 48násobek průměrné mzdy. V § 16a je definováno solidární zvýšení daně jako zvýšení daně o 7 % z kladného rozdílu mezi součtem příjmů zahrnovaného do dílčího základu daně podle § 6 a § 7 v příslušném zdaňovacím období a 48násobkem průměrné mzdy stanovené podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení.

V případě výpočtu měsíční zálohy u zaměstnance se zvýší již záloha za leden 2013 o solidární zvýšení daně u zálohy dle § 38ha. Zaměstnancům, jejichž zúčtovaný měsíční zdanitelný příjem přesáhne 4násobek průměrné mzdy, se o 7 % zvýší rozdíl mezi příjmy zahrnovanými do základu daně pro výpočet zálohy a 4násobkem průměrné mzdy, který pro rok 2013 činí 103 536 Kč (tedy 4 x 25 884). Zaměstnanci, u nichž dojde k tomuto zvýšení zálohy na daň, musí po skončení roku podat daňové přiznání a nemají nárok na roční zúčtování prostřednictvím zaměstnavatele.

2.9.9 Slevy na dani a daňové zvýhodnění

Slevy na dani podle § 35ba snižují poplatníkovi vypočtenou daň o částku:

- **24 840 Kč ročně, tj. 2 070 Kč měsíčně** základní slevy na poplatníka.

V letošním roce si tuto slevu nemůže uplatnit poplatník, který k 1. lednu zdaňovacího období pobírá starobní důchod z důchodového pojištění či zahraničního povinného pojištění stejného druhu.

- **24 840 Kč ročně** na manželku nebo manžela žijícího s poplatníkem v domácnosti, v případě, že nemá vlastní příjem překračující za zdaňovací období částku 68 000 Kč. Pokud je manželka či manžel držitelem průkazu ZTP/P, částka 24 840 Kč se zvyšuje na dvojnásobek. Mezi příjmy manželky (manžela) se nezahrnují dávky státní sociální podpory, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči, sociální služby, příjem plynoucí z důvodu péče o osobu blízkou nebo jinou, která má nárok na příspěvek na péči, státní příspěvky na penzijní připojištění (se státním příspěvkem) a doplňkové penzijní spoření, státní příspěvky k stavebnímu spoření, dávky pěstounské péče (vyjma odměny pěstouna) a stipendium poskytované studujícím soustavně se připravujícím na budoucí povolání.
- **2 520 Kč, tj. 210 Kč měsíčně** v případě, že poplatník pobírá invalidní důchod prvního nebo druhého stupně nebo jiný důchod z důchodového pojištění nebo mu zanikl nárok na invalidní důchod prvního nebo druhého stupně z titulu souběhu nároku na výplatu starobního a invalidního důchodu.
- **5 040 Kč ročně, tj. 420 Kč měsíčně** pokud poplatník pobírá invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně nebo jiný důchod z důchodového pojištění, u něhož je jednou z podmínek pro přiznání invalidity třetího stupně, dále pokud zanikl nárok na plný invalidní důchod z důvodu souběhu nároku na starobní důchod a na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, anebo pokud je poplatník dle zvláštních předpisů plně invalidní, ale jeho žádost o plný invalidní důchod byla zamítnuta z jiných důvodů, než že by nebyl plně invalidní.
- **16 140 Kč ročně, tj. 1 345 Kč měsíčně** jestliže je poplatník držitelem průkazu ZTP/P, sleva se uplatní i v případě, kdy poplatník invalidní důchod nepobírá, pokud jej pobírá, tyto slevy se kumulují.
- **4 020 Kč ročně, tj. 335 Kč měsíčně** u poplatníka po dobu kdy se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem či předepsaným výcvikem a to do věku 26 let, v případě doktorského studia v prezenční formě až do dovršení 28 let.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti dle § 35c ve výši **13 404 Kč ročně, tedy 1 117 Kč měsíčně**, může poplatník uplatnit formou slevy na dani nebo daňového bonusu, který ročně činí maximálně 60 300 Kč a minimálně 100 Kč.

V případě, že je dítě držitelem průkazu ZTP/P, daňové zvýhodnění na něj se zdvojnásobuje na částku 26 804 Kč. Daňový bonus lze uplatnit pouze, pokud měl poplatník za zdaňovací období příjmy alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy stanovené pro zaměstnance odměňovaného měsíční mzdou k počátku příslušného zdaňovacího období. V případě více poplatníků vyživujících dítě v domácnosti smí ve zdaňovacím období nebo v témže kalendářním měsíci uplatnit slevu (bonus) jen jeden z nich. Tato sleva na dítě se odečítá od vypočtené daně až po snížení o slevy podle § 35ba. Vyživovaným dítětem dle § 35c odst. 6 rozumíme vlastní či osvojené dítě, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, dítě druhého z manželů a vnouče, jestliže jeho rodiče nemají příjmy, ze kterých by mohli daňové zvýhodnění uplatnit, jestliže je:

- nezletilým dítětem,
- zletilým dítětem až do dovršení věku 26 let, jestliže nepobírá invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně a
 - soustavně se připravuje na budoucí povolání,
 - nemůže se soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz,
 - z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.

Uzavře-li zletilé dítě do věku 26 let manželství a žije-li v domácnosti s manželem (manželkou), může tento manžel (manželka) uplatnit slevu na manžela podle § 35ba pokud splní podmínky. Jestliže manžel nemá dostatečné příjmy na uplatnění slevy na manžela, může daňové zvýhodnění uplatnit rodič nebo poplatník, který by měl nárok na slevu dle § 35c, v případě, že by dítě neuzavřelo sňatek.

Slevy a bonusy nebo nezdanitelné části základu daně může uplatňovat poplatník, který u zaměstnavatele podepíše formulář Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků (Příloha č. 5). Slevy nebo daňový bonus se mohou využívat měsíčně při výpočtech zálohy na daň, kromě slevy na manželku (manžela), ta se uplatňuje až v ročním zúčtování nebo v daňovém přiznání (Příloha č. 4), stejně jako nezdanitelné části základu daně.

3 Zásadní změny v dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Zákon o daních z příjmů byl mnohokrát novelizován a zásadní dopady těchto změn na zdaňování příjmů fyzických osob ze závislé činnosti budou obsahem následujících kapitol.

V roce 1993 byla zákonem č. 212/1992 Sb., o soustavě daní právně ukotvena nová daňová soustava České a Slovenské federativní republiky. Pro fyzické osoby to znamenalo sloučení několika přímých daní do jedné daně z příjmů fyzických osob, viz Tabulka 3.1. Dále byly z daní vyloučeny příspěvky, které se od začátku roku 1993 vybírají jako pojistné na sociální pojištění, příspěvky na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na zdravotní pojištění. Zákon byl ještě v roce 1993 novelizován s platností od 1. srpna 1993, některé paragrafy byly rozšířeny a byla upravena měna z Kčs na Kč. Způsobu vybírání daně a její správě byl věnován zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, jež byl s různými novelizacemi platný až do konce roku 2010. Zákon o správě daní a poplatků byl nahrazen zákonem č. 280/2009 Sb., daňový řád.

Rok 1992	Rok 1993
Daň ze mzdy	Daň z příjmů fyzických osob
Daň z příjmů obyvatelstva (zahrnuje i daň z příjmů občanů ze zemědělské výroby)	
Daň z příjmů z literární a umělecké činnosti	

Tabulka 3.1 Změna ve zdanění rok 1992 a 1993 (vlastní zpracování)

3.1 Poplatník daně z příjmů fyzických osob

Poplatník je osoba, jejíž příjem nebo majetek je dani podroben, tzn. její disponibilní zdroje jsou výběrem daně kráceny. V případě daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti tedy jde o zaměstnance.

3.1.1 Úprava v roce 1993

Poplatník daně z příjmů fyzických osob byl v roce 1993 definován v § 2 zákona jako fyzická osoba, poplatník s bydlištěm na území České republiky nebo se zde obvykle zdržující. Tento poplatník měl stejně jako v současnosti daňovou povinnost vztahující se na jeho příjmy plynoucí jak ze zdrojů na území České republiky a také ze zdrojů v zahraničí. Fyzická osoba, která nemá na území České republiky bydliště, ani se zde obvykle nezdržuje, má daňovou povinnost vztahující se jen na příjmy plynoucí z České republiky. Definování pojmu poplatník obvykle se zdržující na území České republiky je také téměř stejné, a označuje poplatníky, kteří v České republice pobývají alespoň 183 dní v příslušném kalendářním roce,

a to souvisle nebo v několika obdobích, vyjma těch, kteří zde pobývají za účelem léčení nebo studia. Počítá se každý započatý den pobytu, výjimku tvoří poplatníci, kterým ze zdrojů na území České republiky plynou příjmy ze závislé činnosti a hranice do České republiky překračují denně nebo v dohodnutých časových obdobích jen za účelem této závislé činnosti. Dále mezi poplatníky s daňovou povinností vztahující se pouze na příjmy ze zdrojů na území České republiky řadíme osoby s bydlištěm v zahraničí, jež byly vyslány jako odborníci (experti) se specifickými znalostmi zahraničním subjektem za účelem poskytnutí odborné pomoci právnickým osobám se sídlem v tuzemsku, a zdržují se v tuzemsku jen za účelem této odborné pomoci.

3.1.2 Změny v roce 1994 a 1995

V roce 1994 v definování poplatníka daně z příjmů fyzických osob nedošlo k žádné změně, protože k úpravě došlo již v polovině roku 1993.

Rok 1995 znamenal změnu v § 2, která byla spíše upřesňující a zahrnující existenci mezinárodních smluv o zamezení dvojího zdanění. Dále byl v zákoně definován pojem bydliště na území České republiky, tím se rozumí místo, kde má poplatník stálý byt za okolností, z nichž lze usuzovat na jeho úmysl trvale se v tomto bytě zdržovat.

3.1.3 Změny v letech 1996, 1997, 1998, 1999 a 2000

V roce 1996 došlo pouze k upřesnění formulace odstavce 3 a následující roky zůstal tento paragraf beze změny až do konce roku 2000.

3.1.4 Změny v letech 2001 až 2013

Rokem 2001 byl vypuštěn z § 2 odstavec 5 a další úpravy týkající se zahraničních odborníků vyslaných zahraničním subjektem do České republiky, kteří zde poskytovali odbornou pomoc osobám se sídlem nebo bydlištěm na území naší republiky nebo stálé provozovně. Od tohoto roku se úprava poplatníka daně z příjmu fyzických osob ustálila a je beze změn až do současnosti.

3.2 Předmět daně z příjmů fyzických osob

Obecně předmětem daně rozumíme veličinu, z níž se daň vybírá. V případě daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti jde o hrubé příjmy plynoucí z této činnosti. Zákon pro fyzické osoby vykonávající závislou činnost předmět daně upravuje v § 3 a 6, kde uvádí výčet co předmětem daně je a co není.

3.2.1 Úprava v roce 1993

Předmět daně definovaný v § 3 zákona jsou příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky, dále jej rozvádí § 6, a jde o peněžní i nepeněžní příjem. Ocenění nepeněžního příjmu se provede cenou obvyklou v místě a době plnění, a to podle druhu a kvality, případně stavu a míry opotřebení není -li stanoveno jinak.

V § 3 odst. 4 zákon uvádí, co předmětem daně není:

- příjmy získané nabytím akcií podle zvláštního zákona,
- příjmy získané zděděním, vydáním,
- příjmy získané darováním nemovitosti, movité věci nebo majetkového práva, s výjimkou příjmů z nich plynoucích (a vyjma darů přijatých v souvislosti s výkonem činnosti podle § 6 nebo s podnikáním, či jinou samostatnou výdělečnou činností),
- úvěry a půjčky.

Také § 6 obsahuje výčet příjmů, které předmětem daně nejsou:

- náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti se závislou činností do výše stanovené zvláštním právním předpisem (částky překračující výši stanovenou předpisem jsou zdanitelným příjmem podle § 6 odst. 1),
- hodnota poskytovaných osobních hygienických a ochranných pracovních prostředků a pracovního oblečení, včetně jejich údržby,
- od zaměstnavatele zálohově přijaté částky, aby je zaměstnanec jeho jménem vydal, nebo částky, kterými zaměstnavatel hradí prokázané výdaje, jež zaměstnanec vydal ze svého tak, jako by je vynaložil přímo zaměstnavatel.

3.2.2 Změny v roce 1994 a 1995

Výčet, co je předmětem daně z příjmů ze závislé činnosti, se v roce 1994 nezměnil. K úpravě došlo pouze v tom, co předmětem daně není. Ustanovení § 3 odst. 4 písm. a) bylo rozšířeno o to, že předmětem daně u fyzických osob provozujících zdravotnická a školská zařízení a zařízení na ochranu opuštěných nebo ohrožených druhů zvířat, není příjem získaný nabytím daru v souvislosti s provozováním těchto činností. Také § 6 odst. 7 byl rozšířen o další položku, která není předmětem daně, jde o náhrady poskytované zaměstnanci dle zákoníku práce za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce. Dále byla upravena situace, kdy zaměstnavatel hradí zaměstnanci tyto výdaje (§ 6 odst. písm. 7 b) až d)) paušální částkou. V případě paušálu za použití vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon závislé činnosti zaměstnance, jež by byly u zaměstnavatele

odpisovány, uzná se paušál pouze do výše odpisů srovnatelného rovnoměrně odpisovaného hmotného majetku (u zaměstnavatele) v dalších letech odpisování. Ostatní paušálně hrazené výdaje se považují za prokázané do výše paušálu stanoveného zvláštními předpisy nebo uvedeného v kolektivní smlouvě (vnitřním předpisu) zaměstnavatele za předpokladu, že výše tohoto paušálu byla stanovena na základě kalkulace skutečných výdajů.

V roce 1995 bylo pouze rozvedeno ustanovení § 6 odst. 7 písm. b) a pojem hygienické prostředky byl nahrazen výčtem: mycích, čistících a dezinfekčních prostředků poskytovaných v rozsahu stanoveném zvláštním předpisem, a dále byl rozšířen o hodnotu poskytovaných stejnokrojů, včetně příspěvku na jejich udržování. Tato změna tedy byla jen upřesňující.

3.2.3 Změny v letech 1996, 1997, 1998, 1999 a 2000

V těchto letech ke změnám v předmětu daně jako takovém nedošlo. Pouze v roce 1998 se změnil § 3 odst. 3, který se týká oceňování nepeněžních příjmů zaměstnance. Nepeněžní příjmy se oceňují podle zvláštního předpisu, tedy zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů. Příjmy zaměstnanců se však v praxi převážně dále oceňují cenou obvyklou.

3.2.4 Změny v letech 2001, 2002, 2003, 2004 a 2005

V roce 2001 došlo k upřesnění některých formulací a rozšíření § 3 odstavce 4, který upravuje, co není předmětem daně. Jsou to půjčky a úvěry, s výjimkou příjmů věřitele z vráceného úvěru nebo půjčky, jež nabyl úplatným postoupením, pohledávky vzniklé na základě tohoto úvěru nebo půjčky a to ve výši rovnající se rozdílu mezi hodnotou úvěru či půjčky a cenou, za kterou byla pohledávka postoupena. Předmětem daně taktéž nejsou příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů.

V roce 2004 se výjimka z úvěrů a půjček, které nejsou předmětem daně, dočkala rozšíření o příjmy plynoucí poplatníkovi vedoucímu daňovou evidenci z eskontního úvěru ze směnky, jíž je hrazena pohledávka. Nově není předmětem daně příjem plynoucí z titulu spravedlivého zadostiučinění přiznaného Evropským soudem pro lidská práva nebo z titulu smírného urovnání záležitosti před tímto soudem, ve výši, kterou je Česká republika povinna nebo se zavázala uhradit.

K dalšímu vynětí z předmětu daně došlo v roce 2005, od kdy se zdanění netýká příjmu rezidenta České republiky vypomáhajícímu s domácími pracemi v zahraničí nebo poplatníka dle § 2 odst. 3, který tuto činnost vykonává v České republice, a to za ubytování a stravu, jestliže jde o příjem k uspokojování základních sociálních, vzdělávacích nebo kulturních potřeb.

3.2.5 Změny v letech 2006, 2007, 2008, 2009

Menší úpravu v roce 2007 zaznamenal § 6 odst. 7 písm. b) - předmětem daně není hodnota osobních ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů a obuvi, a poskytnutých stejnokrojů včetně nákladů na údržbu, hodnota mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů poskytovaných podle zvláštního právního předpisu. Dále bylo upraveno ustanovení písm. a) stejného odstavce, u náhrad poskytovaných v souvislosti s výkonem závislé činnosti se k zaměstnavatelům z podnikatelské sféry přiřadil výčet zaměstnavatelů ze státní sféry, pro které platí tytéž pravidla. V roce 2008 byl tento výčet nahrazen odkazem na § 109 odst. 3 zákoníku práce.

Další změnou v roce 2008 bylo rozšíření výčtu příjmů, které nejsou předmětem daně podle § 3:

- částka hrazená zdravotní pojišťovnou, o niž byl překročen limit regulačních poplatků a doplatků na léčiva nebo potraviny dle zvláštních právních předpisů,
- příjem plynoucí z vypořádání mezi podílovými spoluvlastníky rozdělením majetku podle podílů a příjmy z vypořádání společného jmění manželů,
- příjmy získané darováním nemovitostí nebo ostatního majetku nebo převodem nemovitostí a ostatního majetku, mezi osobami blízkými v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti.

Rokem 2009 byla změněna formulace § 3 odst. 4 písm. f) - příjmy získané převodem majetku od osoby blízké, jež byla zemědělský podnikatel a předčasně ukončila tuto činnost.

3.2.6 Změny v letech 2010, 2011, 2012 a 2013

V letech 2010 a 2011 se předmět daně z příjmů fyzických osob žádné změny nedočkal. Až v roce 2012 byl § 3 odst. 4 písm. a) rozšířen a mezi předmět daně se nezahrnují příjmy získané nabytím daru u fyzických osob provozujících školy a školská zařízení a zařízení na ochranu opuštěných zvířat či ohrožených druhů zvířat, a u fyzických osob, jež jsou poskytovateli zdravotních služeb. Dary však musí být nabyty v souvislosti s provozováním těchto činností. Další úpravy předmětu daně v roce 2013 nebyly provedeny.

3.3 Osvobození od daně

Část předmětu daně často není součástí základny pro určení částky daně. Osvobození od daně tedy definuje tu část předmětu, z níž není daň vybírána. Výčet příjmů osvobozených od daně z příjmů fyzických osob byl od roku 1993 v zákoně rozšiřován, a jak ve své knize Daňový systém ČR 2012 uvádí profesorka Vančurová, na definování příjmů osvobozených od daně z příjmů fyzických osob bylo použito více než 4 500 slov.

3.3.1 Úprava v roce 1993

Osvobození příjmů od daně z příjmů fyzických osob bylo v roce 1993 ustanoveno v zákoně v § 4 a u poplatníků považovaných dle zákona za zaměstnance byly od zdanění osvobozeny ještě další příjmy a to dle § 6 odst. 8 viz Příloha č. 3.

Příjmy fyzických osob osvobozené dle § 4 jsou zejména:

- příjmy poskytované formou dávek, podpor služeb z povinného sociálního pojištění, pojištění zaměstnanosti a zdravotního pojištění, sociální dávky poskytované místo dávek z povinného pojištění, nebo dávky a služby sociální péče a státní dávky,
- příjmy přijaté v rámci plnění vyživovací povinnosti podle zákona o rodině,
- podpory (dotace, stipendia) z veřejných prostředků a z prostředků nadací,
- plnění z pojištění osob s výjimkou plnění z pojištění pro případ dožití určitého věku převyšující jistinu,
- úroky z vkladů ze stavebního spoření, včetně úroků ze státní podpory a úrokové výnosy ze státních dluhopisů,
- odměny vyplácené dárcům zdravotní správou za odběr krve a jiných biologických materiálů z lidského organismu.

Dále osvobozené příjmy podle § 6 odst. 8 jsou například:

- částky na doškolování zaměstnanců vynaložené zaměstnavatelem, související s jeho podnikáním,
- hodnota stravování poskytnutého jako nepeněžní plnění zaměstnavatelem zaměstnancům ke spotřebě na pracovišti nebo v rámci závodního stravování zajišťovaného prostřednictvím jiných subjektů, nebo hodnota nealkoholických nápojů poskytovaných jako nepeněžní plnění zaměstnavatelem zaměstnancům ke spotřebě na pracovišti,
- nepeněžní plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnancům ve formě možnosti používat rekreační, zdravotnická, a vzdělávací zařízení, předškolní zařízení, závodní knihovny, tělovýchovná a sportovní zařízení nebo ve formě příspěvku na kulturní pořady a akce,
- hodnota nepeněžních darů poskytovaných z fondu kulturních a sociálních potřeb, anebo ze sociálních fondů nebo ze zisku (příjmu) po jeho zdanění, a to až do úhrnné výše 2 000 Kč ročně u každého zaměstnance,

- zvýhodnění poskytovaná zaměstnavatelem provozujícím veřejnou dopravu osob svým zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům ve formě bezplatných nebo zlevněných jízdenek,
- pojistné, které je povinen platit zaměstnavatel za zaměstnance jako svůj náklad do fondu sociálního pojištění, fondu zaměstnanosti a fondu zdravotního pojištění (avšak plnění zaměstnavatele za zaměstnance na jiné formy pojištění např. na důchodové pojištění založené na komerčním principu, zdanitelným příjmem zaměstnance je).

3.3.2 Změny v roce 1994

Osvobození dle § 4 se v roce 1994 dočkalo spíše drobných zpřesnění, avšak v § 6 došlo k posunu osvobození do odstavce 9 a jeho poměrně velkému rozšíření. Nepeněžní plnění poskytovaná zaměstnavatelem z fondu kulturních a sociálních potřeb nebo ze zisku (příjmu) po zdanění nově zahrnovalo i poskytnutí zahraniční rekreace včetně zahraničních zájezdů, avšak hodnota takového nepeněžního plnění byla od daně osvobozena v úhrnu nejvýše v částce 10 000 Kč ročně u zaměstnance. Plněním zaměstnavatele zaměstnanci v tomto případě rozumíme i plnění poskytnuté rodinným příslušníkům zaměstnance.

Příkladem nových položek v osvobození jsou:

- hodnota přechodného ubytování poskytovaného jako nepeněžní plnění zaměstnavatelem zaměstnancům v místě pravidelného pracoviště (místo výkonu práce) sjednaného v pracovní smlouvě, které není shodné s místem bydliště zaměstnance,
- mzdové vyrovnání vyplácené podle zvláštních předpisů ve výši rozdílu mezi dávkami nemocenského pojištění,
- příjmy získané vrácením zaměstnaneckých akcií (obligací) až do výše rozdílu mezi vyplácenou jmenovitou hodnotou a prodejní hodnotou při jejich vydání, pokud byl tento rozdíl zdaněn při jejich nabytí před 1. lednem 1993,
- peněžní zvýhodnění plynoucí zaměstnancům v souvislosti s poskytováním bezúročných půjček nebo půjček s úrokem nižším než je obvyklá výše úroku zaměstnavatelem z fondu kulturních a sociálních potřeb nebo ze sociálního fondu.

3.3.3 Změny v letech 1995, 1996, 1997

V těchto letech bylo osvobození příjmů od daně značně upravováno a rozšiřováno. Z obecného osvobození podle § 4 je důležité zmínit:

- osvobození příjmu získaného ve formě dávek a služeb z nemocenského pojištění, důchodového pojištění, státní podpory, sociálního zabezpečení, plnění z uplatnění nástrojů státní politiky zaměstnanosti a všeobecného zdravotního pojištění (včetně plnění ze zahraničního povinného pojištění stejného druhu) a příjmu ve formě pravidelně vypláceného důchodu, který je osvobozen do částky 120 000 Kč ročně.
- osvobození stipendií ze státního rozpočtu, podpor a příspěvků z prostředků nadací a občanských sdružení včetně nepeněžního plnění sociální výpomoci poskytované zaměstnavatelem z FKSP (nebo sociálního fondu či zisku po zdanění) nejbližším pozůstalým.

Dále byla uskutečněna úprava v § 6 odst. 9 písm. p), která se týká zvýhodnění v souvislosti s poskytováním bezúročných půjček z FKSP či sociálního fondu nebo ze zisku po zdanění, jedná-li se návratné půjčky poskytnuté zaměstnanci na bytové účely, osvobozena je částka do výše 100 000 Kč, jde-li o půjčku k překlenutí tíživé finanční situace osvobozena je částka maximálně ve výši 20 000 Kč.

3.3.4 Změny v letech 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003

V roce 1998 bylo zavedeno osvobození příjmů ze závislé činnosti pro poplatníky podle § 2 odst. 3 při splnění určitých podmínek. Další důležitá změna pro příjmy ze závislé činnosti nastala v roce 1999, kdy příjmy poskytnuté zaměstnavatelem z FKSP nebo sociálního fondu (zisku po zdanění) jako sociální výpomoc zaměstnanci v přímé souvislosti s překlenutím mimořádně obtížných poměrů v důsledku živelní pohromy nebo ekologické či průmyslové havárie na územích, na nichž byl vyhlášen nouzový stav, jsou osvobozeny do výše 10 000 Kč.

V roce 2000 je důležité zmínit nové osvobození v § 6 odst. 9 písm. w), které se týká příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem poukázaného na účet jeho zaměstnance u penzijního fondu, nejvýše je osvobozeno 5 % z vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Větší množství změn u § 4 a u osvobození v § 6 zákona bylo provedeno v roce 2001. Například byla zvýšena hranice pro osvobození pravidelně vyplácených důchodů (penzí) podle § 4 odst. 1 písm. h) na částku 144 000 Kč ročně. V § 6 odst. 9 byly upraveny některé formulace. Nejvýznamnější změnou v § 6 je osvobození částky pojistného podle odst. 9 písm. y), které hradí zaměstnavatel pojišťovně za zaměstnance na pojištění pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití nebo na důchodové pojištění na základě smlouvy sjednané

zaměstnancem s pojišťovnou. V této smlouvě musí být sjednaná výplata pojistného plnění až po 60 kalendářních měsících a současně nejdříve v roce dosažení věku 60 let, pak je osvobozena částka pojistného hrazeného zaměstnavatelem maximálně do výše 12 000 Kč.

V roce 2003 bylo rozšířeno osvobození podle § 6 odst. 9 písm. p) - peněžní zvýhodnění poskytnuté zaměstnancům v souvislosti s bezúročnou půjčkou nebo půjčkou s úrokem nižším, než je jeho obvyklá výše, od zaměstnavatele o případ poskytnutí této půjčky zaměstnanci postiženému živelní pohromou do výše 1 000 000 Kč na bytové účely a do výše 200 000 Kč k překlenutí tíživé finanční situace. Dále byla zvýšena osvobozená částka příjmů poskytnutých zaměstnavatelem podle § 6 odst. 9 písm. v) jako sociální výpomoc zaměstnanci v přímé souvislosti s překlenutím mimořádně obtížných poměrů v důsledku živelní pohromy či havárie na výši 500 000 Kč.

3.3.5 Změny v letech 2004 až 2013

V roce 2004 byly upraveny některé formulace § 4 i § 6. Důležité je však zmínit zvýšení osvobozené částky dle § 6 odst. 9 písm. d) na 20 000 Kč za rok v případě poskytnutí rekreace včetně zájezdu zaměstnanci nebo jeho rodinným příslušníkům.

V roce 2005 byl mezi osvobozené příjmy dle § 4 zařazen příjem plynoucí ve formě daňového bonusu (§ 35c) a také byl zvýšen limit osvobození příjmů ve formě pravidelně vyplácených důchodů (penzí) podle § 4 odst. 1 písm. h) na částku 162 000 Kč ročně, která byla v roce 2007 změněna na částku 198 000 Kč.

V letech 2006 a 2007 docházelo k dalším úpravám odstavců týkajících se osvobození. Zmínit bychom mohli např. osvobození dávek sociální péče, dávek pomoci v hmotné nouzi, sociálních služeb a dávek státní sociální podpory a státních dávek upravených zvláštními předpisy, kdy došlo k úpravě pojmů.

Úprava se v roce 2008 týkala např. § 6 odst. 9 písm. a) a osvobozeny jsou částky vynaložené zaměstnavatelem na úhradu výdajů spojených s odborným rozvojem zaměstnanců a rekvalifikací (dříve šlo o doškolování zaměstnanců), související s předmětem činnosti zaměstnavatele, vyjma částek vynaložených na zvýšení kvalifikace. Dále byl zaveden limit 3 500 Kč měsíčně, do nějž je nepeněžní plnění zaměstnanci v podobě poskytnutí přechodného ubytování v souvislosti s výkonem práce mimo obec trvalého bydliště zaměstnance osvobozeno. Osvobozen je i příjem získaný ve formě náhrady mzdy, platu nebo odměny nebo sníženého platu či snížené odměny za dobu dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény dle zvláštních předpisů, do výše minimálního nároku určeného právním předpisem upravujícím pracovně právní vztahy. Příspěvek zaměstnavatele na penzijní

připojištění se státním příspěvkem poukázány na účet zaměstnance u penzijního fondu a částky pojistného, které hradí zaměstnavatel za zaměstnance na pojištění pro případ dožití, pro případ smrti nebo dožití nebo na důchodové pojištění jsou v úhrnu osvobozeny do výše 24 000 Kč ročně, pokud jsou splněny podmínky v § 6 odst. 9 písm. p) zákona.

V roce 2009 byl upraven § 6 odst. 9 písm. h) týkající se mj. příjmů ve formě dávek a služeb ze státní sféry, a to tak, že se shoduje se současnou úpravou tohoto písmene, vyjma v roce 2013 vložené věty týkající se plnění z pojistné smlouvy o pojištění důchodu podle zákona upravujícího důchodové spoření, a pravidelně vyplácené penze nebo důchody jsou podle tohoto písmene ročně osvobozeny do 36násobku minimální mzdy platné k 1. lednu kalendářního roku.

V letech 2010, 2011 a 2012 byly upravovány jen některé formulace § 4 a § 6 odst. 9 a osvobození se již nijak výrazně nelišilo od současného stavu. Změna roku 2013, kterou je ještě vhodné zmínit, je zvýšení osvobození platby zaměstnavatele na příspěvek na penzijní pojištění a na pojistné pro případ dožití, pro případ smrti nebo dožití či na důchodové pojištění jeho zaměstnance na částku 30 000 Kč.

3.4 Základ daně z příjmů fyzických osob

Základem daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti jsou příjmy upravené podle zákona, které však nejsou od daně osvobozené.

3.4.1 Úprava v roce 1993

Základ daně podle § 5 je částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi v kalendářním roce (dále "zdaňovací období") přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud dále u jednotlivých druhů příjmů (§ 6 až 10) není stanoveno jinak. V případě poplatníka, jemuž ve zdaňovacím období plynou souběžně dva nebo více druhů příjmů uvedených v § 6 až 10, je základem daně součet dílčích základů daně zjištěných podle druhů příjmů. Do základu daně se nezahrnují osvobozené příjmy a příjmy, z nichž se vybírá daň zvláštní sazbou daně.

V § 6 odst. 12 je upřesněn základ daně (dílčí základ daně). Jsou to příjmy ze závislé činnosti nebo funkčních požitků snížené o

- pojistné sociálního pojištění, pojistné zaměstnanosti a zdravotní pojištění, které je povinen platit zaměstnanec podle zvláštních právních předpisů,
- částku 200 Kč za každý kalendářní měsíc výkonu práce na částečnou úhradu nákladů zaměstnance na cesty do práce a zpět, jestliže zaměstnanec vykonává pro zaměstnavatele práci ve více než 5 kalendářních dnech v kalendářním

měsíci, pokud dohodnuté nebo sjednané pravidelné pracoviště nemá popisné číslo shodné s místem bydliště zaměstnance,

- 30 % příjmů ze závislé činnosti u poplatníků uvedených v § 2 odst. 5.

3.4.2 Změny v roce 1994

V § 5 v souvislosti se závislou činností nedošlo ke změnám, avšak v úpravě příjmů na základ daně podle § 6 odst. 13 (v roce 1993 šlo o odstavec 12) byl zrušen odečet částky 200 Kč měsíčně na částečnou úhradu nákladů zaměstnance na dopravu do zaměstnání.

3.4.3 Změny v letech 1995, 1996, 1997

Základ daně dle § 5 odst. 6 bylo od roku 1996 možné upravit o příjem ze závislé činnosti a funkčních požitků zahrnutý v předchozích zdaňovacích obdobích do dílčího základu daně (základu pro výpočet zálohy na daň), k jehož vrácení existuje právní důvod. O tento příjem se sníží u poplatníka příjem ze závislé činnosti a funkčních požitků v kalendářním měsíci, popřípadě v následujících kalendářních měsících ve zdaňovacím období, ve kterém k vrácení došlo.

Dále v roce 1996 došlo ke změně v § 6 odst. 13, kdy se změnilo snížení základu daně o 30 % na snížení jen o 25 % z příjmů ze závislé činnosti u poplatníků uvedených v § 2 odst. 5. Rokem 1997 bylo toto snížení pro zahraniční odborníky zrušeno a od základu daně se podle tohoto odstavce odčítá pouze pojistné, které je povinen platit zaměstnanec.

3.4.4 Změny v letech 1998, 1999, 2000 a 2001

V roce 1998 základ daně nebyl nějak výrazně měněn. Pouze odstavec 5 týkající se příjmů, které se nezahrnují do základu daně, byl pozměněn v návaznosti na nově zavedený odstavec v § 16 upravující sazbu daně.

V letech 1999 a 2000 úprava základu daně neprošla žádnými změnami. V roce 2001 prošel § 5 úpravami, které však v konečném důsledku neměly zásadní vliv na základ daně z příjmů ze závislé činnosti. Základ daně podle § 6 odst. 13 se také určí stejně jako v předešlých letech, ale je zde nová úprava platná pro rezidenty České republiky, jež pracují i v zahraničí ve státě, s nímž nemá Česká republika uzavřenou smlouvu o zamezení dvojího zdanění.

3.4.5 Změny v letech 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 a 2007

V letech 2002 a 2003 změny v základu daně jako takovém nebyly. Přibyl nový odstavec 9 v § 5 definující hodnotu pohledávky pro poplatníky podle § 2, a to jako

jmenovitou hodnotu nebo pořizovací cenu u pohledávky nabyté postoupením nebo jako cenu zjištěnou pro účely daně dědické či darovací u pohledávky nabyté darováním nebo děděním.

Nově přidané odstavce v roce 2004 do § 5 se zdanění příjmů ze závislé činnosti netýkaly. V § 6 odst. 13 došlo k upřesnění poslední věty a u poplatníků podle § 2 odst. 2 je základem daně příjem ze závislé činnosti vykonané ve státě, se kterým nemá Česká republika smlouvu o zamezení dvojího zdanění, snížený o daň zaplacenou z tohoto příjmu v zahraničí a sražené nebo zaměstnancem uhrazené příspěvky na povinně placené pojištění podle první věty v odstavci 13. V následujících letech nebyl základ daně z příjmů fyzických osob pozměňován, až do roku 2008.

3.4.6 Změny v roce 2008

Určování základu daně se pro fyzické osoby rokem 2008 výrazně změnilo a základem daně (dílčím základem daně) je nově tzv. superhrubá mzda (vyjma příjmů podle § 6 odst. 4 a 5). Příjmy ze závislé činnosti se zvýší o částku odpovídající:

- pojistnému na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- pojistnému na všeobecné zdravotní pojištění,

jež je povinen platit zaměstnavatel sám za sebe z těchto příjmů podle zvláštního právního předpisu (u zaměstnanců, na které se vztahuje povinné zahraniční pojištění stejného druhu, se příjmy zvýší o částku odpovídající příspěvkům zaměstnavatele na toto pojištění).

Jde-li o daňového rezidenta České republiky, základem daně (dílčím základem daně) z příjmů fyzických osob vykonávané ve státě,

- s nímž není uzavřena smlouva o zamezení dvojího zdanění, je příjem zvýšený o částku odpovídající příspěvkům zaměstnavatele na povinně placené pojištění dle § 6 odst. 13 a snížený o daň zaplacenou z tohoto příjmu v zahraničí,
- se kterým je uzavřena smlouva o zamezení dvojího zdanění, je příjem zvýšený o částku odpovídající příspěvkům zaměstnavatele na pojištění placené podle § 6 odst. 13 a snížený o daň zaplacenou z tohoto příjmu v zahraničí, ale jen v takovém rozsahu, v němž nebyla započtena na daňovou povinnost v tuzemsku podle § 38f v předchozím zdaňovacím období.

3.4.7 Změny v letech 2009 až 2013

Nově definovaná úprava základu daně byla novelizována hned v roce 2009. Část pojistného, které je z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti povinen hradit zaměstnavatel, se pro potřeby § 6 nazývá povinné pojistné. Podle § 6 odst. 13 se částka odpovídající

povinnému pojistnému při výpočtu základu daně připočte k příjmu ze závislé činnosti nebo funkčnímu požitku i u zaměstnance, u něhož zaměstnavatel toto pojištění platit povinnost nemá. Zaokrouhlování povinného pojistného se provádí na celé koruny směrem nahoru.

Dále byl zpřesněn § 6 odst. 14, příjmy ze závislé činnosti byly doplněny o příjmy za výkon funkce a příjmy z těchto činností vykonávaných ve státě, se kterým má Česká republika smlouvu o zamezení dvojího zdanění, poplatníkem podle § 2 odst. 2 zvýšené o povinné pojistné dle odst. 13, lze snížit o daň zaplacenou z těchto příjmů jen v rozsahu, v němž nebyla započtena v bezprostředně předchozím zdaňovacím období na daňovou povinnost v tuzemsku podle § 38f.

Nově se upravuje situace poplatníka podle § 2 odst. 3, jenž má příjem ze závislé činnosti či funkční požitek ze zdrojů na území České republiky (§ 22), ze kterého se daň vybírá srážkou sazbou daně podle § 36, a to tak, že se samostatný základ daně stanoví dle § 6 odst. 13 zákona. Zaměstnavatelem zúčtované příjmy ze závislé činnosti nebo funkční požitky ve prospěch zaměstnance ve zdaňovacím období, obdržené zaměstnancem nebo mu vyplacené až po 31. lednu po uplynutí tohoto zdaňovacího období, se při zahrnutí do základu daně podle § 5 odst. 4 zvýší o povinné pojistné, které měl povinnost platit zaměstnavatel v době zúčtování těchto příjmů.

V roce 2010 bylo upřesněno ustanovení § 6 odst. 13. Při stanovení částky povinného pojistného při výpočtu základu daně podle tohoto odstavce se nepřihlíží ke slevám či mimořádným slevám na pojistné u zaměstnavatele, ani k jiným částkám, o které si odvody povinného pojistného snižuje zaměstnavatel.

Další a prozatím poslední změna určení základu daně byla v roce 2011, kdy byl § 6 odst. 13 rozšířen o definici zaměstnance, u kterého zaměstnavatel nemá povinnost platit povinné pojistné, rozumíme jím zaměstnance, u něhož se odvod povinného pojistného neřídí právními předpisy České republiky, nebo na nějž se částečně nebo zcela vztahuje povinné zahraniční pojištění stejného druhu.

3.5 Příjmy ze závislé činnosti

Příjmy ze závislé činnosti mohou být pravidelné či jednorázové a poskytnuté jako peněžní nebo nepeněžní plnění. Jejich definování pro potřeby zákona o daních z příjmů je věnován § 6 zákona.

3.5.1 Úprava v roce 1993

Příjmy ze závislé činnosti podle § 6 jsou:

- příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovně právního, služebního nebo členského poměru anebo obdobného poměru, v němž je poplatník při výkonu práce povinen dbát příkazů plátce. Těmito příjmy se rozumí i příjmy za práci studentů a žáků z praktického výcviku,
- příjmy za práci členů družstev a společníků společností s ručením omezeným,
- odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob.

Tyto příjmy mohou být pravidelné nebo jednorázové a nebere se ohled na to, zda je na ně právní nárok či nikoliv, a zda je od zaměstnavatele dostává zaměstnanec nebo osoba, na kterou přešlo příslušné právo, a jestli jsou vypláceny nebo připisovány k dobru či spočívají v jiné formě plnění prováděné zaměstnavatelem za zaměstnance, jež jsou poplatníky z příjmů ze závislé činnosti.

Nepeněžní příjmy se oceňují podle § 3 odst. 3 cenou obvyklou v místě a v době plnění, a to podle jeho druhu a kvality, případně jeho stavu a míry opotřebení, jestliže tento zákon nebo zvláštní předpis nestanoví jinak. Jestliže zaměstnavatel poskytne zdarma nebo se slevou nějakou věc, výrobek nebo službu, kterou sám zakoupil, ocení se toto plnění nejméně částkou kupní ceny, případně hodnotou rozdílu mezi kupní cenou a nižší cenou, již zaměstnanec zaplatil. V případě výrobků či služeb spadajících do předmětu činnosti zaměstnavatele, které jsou zaměstnanci poskytnuty zdarma či se slevou, ocení se cenou, za kterou zaměstnavatel dodává tyto výrobky nebo služby v téže době ostatním odběratelům.

Pokud zaměstnavatel poskytuje motorové vozidlo zaměstnanci k služebním, ale i soukromým účelům, použije se na tento nepeněžní příjem zvláštní ocenění podle zákona o daních z příjmů. Za příjem zaměstnance je považováno 1 % z pořizovací ceny vozidla v kalendářním měsíci, to činí 12 %, jestliže je vozidlo poskytnuto celý rok. Pořizovací cena vozidla je vstupní cena, ze které provádí zaměstnavatel odpisy, v případě pronájmu vozidla zaměstnavatelem se vychází z pořizovací ceny u původního vlastníka, a to i pokud dojde k následné koupi vozidla.

Dále se mezi nepeněžní příjmy se zvláštním oceněním řadí byt poskytnutý zaměstnanci zdarma. Tento požitok se ohodnotí částkou nájemného, které by zaměstnanec platil, kdyby mu nebyl poskytnut byt zdarma.

3.5.2 Změny v roce 1994

Mezi příjmy ze závislé činnosti byly od roku 1994 zařazeny příjmy poplatníka, které mu plynou v souvislosti s výkonem závislé činnosti nebo funkce, i když jsou vypláceny jako náhrada (odškodnění) za ztrátu těchto příjmů plátcem, u kterého poplatník nevykonává závislou činnost nebo funkci.

3.5.3 Změny v letech 1995, 1996, 1997

V rámci příjmů ze závislé činnosti v těchto letech k výrazným změnám nedošlo, opět se jednalo o upřesňující úpravy a zdůraznění. Např. součástí vstupní ceny vozidla poskytnutého zaměstnanci bezplatně k používání pro služební i soukromé účely je vždy daň z přidané hodnoty. V roce 1997 se také změnil § 6 odst. 2, neboť bylo nutno definovat zaměstnavatele také jako poplatníka uvedeného v § 2 odst. 2 nebo v § 17 odst. 3, u kterého zaměstnanci vykonávají práci podle jeho příkazů, přestože příjmy za tuto práci jsou na základě smluvního vztahu vypláceny prostřednictvím osoby se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí. Takto vyplácený příjem z hlediska tohoto zákona tedy považujeme za příjem vyplácený daňovým rezidentem České republiky. Jestliže je v úhradách zaměstnavatele osobě se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí obsažena i částka za zprostředkování, za příjem zaměstnance se považuje nejméně 60 % z celkové úhrady.

3.5.4 Změny v letech 1998, 1999, 2000, 2001

Zavedením nového zákona o oceňování došlo v roce 1998 ke změně ustanovení zákona o daních z příjmů týkajícího se ocenění nepeněžních příjmů, tedy § 3 odst. 3. Na oceňování nepeněžních příjmů zaměstnanců tato změna však zásadní vliv neměla, stále se v praxi tyto příjmy oceňují nejčastěji na základě ceny obvyklé, ale v zákoně o oceňování je uvedena podrobná definice této ceny. Dále došlo k drobné úpravě formulace ohledně vstupní ceny vozidla, poskytnutého zaměstnanci jako zvláštní nepeněžní příjem, a to, že pokud ve vstupní ceně není zahrnuta daň z přidané hodnoty, pro účely § 6 odst. 6 se vstupní cena o tuto daň zvýší.

V roce 1999 byl upraven § 6 odst. 3. Příjmem se rozumí i částka, o kterou je úhrada zaměstnance za výrobky nebo služby, nově zařazené jiné věci vyjma bytů, v nichž má zaměstnanec bydliště, poskytnuté zaměstnavatelem nižší, než jejich obvyklá cena nebo cena, kterou zaměstnavatel účtuje ostatním odběratelům.

Další a výraznější změny přišly až v roce 2001. V § 6 odst. 1 bylo změněno písm. d) na příjmy plynoucí v souvislosti se současným, budoucím nebo dřívějším výkonem závislé činnosti podle písmen a) - c) nebo funkce bez ohledu na to, zda plynou od plátce,

u kterého poplatník závislou činnost nevykonává. A také se upřesnilo znění odstavce 3 stejného paragrafu. Příjmem se nyní rozumí také částka, o niž je úhrada zaměstnance zaměstnavateli za poskytnutá práva, služby nebo věci, kromě bytu, ve kterém měl zaměstnanec bydliště po dobu 2 let bezprostředně před jeho koupí, nižší než je cena zjištěná dle zvláštního právního předpisu nebo cena, kterou účtuje jiným osobám. Dále bylo rozšířeno ustanovení odstavce 7, co se za příjem ze závislé činnosti nepovažuje, tedy o hodnotu stravování poskytovaného zaměstnavatelem na pracovních cestách.

3.5.5 Změny v letech 2002 až 2013

V roce 2004 došlo k úpravě § 6 odst. 6, podle kterého se oceňuje nepeněžní příjem zaměstnance, jestliže je mu poskytnuto motorové vozidlo ke služebním i soukromým účelům. Jestliže je zaměstnanci bezplatně poskytnuto v jednom kalendářním měsíci postupně za sebou více vozidel, za příjem se považuje 1 % z nejvyšší vstupní ceny vozidla. Pokud je poskytnuto v kalendářním měsíci více motorových vozidel současně, za příjem se považuje 1 % z úhrnu vstupních cen všech motorových vozidel používaných zaměstnancem pro služební i soukromé účely.

Dále byl v roce 2005 změněn § 5 odst. 4, poplatníkovi vyplacené nebo jím obdržené příjmy podle § 6 nejpozději 31 dnů po skončení zdaňovacího období, za něž byly dosaženy, považujeme za příjmy vyplacené nebo obdržené v tomto zdaňovacím období. Jsou-li příjmy vyplaceny nebo obdrženy po 31. dni po skončení zdaňovacího období, pak jsou příjmem toho období, v němž byly vyplaceny nebo obdrženy. V § 6 odst. 6 byla určena vstupní cena motorového vozidla jako cena uvedená v § 29 odst. 1 až 9 pro účely ustanovení z § 6 zákona.

Znovu upraven byl § 5 odst. 4 hned v roce 2006 a to tak, že kromě příjmů vyplacených či obdržených po 31. dni zdaňovacího období i sražené zálohy z těchto příjmů plátcem daně podle § 38h se započítávají na daňovou povinnost u poplatníka až v tom období, kdy budou obdrženy nebo vyplaceny.

Od roku 2008 ustanovení § 6 odst. 1 mezi příjmy ze závislé činnosti řadí příjmy za práci likvidátorů. A v tomto roce byl také upraven odst. 4 tohoto paragrafu týkající se možnosti zdanění daní vybírané srážkou sazbou daně dle § 36. V následujících letech se ustanovení týkající se příjmů ze závislé činnosti neměnilo.

3.6 Nezdánitelná část základu daně

Nezdánitelné části základu daně upravují přímo základ daně a zpravidla jej snižují. Odpočty, které byly v roce 1993 definovány v § 15, kromě odpočtu hodnoty darů, byly v letech 2005 a 2006 transformovány na slevy na dani nebo daňová zvýhodnění. Tento § 15

v současnosti obsahuje jiné nezdanitelné části základu daně, než ve své původní podobě, a tyto odpočty se nejčastěji uplatňují ročně v daňovém přiznání nebo při ročním zúčtování daně.

3.6.1 Úprava v roce 1993

Nezdanitelné části základu daně je v roce 1993 věnován § 15. Položky, jež si dnes může poplatník uplatnit podle § 35ba nebo § 35c, byly nezdanitelnými částmi základu daně, a proto je najdeme v tomto paragrafu.

Základ daně se sníží o částky:

- **20 400 Kč ročně, tj. 1700 Kč měsíčně** na poplatníka (základní nezdanitelná částka). Základ daně se o tuto částku nesníží v případě, kdy starobní důchod z fondu sociálního pojištění činí více než 20 400 Kč. Jestliže celoroční úhrn starobního důchodu nepřevyšuje 20 400 Kč, přizná se tato nezdanitelná část jen ve výši snížené o vyplacené částky starobního důchodu. Takto se nepostupuje u poplatníka, který nebyl na počátku zdaňovacího období poživatel starobního důchodu a tento důchod mu nebyl přiznán ani zpětně k počátku zdaňovacího období.
- **9 000 Kč ročně, tj. 750 Kč měsíčně** na vyživované dítě žijící ve společné domácnosti s poplatníkem, nejvýše však na čtyři děti. V rámci jedné společné domácnosti, může dítě v daném měsíci uplatnit pouze jeden z vyživujících poplatníků. V případě, že zletilé dítě uzavře manželství a žije ve společné domácnosti s manželem, může si tento manžel, pokud má dostatečné příjmy, uplatnit slevu na manželku (manžela), jinak je možnost, že si slevu na dítě uplatní rodič nebo poplatník, jež je k dítěti ve vztahu nahrazujícím péči rodičů, jestliže s ním toto dítě žije ve společné domácnosti. Vyživovaným dítětem poplatníka (vlastní, osvojené, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, dítě druhého z manželů a vnouče, pokud jeho rodiče nemají příjmy, z nichž by mohli snížení uplatnit) se rozumí nezletilé dítě nebo zletilé dítě až do 26 let, jestliže nepobírá invalidní důchod a soustavně se připravuje na budoucí povolání studiem či předepsaným výcvikem, nebo se nemůže připravovat na budoucí povolání či být zaměstnáno pro nemoc, a nebo pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav není schopno se soustavně připravovat na povolání, nebo je schopno se na ně připravovat pouze za mimořádných podmínek.

- **12 000 Kč ročně** na manželku (manžela) žijící s poplatníkem ve společné domácnosti, v případě, že nemá vlastní příjmy přesahující 20 400 Kč ročně. Do vlastních příjmů se nezařazuje rodičovský příspěvek, přídavky na děti, výchovné k důchodu, stipendium poskytované studujícím soustavně se připravujícím na budoucí povolání a zvýšení důchodu pro bezmocnost.
- **6 000 Kč ročně, tj. 500 Kč měsíčně** pobírá-li poplatník částečný invalidní důchod anebo je částečně invalidní dle zvláštních právních předpisů.
- **12 000 Kč ročně, tj. 1 000 Kč měsíčně**, jestliže poplatník pobírá invalidní důchod nebo jiný důchod, jehož jednou z podmínek pro přiznání je invalidita, nebo je poplatník dle zvláštních předpisů invalidní, ale jeho žádost o invalidní důchod byla zamítnuta z důvodů jiných, než je jeho invalidita. Dále pokud je poplatník držitelem průkazu ZTP-P částka snížení se zvyšuje na 36 000 Kč ročně, i v případě když nepobírá invalidní důchod. Částky invalidního důchodu (i zvýšeného pro držitele ZTP-P průkazky) a částečného invalidního důchodu lze uplatnit i při souběhu nároku na starobní, invalidní i částečný invalidní důchod.
- **hodnotu darů** poskytnutých obcím a právnickým osobám se sídlem na území České republiky na financování vědy a vzdělávání, kultury, školství, na požární ochranu, na policii České republiky, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat, na účely tělovýchovné a sportovní, zdravotnické, sociální, ekologické, charitativní, humanitární, náboženské pro státem uznávané církve a náboženské společnosti, a fyzickým osobám provozujícím zdravotnická a školská zařízení a zařízení na ochranu opuštěných zvířat nebo ohrožených druhů. Pro uplatnění musí úhrnná hodnota darů přesáhnout 2 % ze základu daně, anebo 1 000 Kč, nejvýše lze odečíst 10 % ze základu daně.

3.6.2 Změny v roce 1994

Změny nezdanitelné části základu daně se dotkly převážně částek, které je možno odečíst, podmínky pro jejich uplatnění zůstaly beze změny. Výjimku tvoří zvýšení částky vlastních příjmů manželky (manžela) na 21 600 Kč ročně, jedině v případě, že příjmy druhého z manželů nedosáhnou této částky, si poplatník smí uplatnit odpočet na manželku (manžela) žijící s ním ve společné domácnosti. Se změnou částky odpočtu na poplatníka muselo dojít k úpravě § 15 odst. 2 a částka 20 400 Kč byla zvýšena na 21 600 Kč. Dále byl odpočet na

držitele průkazu ZTP-P vyčleněn do samostatného bodu (beze změny částky) a nově byl zaveden odpočet pro poplatníka, který je studentem.

Změněné nezdanitelné části daně činí:

- 21 600 Kč ročně na poplatníka,
- 10 800 Kč ročně na vyživované dítě,
- 12 000 Kč ročně na manželku (manžela), v případě splnění podmínek, a pokud je manželka (manžel) držitelem průkazu ZTP-P, zvyšuje odpočet na 24 000 Kč, tedy dvojnásobek,
- 6 000 Kč ročně, je-li poplatník žákem nebo studentem soustavně se připravujícím na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, a pokud takovému poplatníkovi plynou příjmy ze závislé činnosti § 6 odst. 1 písmeno a). Odpočet lze uplatňovat měsíčně.

3.6.3 Změny v roce 1995

Opět došlo k úpravě nezdanitelných částí základu daně a u některých i k pozměnění podmínek pro uplatnění.

Upravené nezdanitelné části daně, o které se sníží základ daně, jsou:

- 24 000 Kč ročně na poplatníka,
- 12 000 Kč ročně na vyživované dítě, je-li dítě držitelem průkazu ZTP-P částka se zvyšuje na dvojnásobek, tímto rokem bylo zrušeno omezení uplatnění odpočtu, jež bylo předtím stanoveno na maximálně 4 děti.

Odpočet na manželku (manžela) zůstal stejný, avšak její příjmy v letošním roce nesmí přesáhnout částku 24 000 Kč. Změna § 15 odst. 2 se také týkala pouze změny částky 21 600 Kč na 24 000 Kč.

3.6.4 Změny v roce 1996

V roce 1996 byly v § 15 kromě výší částek upraveny i některé pojmy. Invalidní důchod je upřesněn na plný invalidní důchod, a příspěvky od státu, které se nezapočítávají mezi vlastní příjmy manžela, jsou shrnuty do pojmu dávky státní sociální podpory. U nezdanitelné části základu daně týkající se vyživovaného dítěte, došlo k úpravě formulací ohledně zletilého dítěte a možnosti uplatnit si odpočet i na dítě, které se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc, a nově i úraz. Dále § 15 odst. 2 byl upraven stejně jako předchozí rok tak, aby se původní částka 24 000 Kč shodovala s částkou roční slevy na poplatníka, a to samé platí i pro výši vlastních příjmů manžela, na kterého chce poplatník uplatnit odpočet.

Nezdanitelná část základu daně v roce 1996 činí:

- 26 400 Kč ročně na poplatníka,
- 13 200 Kč ročně na vyživované dítě.

Ostatní částky zůstaly stejné jako předchozí rok.

3.6.5 Změny v roce 1997

V roce 1997 bylo darování krve na zdravotnické účely od bezpříspěvkového dárce zařazeno mezi nezdanitelné části základu daně a tento dar je oceněn částkou 2 000 Kč. Dále byly zvýšeny částky, o které je možno snížit základ daně na:

- 28 800 Kč ročně na poplatníka,
- 14 400 Kč ročně na vyživované dítě,
- 16 800 Kč ročně na manželku (manžela) žijící s poplatníkem ve společné domácnosti a její vlastní příjmy nepřesahují za zdaňovací období 28 800 Kč, stále platí, pokud je manželka (manžel) držitelem průkazu ZTP-P, zvýší se částka 16 800 Kč na dvojnásobek,
- 42 000 Kč ročně, jestliže je poplatník držitelem průkazu ZTP-P,
- 9 600 Kč ročně u poplatníka, který se soustavně připravuje na budoucí povolání.

Částky týkající se poplatníků s invalidním důchodem zůstaly beze změny. Odstavec 2 byl však opět upraven a částka v něm zmíněná se rovná výši roční slevy na poplatníka.

3.6.6 Změny v roce 1998

V roce 1998 dochází k rozšíření § 15 o odstavec 10, který se týká možnosti od základu daně odečíst částku, která se rovná úrokům zaplaceným za zdaňovací období z úvěru ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru poskytnutého a použitého poplatníkem na financování bytových potřeb. Bytovými potřebami se rozumí:

- získání bytu, stavebního pozemku za účelem výstavby stavby pro bydlení nebo stavebního pozemku, na kterém se již stavba pro bydlení nachází,
- výstavba nebo koupě stavby pro bydlení,
- změna, modernizace a údržba bytu, stavby pro bydlení nebo její části či stavební úprava nebytového prostoru na byt.

Bytová potřeba se musí nacházet na území České republiky.

Některé pevně stanovené nezdanitelné části základu daně byly opět změněny. Zvýšení se týká částky:

- 32 040 Kč ročně na poplatníka,
- 18 000 Kč ročně na vyživované dítě,
- 18 240 Kč ročně na manželku (manžela), jež nemá vlastní příjmy vyšší než 32 040 Kč za zdaňovací období.

V tomto roce je poprvé částka v odstavci 2 vyšší než roční odpočet na poplatníka a činí 36 000 Kč za rok.

3.6.7 Změny v letech 1999 a 2000

Nezdanitelné části základu daně byly opět navýšeny a základ daně se při splnění podmínek smí snížit o:

- 34 920 Kč ročně na poplatníka,
- 21 600 Kč na vyživované dítě, stále platí, že není omezen počet dětí, na které lze odpočet uplatnit, a také je-li dítě držitel průkazu ZTP-P zvyšuje se částka 21 600 Kč na dvojnásobek,
- 19 844 Kč ročně na manželku (manžela), pokud nemá vlastní příjmy přesahující 34 920 Kč za zdaňovací období, a částka 19 844 Kč se zdvojnásobuje, v případě, že je manžel (manželka) držitel průkazu ZTP-P,
- 6 540 Kč ročně, jestliže poplatník pobírá částečný invalidní důchod nebo došlo k souběhu nároku na částečný invalidní důchod a starobní důchod,
- 13 080 Kč ročně, pobírá-li poplatník plný invalidní důchod, došlo-li k souběhu nároku na plný invalidní důchod a starobní důchod, nebo poplatník je plně invalidní podle zvláštních předpisů, ale jeho žádost o plný invalidní důchod byla zamítnuta z jiného důvodu, než že by nebyl plně invalidní,
- 45 780 Kč ročně, v případě, že je poplatník držitelem průkazu ZTP-P,
- 10 464 Kč ročně u poplatníka, jež se v souladu se zvláštními předpisy soustavně připravuje na budoucí povolání.

V případě poplatníka, který je poživatelem starobního důchodu z pojistného na sociální zabezpečení (zahraničního povinného pojištění stejného druhu) ve výši nepřesahující 36 000 Kč ročně, se základ daně snižuje o výši rozdílu mezi částkou 36 000 Kč a nižším úhrnem za rok vyplacených částek starobního důchodu a dále se u tohoto poplatníka neuplatní roční odpočet na poplatníka 34 920 Kč. Tato úprava se nepoužije u poplatníka, který na počátku zdaňovacího období nebyl poživatelem starobního důchodu a tento důchod mu ani nebyl přiznán zpětně k začátku zdaňovacího období.

Od základu daně lze odečíst částku, jež je rovna úrokům ve zdaňovacím období zaplaceným z úvěru ze stavebního spoření a úrokům z hypotečního úvěru banky (sníženým o státní příspěvek), případně z jiného úvěru poskytnutého v souvislosti s úvěrem ze stavebního spoření nebo hypotečním úvěrem stavební spořitelnou a bankou. Takto poskytnutý úvěr musí být pro možnost využití odpočtu použit na financování bytových potřeb (definice byla v tomto roce rozšířena), ale nesmí jít o financování prováděné v rámci podnikatelské činnosti a jiné samostatné výdělečné činnosti nebo pro účely pronájmu. V § 15 odst. 11 jsou stanoveny další podmínky pro uplatňování těchto úroků. Jejich úhrnná výše u poplatníků v jedné domácnosti nesmí překročit 300 000 Kč za zdaňovací období, neplatí-li úroky po celý rok, uplatní se pouze dvanáctiny této částky podle počtu měsíců jejich placení. Pokud účastníky smlouvy o úvěrovém financování bytových potřeb je více zletilých osob v jedné domácnosti, uplatní si odpočet buď jedna z nich, nebo všichni rovným dílem. Jde-li o poplatníky z více domácností, rozdělí se úhrn zaplacených úroků rovným dílem mezi jednotlivé domácnosti, a pokud jde o členy těchto domácností, mohou také postupovat podle předchozí věty.

V roce 2000 v § 15 přibyl nový odstavec 12, jímž je umožněno ve zdaňovacím období odečíst platbu příspěvků poplatníkem na penzijní připojištění se státní příspěvkem (dle smlouvy mezi penzijním fondem a poplatníkem). Maximálně lze za zdaňovací období odečíst částku 12 000 Kč z úhrnů zaplacených příspěvků na penzijní připojištění se státním příspěvkem ve zdaňovacím období, sníženému o 6 000 Kč.

3.6.8 Změny v letech 2001, 2002, 2003

Od roku 2001 lze nově odečíst od základu daně poplatníkem zaplacené pojistné na zdaňovací období na soukromé životní pojištění. Smlouva však musí být uzavřena mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojišťovnou a ne třetí osobou (zaměstnavatelem) ve prospěch poplatníka. Dále musí být splněny podmínky, že výplata pojistného plnění sjednaná ve smlouvě bude nejdříve po 60 měsících od jejího uzavření a současně nejdříve v roce, kdy poplatník dosáhne 60 let věku. Částka, kterou lze maximálně odečíst za zdaňovací období, činí 12 000 Kč.

V případě příspěvků na penzijní připojištění se změnila formulace ohledně úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem *na zdaňovací období z původního ve zdaňovacím období*. Dále § 15 odst. 10 byl v tomto roce upraven a jeho znění je shodné s jeho současnou úpravou, která je od roku 2006 přesunuta v rámci § 15 na odstavec 3.

V tomto roce byly navýšeny odpočty:

- 38 040 Kč ročně na poplatníka,
- 23 520 Kč ročně na vyživované dítě,
- 21 720 Kč na manželku (manžela), jestliže nemá vlastní příjmy přesahující 38 040 Kč za zdaňovací období. Do vlastních příjmů se nově nezahrnují státní příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem a státní příspěvky ke stavebnímu spoření,
- 7 140 Kč ročně pobírá-li poplatník částečný invalidní důchod z důchodového pojištění dle zákona o důchodovém pojištění nebo v případě souběhu starobního a částečného invalidního důchodu,
- 14 280 Kč ročně jde-li o poplatníka pobírajícího plný invalidní důchod nebo jiný důchod z důchodového pojištění nebo došlo k souběhu nároku na plný invalidní a starobní důchod, anebo je-li poplatník plně invalidní a jeho žádost o tento důchod byla zamítnuta z jiných důvodů, než že by nebyl invalidní,
- 50 040 Kč ročně v případě poplatníka držitele průkazu ZTP-P,
- 11 400 Kč ročně u poplatníka po dobu, po níž se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, a to až do 26 let nebo po dobu prezenční formy doktorského studia až do věku 28 let.

Úprava § 15 odst. 2 opět spočívala ve změně částky na 38 040 Kč a jeho srozumitelnější formulaci. Další větší úpravy nezdanitelné části základu daně se odehrály až v roce 2004.

3.6.9 Změny v roce 2004 a 2005

Od roku 2004 lze nově jako nezdanitelnou část základu daně uplatnit zaplacené členské příspěvky člena odborové organizace podle jejích stanov. Tato organizace musí uskutečňovat činnosti spočívající v obhajobě sociálních a hospodářských zájmů zaměstnanců v rozsahu dle zvláštního právního předpisu. Na tyto účely je možno odečíst částku do výše 1,5 % zdanitelných příjmů (vyjma příjmů zdaněných srážkou dle zvláštní sazby daně), nejvíce však 3 000 Kč za zdaňovací období.

Dále byl navýšen odpočet na vyživované dítě, ročně si lze odečíst částku 25 560 Kč při splnění podmínek pro uplatnění této nezdanitelné části základu daně. Ostatní částky z § 15 odst. 1 zůstaly beze změn, ale některé další odstavce tohoto paragrafu se dočkaly drobnějších úprav ve formulacích.

V roce 2005 došlo k vyjmutí nezdanitelné části základu daně na vyživované dítě, včetně odstavců upravujících podmínky pro tento odpočet, a k jeho přeměně na daňové

zvýhodnění na vyživované dítě upravené v novém § 35c (více v kapitole o slevách na dani). Kvůli tomuto vyjmutí došlo k přečíslování některých odstavců § 15. Dále byly zpřesněny některé formulace např. rozšíření podmínek pro uplatnění odpočtu týkajícího se soukromého životního pojištění.

3.6.10 Změny v letech 2006, 2007 a 2008

Odpočty do roku 2005 zařazené v § 15 odst. 1 se od roku 2006 nachází v § 35ba a §35c a jsou transformovány na slevy a daňové zvýhodnění (více viz slevy na dani). Dále došlo k přečíslování odstavců v tomto paragrafu.

U odpočtu týkajícího se hodnoty darů byl rozšířen předmět, na který lze dar poskytnout, aby bylo možné jej uplatnit jako nezdanitelnou část. Jde o dary poskytnuté dlouhodobě těžce zdravotně postiženým nezletilým dětem vyžadujícím mimořádnou péči dle zvláštních právních předpisů na zdravotnické prostředky nejvýše do částky nehrazené zdravotními pojišťovnami nebo na rehabilitační a kompenzační pomůcky dle zvláštního právního předpisu nejvýše do částky nehrazené příspěvkem ze státního rozpočtu.

Dále byla rozšířena úprava nezdanitelné části umožňující odečíst příspěvek zaplacený poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem. V případě, že poplatníkovi penzijní připojištění zanikne bez nároku na penzi nebo jednorázové vyrovnání a současně mu bylo vyplaceno odbytné, potom zaniká nárok na uplatnění tohoto odpočtu a částky, o které byl v příslušných letech z důvodu zaplacených příspěvků na penzijní připojištění základ daně snížen, se stávají příjmem podle § 10 ve zdaňovacím období, v němž k této skutečnosti došlo.

Paragraf 15 odst. 7 byl v roce 2006 změněn a v této podobě je platný i v současnosti.

Další úpravy v roce 2008 se týkaly úpravy pojmů v § 15 odstavci 1. Pojem *dlouhodobě těžce zdravotně postižené děti* je nahrazen pojmem *nezletilé děti závislé na péči jiné osoby* podle zvláštního právního předpisu. Nově byl zaveden odstavec 8 tohoto paragrafu, který umožňuje od základu daně ve zdaňovacím období odečíst úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání (dle zákona o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání), jestliže nebyly uhrazeny zaměstnavatelem nebo uplatněny jako výdaj podle § 24. Nejvýše lze na tyto účely odečíst 10 000 Kč za zdaňovací období, v případě poplatníka, jež je osobou se zdravotním postižením, lze za zdaňovací období odečíst až 13 000 Kč a pokud jde o poplatníka, který je osobou s těžším zdravotním postižením, je možné odečíst 15 000 Kč. Posledním odstavcem v § 15 v roce 2008 je odstavec 9 zabývající se možnostmi uplatnění nezdanitelných částí poplatníky podle § 2 odst. 3 zákona.

3.6.11 Změny v letech 2009, 2010, 2011, 2012 a 2013

V roce 2009 se možnost poskytnutí darů, které lze uplatnit jako nezdanitelnou část, rozšiřuje i za hranice České republiky, a do členského státu Evropské unie, Norska nebo Islandu. Další zpřesnění § 15 odst. 1 se uskutečnilo v roce 2011, kdy byla upravena formulace týkající se poskytování darů poživatelům invalidního důchodu a formulace upravující podmínky poskytnutí darů do zahraničí.

Dále v roce 2011 byla nastavena penalizace za nesplnění podmínek při uplatňování zaplacených úroků při financování bytové potřeby. V případě předmětu uvedeného v § 15 odst. 3 písm. b), u kterého nebude zahájena výstavba bytové potřeby do 4 let od okamžiku uzavření úvěrové smlouvy, zanikne nárok na uplatnění odpočtu a částky, o které byl základ daně v příslušných letech z důvodu zaplacených úroků snížen, se stávají příjmem podle § 10 zákona.

Rozšířen a pozměněn byl i odstavec 5 tohoto paragrafu. Kromě příspěvků na penzijní připojištění se státním příspěvkem (zavedeno od roku 2000) snížených o 6 000 Kč, lze uplatnit příspěvky zaplacené na penzijní pojištění dle smlouvy o penzijním pojištění za podmínky, že výplata plnění z tohoto penzijního pojištění byla sjednána nejdříve po 60 kalendářních měsících a současně nejdříve v roce dosažení věku 60 let, v celkovém úhrnu 12 000 Kč ve zdaňovacím období. V případě nedodržení podmínek jsou sankce pro oba typy pojištění stejné a shodují se s úpravou z roku 2000. Další změna tohoto odstavce se uskutečnila v roce 2013. Částka, o kterou se snižují příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem, se zvýšila na 12 000 Kč a nově se objevuje doplňkové penzijní spoření.

3.7 Slevy na dani a daňové zvýhodnění

Slevy na dani se uplatňují vůči vypočtené dani. Slevy podle § 35 a § 35a nebo § 35b si poplatníci daně z příjmů fyzických osob, kteří vykonávali pouze závislou činnost, nemohli uplatnit. Rokem 2005 však byly zavedeny nové slevy a daňová zvýhodnění, které si mohou uplatnit i zaměstnanci.

3.7.1 Úprava v roce 2005

Rok 2005 přinesl změnu v uplatňování zvýhodnění na vyživované dítě. Nově zavedená sleva na dani je upravena v § 35c a může si ji uplatnit poplatník uvedený v § 2 zákona, pokud si neuplatňuje slevu na dani podle § 35a nebo § 35b. Tato sleva lze uplatnit až do výše daňové povinnosti poplatníka vypočtené za zdaňovací období podle tohoto zákona a činí 6 000 Kč ročně. Absolutní částka slevy je nižší než nezdanitelná část základu daně, neboť se uplatňuje až vůči dani. V případě, že je daňové zvýhodnění vyšší než daňová

povinnost určená podle tohoto zákona, je vzniklý rozdíl daňovým bonusem, který může poplatník uplatnit při minimální výši 100 Kč, maximálně však do 30 000 Kč za rok. Tento bonus si může uplatnit poplatník, jenž měl ve zdaňovacím období příjem podle § 6, 7, 8 nebo 9 nejméně ve výši šestinásobku průměrné mzdy. Do příjmů pro uplatnění tohoto bonusu se nezapočítávají příjmy osvobozené, příjmy, ze kterých se daň vybírá srážkou dle zvláštní sazby nebo příjmy, na něž je uplatněna sazba podle § 16 odst. 2. Pokud má poplatník pouze příjmy dle § 9, nesmí výdaje tyto příjmy převýšit.

Definice dítěte a další podmínky pro uplatnění této slevy se shodují s požadavky dříve definovanými u nezdanitelné části základu daně na vyživované dítě, včetně zdvojnásobení částky slevy jestliže je dítě držitelem průkazu ZTP/P. Dále § 35d zpřesňuje možnosti uplatnění daňového zvýhodnění.

3.7.2 Změny v roce 2006 a 2007

Od roku 2006 je v zákoně nově zaveden § 35ba, který poplatníkům uvedeným v § 2 umožňuje daň vypočtenou podle § 16 (případně sniženou podle § 35, 35a nebo 35b za zdaňovací období) snížit o částky:

- 7 200 Kč na poplatníka,
- 4 200 Kč na manželku (manžela) žijící s poplatníkem v domácnosti, jestliže nemá vlastní příjem za zdaňovací období přesahující 38 040 Kč, v případě, že je manželka (manžel) držitel průkazu mimořádných výhod III. stupně - průkaz ZTP/P zvyšuje se částka 4 200 Kč na dvojnásobek. Vlastní příjmy manželky (manžela) podle tohoto paragrafu jsou definovány shodně jako předchozí rok pro potřeby § 15 tohoto zákona,
- 1 500 Kč pobírá-li poplatník částečný invalidní důchod,
- 3 000 Kč pobírá-li poplatník plný invalidní důchod,
- 9 600 Kč je -li poplatník držitelem průkazu ZTP/P,
- 2 400 Kč u poplatníka po dobu, kdy se soustavně připravuje na budoucí povolání, a to až do věku 26 let nebo do 28 let v případě prezenční formy studia v doktorském studijním programu.

Podmínky pro uplatnění těchto částek se shodují s podmínkami, jež byly nastaveny u nezdanitelných částek základu daně, které poskytovaly tyto druhy úlev poplatníkům.

Jde-li o poplatníka, u nějž starobní důchod z důchodového pojištění nebo zahraničního povinného pojištění stejného druhu činí více než 38 040 Kč ročně, nesníží se u něj daň o základní slevu na poplatníka. Pokud však důchod částku 38 040 Kč nepřevyšuje, sleva na

poplatníka se uplatnit může. Toto se však nevztahuje na poplatníka, který na počátku zdaňovacího období nebyl poživitelem starobního důchodu nebo mu nebyl starobní důchod ani přiznán zpětně k počátku zdaňovacího období.

O daňové zvýhodnění dle § 35c ve výši 6 000 Kč ročně smí poplatník uvedený v § 2 snížit daň stanovenou podle § 16 a případně sníženou podle § 35 nebo 35ba podle podmínek uvedených v § 35c. Pojem šestinásobek minimální mzdy pro potřeby tohoto paragrafu byl zpřesněn, jde tedy o šestinásobek minimální mzdy stanovené pro zaměstnance odměňovaného měsíční mzdou k počátku příslušného zdaňovacího období a neupravené s ohledem na odpracovanou dobu či další okolnosti. Maximální i minimální částka daňového bonusu, jež je možná uplatnit, nebyla změněna, stejně jako částka daňového zvýhodnění.

Od roku 2007 se mezi vlastní příjmy manželky (manžela) nezahrnují nově dávky pomoci v hmotné nouzi a z výčtu byl vyřazen pojem zvýšení důchodu pro bezmocnost.

3.7.3 Změny v letech 2008 až 2013

V roce 2008 je z § 35ba vypuštěn odstavec týkající se poplatníků pobírající starobní důchod a omezení možnosti uplatnit slevu na poplatníka. Dále došlo k navýšení všech částek, které se podle § 35ba a 35c uplatňují jako slevy na dani. Daň vypočtenou dle § 16 a upravenou podle zákona lze snížit o:

- 24 840 Kč na poplatníka,
- 24 840 Kč na manželku (manžela) žijící s poplatníkem v domácnosti, pokud nemá vlastní příjem za zdaňovací období přesahující 38 040 Kč, v případě, že je manželka (manžel) držitel průkazu ZTP/P zvyšuje se částka 24 840 Kč na dvojnásobek,
- 2 520 Kč pobírá-li poplatník částečný invalidní důchod,
- 5 040 Kč pobírá-li poplatník plný invalidní důchod,
- 16 140 Kč je -li poplatník držitelem průkazu ZTP/P,
- 4 020 Kč u poplatníka po dobu, kdy se soustavně připravuje na budoucí povolání.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě bylo také zvýšeno na 10 680 Kč ročně a maximální limit pro uplatnění daňového bonusu byl zvýšen na 52 200 Kč za rok. Ostatní podmínky zůstaly zachovány.

V roce 2009 byl navýšen limit vlastních příjmů manželky (manžela) na 68 000 Kč za rok, který nesmí být překročen, chce-li poplatník uplatnit slevu na manželku (manžela). Do vlastních příjmů manžela se nově nezahrnuje příjem plynoucí z důvodu péče o blízkou nebo

jinou osobu, která má nárok na příspěvek dle zákona o sociálních službách, který je od daně osvobozen podle § 4 zákona.

Následující rok došlo v § 35ba a 35c k úpravě pojmů částečný invalidní důchod na invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně a plný invalidní důchod na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. Částky slev nebo podmínky pro uplatnění zůstaly beze změn až na zvýhodnění na dítě podle § 35c, zde došlo ke zvýšení slevy na 11 604 Kč za rok, ale limity pro uplatnění daňového bonusu byly ponechány.

Změna týkající se slev byla v roce 2011 provedena jedna, šlo o snížení základní slevy na poplatníka o 1 200 Kč, tedy na výši 23 640 Kč ročně. Tato úprava však byla dočasná a od roku 2012 je sleva na poplatníka opět ve výši 24 840 Kč.

V roce 2012 se mezi výčet příjmů, které se nezahrnují do vlastních příjmů manžela, dostává pojem dávky osobám se zdravotním postižením. Úpravy se také týkají daňového zvýhodnění na vyživované dítě, jeho výše je 13 404 Kč ročně a maximální výše daňového bonusu je také zvýšena na částku 60 300 Kč.

V roce 2013 dochází k omezení možnosti uplatnit si základní slevu na poplatníka osobám, které jsou k 1. lednu zdaňovacího období poživateli starobního důchodu. Další úpravy se týkají příjmů, jež se nezahrnují do vlastních příjmů manžela (podrobněji viz výše).

3.8 Společné zdanění manželů

Společné zdanění manželů bylo do zákona o daních z příjmů zavedeno v roce 2005 paragrafem 13a. Toto ustanovení zákona bylo beze změn platné do roku 2007. Od ledna roku 2008, kdy byla zavedena jednotná sazba daně, bylo společné zdanění manželů zrušeno.

Poplatníci podle § 2, kteří jsou manželé a vyživují alespoň jedno dítě žijící s nimi v domácnosti, mohou uplatnit výpočet daně ze společného základu daně. Podmínky pro uplatnění musí splnit nejpozději poslední den zdaňovacího období, za něž společné zdanění uplatňují.

Za společný základ daně se považuje pro účely tohoto zákona součet dílčích základů daně podle § 6 až 10 upravených podle § 5 a 23 u obou manželů, snížený o odpočty podle § 15 za oba manžele. Nezdánitelnou část základu daně podle § 15 si může uplatnit i manžel, jenž neměl zdánitelné příjmy, avšak jinak splňuje podmínky pro její uplatnění. Pokud manželé nebo některý z nich ve zdaňovacím období, za které uplatňují společné zdanění, vykáže u příjmů podle § 7 nebo § 9 daňovou ztrátu, může si ji odečíst od základu daně podle § 34 ten z manželů, který ji vykázal, v následujících zdaňovacích obdobích, jestliže v nich nebude uplatňovat společné zdanění.

Společné zdanění nárokuje každý z manželů ve svém daňovém přiznání, jež oba manželé podávají ve stejné lhůtě a v příloze k daňovému přiznání každý z manželů také uvádí údaje potřebné pro výpočet společného základu daně za oba manžele. Každý z nich však do svého daňového přiznání uvede polovinu společného základu daně a z ní vypočte daň.

Společné zdanění nelze uplatnit, jestliže alespoň jeden z manželů za toto zdaňovací období má daň stanovenou paušální částkou podle § 7a, má povinnost stanovit minimální základ daně podle § 7c, má povinnost uplatnit postup uvedený v § 38gb, uplatňuje způsob výpočtu daně podle § 13 a 14 nebo uplatňuje slevu na dani podle § 35a nebo § 35b.

Příklad: Manželé vyživující jedno dítě uplatňují společné zdanění manželů z příjmů za rok 2006. Jeden z manželů má příjem ve výši minimální mzdy, tj. 90 840 Kč ročně a druhý z manželů má příjem ve výši trojnásobku průměrné mzdy tj. 678 024 Kč ročně.

V posledním sloupci tabulky 3.2 je proveden propočet společného zdanění těchto manželů. Společné příjmy jsou upraveny na společný základ daně, který je rozdělen na poloviny mezi oba poplatníky. Z těchto základů daně je vypočtena daň podle § 16, která je dále snížena o slevu na poplatníka případně slevu na dítě. Výše sazby daně je v tomto případě pro oba poplatníky stejná a činí 33 012 Kč + 25 % ze základu přesahujícího 218 400 Kč.

V tabulce je dále uveden propočet situace, kdy by tyto manželé neuplatnili společné zdanění manželů. Minimální mzda je zdaněna sazbou 12 % a trojnásobek průměrné mzdy spadá do sazby 61 212 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 331 200 Kč. Jestliže porovnáme součet čistých příjmů v případě uplatnění či neuplatnění společného zdanění, vznikne zde rozdíl ve výši 21 422 Kč. O tuto částku je roční daňové zatížení poplatníků uplatňujících společné zdanění v tomto případě nižší.

2006	minimální mzda (v Kč)	3násobek průměrné mzdy (v Kč)	Společné zdanění (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	90 840	678 024	768 864	
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	7 268	54 242	61 510	
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	4 088	30 512	34 599	
Společný základ daně	-	-	672 755	
Základ daně	79 484	593 270	313 878	313 878
Základ daně zaokrouhlený	79 400	593 200	313 800	313 800
Záloha na daň	9 528	127 772	56 862	56 862
Sleva na poplatníka	7 200	7 200	7 200	7 200
Sleva na dítě	-	6 000	-	6 000
Záloha na daň po slevách	2 328	114 572	49 662	43 662
Čistá mzda	77 156	478 698	264 216	270 216

Tabulka 3.2 Společné zdanění manželů (vlastní zpracování)

Poznámka: Průměrná mzda, jejíž násobek byl pro výpočty společného zdanění manželů použit, se určuje na základě zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na zdravotní pojištění.

3.9 Sazba daně

Sazba daně podle zákona o dani z příjmů fyzických osob byla prvních 15 let definována jako klouzavě progresivní. Od roku 2008 je sazba daně nastavena jako lineární.

3.9.1 Úprava v roce 1993

Sazba daně dle § 16 je progresivní a je nastavena tak, aby reagovala na vyloučení příspěvků do sociálních fondů z daní, a zároveň nedošlo k výraznému poklesu úhrnných příjmů na pojistném a dani.

Daň ze základu daně sníženého o nezdánitelnou část dle § 15 zaokrouhleného na celá sta Kč tedy činí:

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	60 000	15 %		
60 000	120 000	9 000 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	60 000 Kč
120 000	180 000	21 000 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	120 000 Kč
180 000	540 000	36 000 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	180 000 Kč
540 000	1 080 000	151 200 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	540 000 Kč
1 080 000	a výše	367 200 Kč + 47 %	ze základu přesahujícího	1 080 000 Kč

Tabulka 3.3 Sazba daně v roce 1993 (vlastní zpracování)

3.9.2 Změny v letech 1994 a 1995

Sazba daně podle §16 zůstala v roce 1994 nezměněna.

Rok 1995 znamenal úlevu pouze pro fyzické osoby s příjmy spadajícími do nejvyššího pásma sazby daně. Sazba daně ze základu daně (sníženého o nezdánitelnou část zaokrouhleného na celá sta Kč dolů) činí ze základu daně 1 080 000 Kč a výše 367 200 Kč + 43 % ze základu přesahující 1 080 000 Kč.

3.9.3 Změny v roce 1996

U sazby daně došlo v roce 1996 k úpravě hranic pásem a zrušení nejvyššího pásma se sazbou 47 %. Příjmy nad hranici 564 000 Kč budou tedy zdaněny jako 154 800 Kč + 40 % ze základu přesahující částku 564 000 Kč.

Základ daně se pro její výpočet sníží o nezdánitelnou část a o odčitatelné položky od základu daně podle § 34 (ten se však příjmů ze závislé činnosti zaměstnanců a jejich zdanění spíše netýká) a zaokrouhlí se na celá sta Kč dolů.

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	84 000	15 %		
84 000	144 000	12 600 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	84 000 Kč
144 000	204 000	24 600 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	144 000 Kč
204 000	564 000	39 600 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	204 000 Kč
564 000	a více	154 800 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	564 000 Kč

Tabulka 3.4 Sazba daně v roce 1996 (vlastní zpracování)

3.9.4 Změny v roce 1997

V roce 1997 byly u sazby daně upraveny hranice pásem, avšak první hranice zůstala zachována. Výpočet daně ze základu daně zůstal stejný.

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	84 000	15 %		
84 000	168 000	12 600 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	84 000 Kč
168 000	252 000	29 400 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	168 000 Kč
252 000	756 000	50 400 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	252 000 Kč
756 000	a více	211 680 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	756 000 Kč

Tabulka 3.5 Sazba daně v roce 1997 (vlastní zpracování)

3.9.5 Změny v roce 1998

Opět došlo ke změně hranic pásem a paragraf byl doplněn o odstavec týkající se některých ostatních příjmů a příjmů z kapitálového majetku.

Daň z příjmů fyzických osob se vypočte jako minulý rok ze základu daně (sníženého o nezdanitelnou část a odčitatelné položky dle § 34) zaokrouhleného na celá sta Kč dolů.

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	91 440	15 %		
91 440	183 000	13 715 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	91 440 Kč
183 000	274 200	32 028 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	183 000 Kč
274 200	822 600	54 828 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	274 200 Kč
822 600	a více	230 316 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	822 600 Kč

Tabulka 3.6 Sazba daně v roce 1998 (vlastní zpracování)

3.9.6 Změny v roce 1999 a 2000

V roce 1999 byly změněny opět jen hranice pásem daně, jak je uvedeno v následující tabulce. V dalším roce došlo ke zrušení posledního pásma, tedy nejvyšší zdanění fyzických osob ze závislé činnosti bylo 62 700 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 312 000 Kč.

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	102 000	15 %		
102 000	204 000	15 300 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	102 000 Kč
204 000	312 000	35 700 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	204 000 Kč
312 000	1 104 000	62 700 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	312 000 Kč
1 104 000	a více	316 140 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	1 104 000 Kč

Tabulka 3.7 Sazba daně v roce 1999 (vlastní zpracování)

3.9.7 Změny v letech 2001, 2002, 2003, 2004, 2005

Sazba daně se v letech 2001 až 2005 neměnila, daň z upraveného základu činí:

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	109 200	15 %		
109 200	218 400	16 380 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	109 200 Kč
218 400	331 200	38 220 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	218 400 Kč
331 200	a více	66 420 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	331 200 Kč

Tabulka 3.8 Sazba daně v roce 2001 - 2005 (vlastní zpracování)

3.9.8 Změny v roce 2006 a 2007

Rokem 2006 byla snížena sazba daně v prvních dvou pásmech, což vlastně znamenalo pokles výše daně pro všechna pásma. V roce 2007 se sazba daně změny však nedočkala. V těchto letech byly příjmy ze závislé činnosti naposledy zdaněny progresivní sazbou, která z upraveného základu daně činila:

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	121 200	12 %		
121 200	218 400	14 544 Kč + 19 %	ze základu přesahujícího	121 200 Kč
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	218 400 Kč
331 200	a více	61 212 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	331 200 Kč

Tabulka 3.9 Sazba daně v roce 2006 a 2007 (vlastní zpracování)

3.9.9 Změny v letech 2008 až 2013

Rokem 2008 došlo k výrazné změně ve zdanění příjmů fyzických osob. Progresivní sazba daně byla nahrazena sazbou lineární. Daň ze základu daně sníženého podle § 15 a § 34 zaokrouhleného na celá sta Kč dolů činí 15 %. Přestože se základ daně pro použití sazby daně upravuje stejně, od roku 2008 se základ daně z příjmů fyzických osob určuje jiným způsobem (přetváří se na tzv. superhrubou mzdu). Pro poplatníky s ročními příjmy spadajícími v předchozím roce do nejnižšího pásma sazby daně její změna znamenala zvýšení zdanění, pro ostatní však snížení.

Přestože v některých letech bylo uvažováno o změně sazby daně, zůstala až do současnosti ve výši 15 % ze základu daně.

4 Analýza vývoje daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Osobní důchodová daň je v současnosti nezbytnou součástí daňového systému, ale její konstrukce je poměrně složitá. Daň by měla zohlednit sociální postavení poplatníků a umožnit tedy redistribuci důchodu od osob s vyššími příjmy k osobám s příjmy nižšími. Zdanění příjmů fyzických osob je komplikované, neboť tyto příjmy jsou zatíženy nejen daní z příjmů, ale i pojistným sociálního a zdravotního pojištění.

4.1 Vývoj zdanění mezd

Analýze jsou podrobeny postupně měsíční příjmy v letech 1993 - 2013. Pro výpočty je použita minimální mzda, průměrná mzda a její pětinasobek, a to vždy ve dvou situacích, kdy je poplatník bezdětný a uplatňuje odpočet nebo slevu pouze na poplatníka, a kdy má poplatník právě jedno dítě, které vyživuje. Mzdy jsou počítány vždy za první měsíc zdaňovacího období a nejsou v nich tedy promítnuty situace, kdy se překročí hranice pro platbu pojistného, které pak do konce zdaňovacího období není z některých příjmů zaměstnanců vybíráno.

Minimální mzda byla u nás zavedena od roku 1991. Průměrná mzda, která je pro výpočty zvolena, aby bylo možné použít hodnotu i pro rok 2013, se stanovuje na základě zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na zdravotní pojištění, a užívá se i pro stanovení "hranice na solidární zvýšení daně", a také se používá pro určení stropu na odvody sociálního a zdravotního pojištění. Tato průměrná mzda se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu pro účely důchodového pojištění za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Nařízením vlády č. 227/1995 Sb., byla pro účely důchodového pojištění stanovena výše všeobecných vyměřovacích základů za období před rokem 1995 a výše přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 1994. Následující roky bylo vždy vydáno nové nařízení, kterým byl určen všeobecný vyměřovací základ a přepočítací koeficient. Jelikož se tento typ průměrné mzdy před rokem 1996 nepoužíval, za roky 1993 - 1995 průměrnou mzdu stanovím současnou metodou výpočtu, tedy přepočtem příslušného vyměřovacího základu, ale s použitím koeficientu pro rok 1994.

Dále je nutno definovat pojem zdanitelná mzda, jímž rozumíme úhrn příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků zúčtovaný nebo vyplacený poplatníkovi za kalendářní měsíc nebo za zdaňovací období, vyjma příjmů zdanitelných srážkou podle zvláštní sazby daně, snížený o částky osvobozené od daně, částky sražené nebo zaměstnancem uhrazené na

pojistné, které je podle zvláštních předpisů povinen platit, a prokázané nezdanitelné částky základu daně (pro výpočet zálohy za kalendářní měsíc se sníží o 1/12 nezdanitelné částky).

Od roku 2006 používaný pojem základ pro výpočet zálohy je definován v § 38h téměř stejně jako zdanitelná mzda, jen úhrn příjmů se nesnižuje o nezdanitelné části základu daně pro výpočet zálohy. Zavedením superhrubé mzdy v roce 2008 se také změnil základ pro výpočet zálohy a úhrn příjmů se sice snižuje o částky osvobozené, ale pak se zvyšuje o částky zdravotního a sociálního pojistného, které je podle zvláštních předpisů povinen platit z vyplacených nebo ze zúčtovaných příjmů zaměstnavatel sám za sebe.

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1993

Zálohy na daň se v roce 1993 určovaly dle vyhlášky č. 534/1992 Sb., o výpočtu záloh na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků. Sazba zálohy u minimální a průměrné mzdy je 15 % a u pětinasobku průměrné mzdy je použita sazba ze čtvrtého pásma 3 000 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 15 000 Kč. Podle tabulky záloh pro měsíční období, jež je součástí přílohy k této vyhlášce, určíme výši zálohy na daň. Minimální mzda je velmi nízká, a proto by bylo vhodnější, kdyby si nezdanitelnou část na vyživované dítě uplatnil například manžel nebo prarodič, který splňuje podmínky.

1993	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	2 200	2 200	4 518	4 518	22 590	22 590
Sociální pojistné 9 % zaměstnanec	198	198	407	407	2 034	2 034
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	99	99	204	204	1 017	1 017
Dopravné	200	200	200	200	200	200
Základ daně	1 703	1 703	3 707	3 707	19 339	19 339
Nezdanitelná část ZD poplatník	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700
Nezdanitelná část ZD dítě	-	750	-	750	-	750
Zdanitelná mzda	3	-	2 007	1 257	17 639	16 889
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	3	-	2 100	1 300	17 700	16 900
Záloha na daň	1	0	315	195	3 864	3 608
Čistá mzda	1 902	1 903	3 592	3 712	15 675	15 931

Tabulka 4.1 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1993 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1994

V roce 1994 se pro určení sazeb záloh opět použila vyhláška č. 534/1992 Sb., o výpočtu záloh na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků. Minimální i průměrná mzda spadá do sazby 15 %, odvod z pětinasobku průměrné mzdy je určen sazbou 3 000 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 15 000 Kč. Zrušením

příspěvku na dopravné došlo u minimální mzdy ke zvýšení odvodu a poplatník tedy může částečně uplatnit odpočet na vyživované dítě.

1994	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	2 200	2 200	5 533	5 533	27 665	27 665
Sociální pojistné 8,75 % zaměstnanec	193	193	485	485	2 421	2 421
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	99	99	249	249	1 245	1 245
Základ daně	1 908	1 908	4 799	4 799	23 999	23 999
Nezdanitelná část ZD poplatník	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800
Nezdanitelná část ZD dítě	-	900	-	900	-	900
Zdanitelná mzda	108	-	2 999	2 099	22 199	21 299
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	200	-	3 000	2 100	22 200	21 300
Záloha na daň	30	-	450	315	5 304	5 016
Čistá mzda	1 878	1 908	4 349	4 484	18 695	18 983

Tabulka 4.2 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1994 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1995

Výpočet měsíční zálohy je nově zařazen do zákona o dani z příjmů do § 38h. Záloha na minimální a průměrnou mzdu je ve výši 15 % ze zdanitelné mzdy. Z pětinasobku průměrné mzdy je podle čtvrtého pásma sazby odvedeno 3 000 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 15 000 Kč. Zvýšením částek nezdanitelné části základu daně došlo opět k situaci, kdy pro poplatníka s minimální mzdou není výhodné uplatnit odpočet na vyživované dítě.

1995	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	2 200	2 200	6 931	6 931	34 655	34 655
Sociální pojistné 8,75 % zaměstnanec	193	193	607	607	3 033	3 033
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	99	99	312	312	1 560	1 560
Základ daně	1 908	1 908	6 012	6 012	30 062	30 062
Nezdanitelná část ZD poplatník	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Nezdanitelná část ZD dítě	-	1 000	-	1 000	-	1 000
Zdanitelná mzda	-	-	4 012	3 012	28 062	27 062
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	-	-	4 100	3 100	28 100	27 100
Záloha na daň	-	-	615	465	7 192	6 872
Čistá mzda	1 908	1 908	5 397	5 547	20 870	21 190

Tabulka 4.3 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1995 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1996

Pro určení záloh v roce 1996 se řídíme § 38h zákona o daních z příjmů. Pro průměrnou a minimální mzdu stále platí, že odvod je ve výši 15 % ze zdanitelné mzdy.

U pětinasobku průměrné mzdy došlo ke zvýšení sazby, která činí 3 300 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 17 000 Kč. Přestože došlo ke zvýšení minimální mzdy (ale i odpočtů), poplatník ohodnocený touto mzdou nemá dostatečný příjem pro uplatnění odpočtu na vyživované dítě.

1996	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	2 500	2 500	8 216	8 216	41 080	41 080
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	200	200	658	658	3 287	3 287
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	113	113	370	370	1 849	1 849
Základ daně	2 187	2 187	7 188	7 188	35 944	35 944
Nezdanitelná část ZD poplatník	2 200	2 200	2 200	2 200	2 200	2 200
Nezdanitelná část ZD dítě	-	1 100	-	1 100	-	1 100
Zdanitelná mzda	-	-	4 988	3 888	33 744	32 644
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	-	-	5 000	3 900	33 800	32 700
Záloha na daň	-	-	750	585	8 678	8 324
Čistá mzda	2 187	2 187	6 438	6 603	27 266	27 620

Tabulka 4.4 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1996 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1997

Postup při výpočtu výše záloh je stejný jako předchozí rok. Záloha z minimální i průměrné mzdy spadá do limitu pro sazbu 15 % ze zdanitelné mzdy. Odvod z pětinasobku průměrné mzdy je ve výši 4 200 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 21 000 Kč. Příjmy ve výši minimální mzdy jsou pro uplatnění odpočtu na vyživované dítě stále nedostačující.

1997	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	2 500	2 500	9 789	9 789	49 395	49 395
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	200	200	784	784	3 952	3 952
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	113	113	441	441	2 223	2 223
Základ daně	2 187	2 187	8 564	8 564	43 220	43 220
Nezdanitelná část ZD poplatník	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400
Nezdanitelná část ZD dítě	-	1 200	-	1 200	-	1 200
Zdanitelná mzda	-	-	6 164	4 964	40 820	39 620
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	-	-	6 200	5 000	40 900	39 700
Záloha na daň	-	-	930	750	10 568	10 184
Čistá mzda	2 187	2 187	7 634	7 814	32 652	33 036

Tabulka 4.5 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1997 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1998

V roce 1998 se zvedly výše minimální mzdy, průměrné mzdy a odpočtů. Situace s výší sazeb na zálohy je však pro minimální i průměrnou mzdu stejná jako v předchozím roce, tj. 15 % ze zdanitelné mzdy. U pětinasobku průměrné mzdy se sazba zvýšila na 4 569 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 22 850 Kč.

1998	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	2 650	2 650	10 832	10 832	54 160	54 160
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	212	212	867	867	4 333	4 333
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	120	120	488	488	2 438	2 438
Základ daně	2 318	2 318	9 477	9 477	47 389	47 389
Nezdanitelná část ZD poplatník	2 670	2 670	2 670	2 670	2 670	2 670
Nezdanitelná část ZD dítě	-	1 500	-	1 500	-	1 500
Zdanitelná mzda	-	-	6 807	5 307	44 719	43 219
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	-	-	6 900	5 400	44 800	43 300
Záloha na daň	-	-	1 035	810	11 593	11 113
Čistá mzda	2 318	2 318	8 442	8 667	35 796	36 276

Tabulka 4.6 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1998 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1999

Zálohy odváděné z průměrné i minimální mzdy i při všech změnách jsou ve výši 15 % ze zdanitelné mzdy. Odvod z pětinasobku průměrné mzdy se v roce 1999 určí jako 5 225 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 26 000 Kč. V červenci došlo k navýšení minimální mzdy na 3 600 Kč, ale pro výpočty je použit stav ze začátku roku.

1999	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	3 250	3 250	11 650	11 650	58 250	58 250
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	260	260	932	932	4 660	4 660
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	147	147	525	525	2 622	2 622
Základ daně	2 843	2 843	10 193	10 193	50 968	50 968
Nezdanitelná část ZD poplatník	2 910	2 910	2 910	2 910	2 910	2 910
Nezdanitelná část ZD dítě	-	1 800	-	1 800	-	1 800
Zdanitelná mzda	-	-	7 283	5 483	48 058	46 258
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	-	-	7 300	5 500	48 100	46 300
Záloha na daň	-	-	1 095	825	12 297	11 721
Čistá mzda	2 843	2 843	9 098	9 368	38 671	39 247

Tabulka 4.7 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1999 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2000

Pro určení záloh je použit § 38h jako v předchozím roce. Sazba daně zůstala identická se sazbou z roku 1999, zálohy se tedy určí stejným způsobem. Přestože došlo k růstu minimální i průměrné mzdy, spadají (včetně pětinasobku průměrné mzdy) do stejných pásem jako minulý rok, ale u minimální mzdy již lze částečně využít odpočet na vyživované dítě. Dále došlo v červenci 2000 ke zvýšení minimální mzdy na 4 500 Kč, v tabulce je opět použita částka platná v lednu toto roku.

2000	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	4 000	4 000	12 687	12 687	63 435	63 435
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	320	320	1 015	1 015	5 075	5 075
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	180	180	571	571	2 855	2 855
Základ daně	3 500	3 500	11 101	11 101	55 505	55 505
Nezdanitelná část ZD poplatník	2 910	2 910	2 910	2 910	2 910	2 910
Nezdanitelná část ZD dítě	-	1 800	-	1 800	-	1 800
Zdanitelná mzda	590	-	8 191	6 391	52 595	50 795
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	600	-	8 200	6 400	52 600	50 800
Záloha na daň	90	-	1 230	960	13 737	13 161
Čistá mzda	3 410	3 500	9 871	10 141	41 798	42 344

Tabulka 4.8 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2000 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2001

Zálohy z minimální i průměrné mzdy jsou opět ve výši 15 % ze zdanitelné mzdy. Jelikož došlo ke změně počtu pásem sazeb daně, pětinasobek průměrné mzdy spadá do nejvyšší sazby a záloha se určí ve výši 5 535 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 27 600 Kč.

2001	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	5 000	5 000	13 440	13 440	67 200	67 200
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	400	400	1 076	1 076	5 376	5 376
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	225	225	605	605	3 024	3 024
Základ daně	4 375	4 375	11 759	11 759	58 800	58 800
Nezdanitelná část ZD poplatník	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170
Nezdanitelná část ZD dítě	-	1 960	-	1 960	-	1 960
Zdanitelná mzda	1 205	-	8 589	6 629	55 630	53 670
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	1 300	-	8 600	6 300	55 700	53 700
Záloha na daň	195	-	1 290	945	14 527	13 887
Čistá mzda	4 180	4 375	10 469	10 814	44 273	44 913

Tabulka 4.9 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2001 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2002

Změnami v roce 2002 došlo k tomu, že záloha z průměrné mzdy se určí jako 1 365 Kč + 20 % ze zdanitelné mzdy přesahující 9 100 Kč, ale pokud poplatník uplatní odpočet na vyživované dítě, záloha bude činit stejně jako u minimální mzdy 15 % ze zdanitelné mzdy. Pětinásobek průměrné mzdy opět spadá do nejvyššího pásma tj. záloha ve výši 5 535 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 27 600 Kč.

2002	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	5 700	5 700	14 760	14 760	73 800	73 800
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	456	456	1 181	1 181	5 904	5 904
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	257	257	665	665	3 321	3 321
Základ daně	4 987	4 987	12 914	12 914	64 575	64 575
Nezdanitelná část ZD poplatník	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170
Nezdanitelná část ZD dítě	-	1 960	-	1 960	-	1 960
Zdanitelná mzda	1 817	-	9 744	7 784	61 405	59 445
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	1 900	-	9 800	7 800	61 500	59 500
Záloha na daň	285	-	1 505	1 170	16 383	15 743
Čistá mzda	4 702	4 987	11 409	11 744	48 192	48 832

Tabulka 4.10 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2002 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2003

I když vzrostla minimální i průměrná mzda, nezdanitelná část základu daně na poplatníka i na vyživované dítě zůstala stejná. Opět nastává situace, kdy odpočet na vyživované dítě sníží zdanitelnou mzdu tak, že se v případě průměrné mzdy dostane do nižšího pásma. Tedy z průměrné mzdy s odpočtem na vyživované dítě a z minimální mzdy se odvádí záloha ve výši 15 % ze zdanitelné mzdy. U průměrné mzdy, z níž je uplatněn odpočet pouze na poplatníka, je záloha vypočtena jako částka 1 365 Kč + 20 % ze zdanitelné mzdy přesahující 9 100 Kč. Záloha z pětinásobku průměrné mzdy se určí shodně jako předchozí rok tj. 5 535 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 27 600 Kč. Minimální mzda v tomto roce dosáhla částky, že nezdanitelné části základu daně na poplatníka na jedno vyživované dítě nepokryly celou výši základu daně.

2003	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	6 200	6 200	15 655	15 655	78 275	78 275
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	496	496	1 253	1 253	6 262	6 262
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	279	279	705	705	3 523	3 523
Základ daně	5 425	5 425	13 697	13 697	68 490	68 490
Nezdanitelná část ZD poplatník	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170
Nezdanitelná část ZD dítě	-	1 960	-	1 960	-	1 960
Zdanitelná mzda	2 255	295	10 527	8 567	65 320	63 360
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	2 300	300	10 600	8 600	65 400	63 400
Záloha na daň	345	45	1 665	1 290	17 631	16 991
Čistá mzda	5 080	5 380	12 032	12 407	50 859	51 499

Tabulka 4.11 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2003 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2004

Sazba daně v roce 2004 zůstala stejná jako předchozí rok, zvýšil se však odpočet na vyživované dítě a také vzrostla minimální i průměrná mzda. Záloha z minimální mzdy je 15 % ze zdanitelné mzdy, ale průměrná mzda spadá do druhého pásma (i s odpočtem na jedno dítě) a záloha z ní činí 1 365 Kč + 20 % ze zdanitelné mzdy přesahující 9 100 Kč. Odvod ve výši 5 535 Kč + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 27 600 Kč se vztahuje k pětinasobku průměrné mzdy.

2004	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	6 700	6 700	16 838	16 838	84 190	84 190
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	536	536	1 348	1 348	6 736	6 736
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	302	302	758	758	3 789	3 789
Základ daně	5 862	5 862	14 732	14 732	73 665	73 665
Nezdanitelná část ZD poplatník	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170
Nezdanitelná část ZD dítě	-	2 130	-	2 130	-	2 130
Zdanitelná mzda	2 692	562	11 562	9 432	70 495	68 365
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	2 700	600	11 600	9 500	70 500	68 400
Záloha na daň	405	90	1 865	1 445	19 263	18 591
Čistá mzda	5 457	5 772	12 867	13 287	54 402	55 074

Tabulka 4.12 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2004 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2005

Novinkou v roce 2005 je změna v odpočtu na vyživované dítě, který se teď uplatňuje jako sleva na dani případně daňový bonus. Sleva se odčítá od zálohy na daň na rozdíl od nezdanitelné části základu daně, která se uplatňuje vůči základu daně. V případě minimální

mzdy by vznikl daňový bonus, jenž by činil 20 Kč, ale ten se vyplácí až od výše 50 Kč (maximálně do 2 500 Kč měsíčně). Částky záloh činí z minimální mzdy 15 % ze zdanitelné mzdy, z průměrné mzdy 1 365 Kč + 20 % ze zdanitelné mzdy přesahující 9 100 Kč a z pětinasobku průměrné mzdy 5 535 + 32 % ze zdanitelné mzdy přesahující 27 600 Kč.

2005	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	7 185	7 185	17 885	17 885	89 425	89 425
Sociální pojištění 8 % zaměstnanec	575	575	1 431	1 431	7 154	7 154
Zdravotní pojištění 4,5 % zaměstnanec	324	324	805	805	4 025	4 025
Základ daně	6 286	6 286	15 649	15 649	78 246	78 246
Nezdanitelná část ZD poplatník	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170	3 170
Zdanitelná mzda	3 116	3 116	12 479	12 479	75 076	75 076
Zdanitelná mzda zaokrouhlená	3 200	3 200	12 500	12 500	75 100	75 100
Záloha na daň	480	480	2 045	2 045	20 735	20 735
Sleva na dítě	-	500	-	500	-	500
Záloha na daň po slevách	480	0	2 045	1 545	20 735	20 235
Daňový bonus	-	0	-	-	-	-
Čistá mzda	5 806	6 286	13 604	14 104	57 511	58 011

Tabulka 4.13 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2005 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2006

V roce 2006 byly další vybrané položky z § 15 (nezdanitelné části základu daně) přeměněny na slevy na dani. Dále se přestal používat pojem zdanitelná mzda, který byl nahrazen pojmem základ pro výpočet zálohy. Sazba pro výpočet zálohy z minimální mzdy byla snížena na 12 % ze základu, sazba z průměrné mzdy byla upravena na 1 212 Kč + 19 % ze základu přesahujícího 10 100 Kč a u pětinasobku průměrné mzdy byla sazba stanovena na 5 105 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 27 600 Kč. V červenci 2006 byla opět v průběhu roku zvýšena minimální mzda na 7 955 Kč.

2006	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	7 570	7 570	18 834	18 834	94 170	94 170
Sociální pojištění 8 % zaměstnanec	606	606	1 507	1 507	7 534	7 534
Zdravotní pojištění 4,5 % zaměstnanec	341	341	848	848	4 238	4 238
Základ daně	6 623	6 623	16 479	16 479	82 398	82 398
Základ daně zaokrouhlený	6 700	6 700	16 500	16 500	82 400	82 400
Záloha na daň	804	804	2 428	2 428	22 637	22 637
Sleva na poplatníka	600	600	600	600	600	600
Sleva na dítě	-	500	-	500	-	500
Záloha na daň po slevách	204	-	1 828	1 328	22 037	21 537
Daňový bonus	-	296	-	-	-	-
Čistá mzda	6 419	6 919	14 651	15 151	60 361	60 861

Tabulka 4.14 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2006 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2007

Odchyly mezi roky 2006 a 2007 jsou v tomto případě způsobeny pouze změnou minimální a průměrné mzdy, ostatní položky (sazba daně, sleva na poplatníka a vyživované dítě) zůstaly stejné. Zvýšení minimální mzdy vedlo k tomu, že tento poplatník může uplatnit menší část daňového bonusu, avšak výsledná čistá mzda je vyšší než předchozí rok.

2007	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	8 000	8 000	20 139	20 139	100 695	100 695
Sociální pojištění 8 % zaměstnanec	640	640	1 612	1 612	8 056	8 056
Zdravotní pojištění 4,5 % zaměstnanec	360	360	907	907	4 532	4 532
Základ daně	7 000	7 000	17 620	17 620	88 107	88 107
Základ daně zaokrouhlený	7 000	7 000	17 700	17 700	88 200	88 200
Záloha na daň	840	840	2 656	2 656	24 493	24 493
Sleva na poplatníka	600	600	600	600	600	600
Sleva na dítě	-	500	-	500	-	500
Záloha na daň po slevách	240	0	2 056	1 556	23 893	23 393
Daňový bonus	-	260	-	-	-	-
Čistá mzda	6 760	7 260	15 564	16 064	64 214	64 714

Tabulka 4.15 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2007 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2008

V roce 2008 byly provedeny dvě zásadní změny pro výpočet daně z příjmů ze závislé činnosti. První zavedení tzv. superhrubé mzdy a druhé jednotná sazba daně ve výši 15 % ze základu daně. Použití tzv. superhrubé mzdy vedlo k razantnímu zvýšení částek slev na dani. V případě minimální mzdy můžeme u poplatníka sledovat mírný nárůst čistého příjmu ve srovnání s rokem 2007, i když pro tyto příjmy byla zvýšena sazba daně z 12 % na 15 %.

2008	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	8 000	8 000	21 560	21 560	107 800	107 800
Sociální pojistné 26 % zaměstnavatel	2 080	2 080	5 606	5 606	28 028	28 028
Zdravotní pojistné 9 % zaměstnavatel	720	720	1 941	1 941	9 702	9 702
Sociální pojistné 8 % zaměstnanec	640	640	1 725	1 725	8 624	8 624
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	360	360	971	971	4 851	4 851
Základ daně	10 800	10 800	29 107	29 107	145 530	145 530
Základ daně zaokrouhlený (SHM)	10 800	10 800	29 200	29 200	145 600	145 600
Záloha na daň 15 %	1 620	1 620	4 380	4 380	21 840	21 840
Sleva na poplatníka	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070
Sleva na dítě	-	890	-	890	-	890
Záloha na daň po slevách	0	0	2 310	1 420	19 770	18 880
Daňový bonus	-	890	-	-	-	-
Čistá mzda	7 000	7 890	16 554	17 444	74 555	75 445

Tabulka 4.16 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2008 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2009

Změnami v roce 2009 byly snížení sazby na odvody sociálního pojistného a zvýšení průměrné mzdy. Sazba daně i sleva na poplatníka nebo vyživované dítě zůstala stejná. Snížení sazby odvodu na sociální pojistné opět vedlo ke zvýšení částky čisté mzdy, nejlépe je tato změna pozorovatelná u minimální mzdy, která jako hrubý příjem zůstala nezměněna.

2009	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	8 000	8 000	23 555	23 555	117 775	117 775
Sociální pojistné 25 % zaměstnavatel	2 000	2 000	5 890	5 890	29 444	29 444
Zdravotní pojistné 9 % zaměstnavatel	720	720	2 120	2 120	10 600	10 600
Sociální pojistné 6,5 % zaměstnanec	520	520	1 532	1 532	7 656	7 656
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	360	360	1 060	1 060	5 300	5 300
Základ daně	10 720	10 720	31 565	31 565	157 819	157 819
Základ daně zaokrouhlený (SHM)	10 800	10 800	31 600	31 600	157 900	157 900
Záloha na daň 15%	1 620	1 620	4 740	4 740	23 685	23 685
Sleva na poplatníka	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070
Sleva na dítě	-	890	-	890	-	890
Záloha na daň po slevách	0	0	2 670	1 780	21 615	20 725
Daňový bonus	-	890	-	-	-	-
Čistá mzda	7 120	8 010	18 293	19 183	83 204	84 094

Tabulka 4.17 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2009 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2010

Sleva na vyživované dítě byla v roce 2010 navýšena na částku 11 604 Kč za rok, ale sleva na poplatníka se nezměnila. Minimální mzda zůstala od roku 2007 ve výši 8 000 Kč a průměrná mzda se zvýšila o 154 Kč. Povinné pojistné i sazba daně se v tomto roce nezměnily.

2010	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	8 000	8 000	23 709	23 709	118 545	118 545
Sociální pojištění 25 % zaměstnavatel	2 000	2 000	5 928	5 928	29 637	29 637
Zdravotní pojištění 9 % zaměstnavatel	720	720	2 134	2 134	10 669	10 669
Sociální pojištění 6,5 % zaměstnanec	520	520	1 542	1 542	7 706	7 706
Zdravotní pojištění 4,5 % zaměstnanec	360	360	1 067	1 067	5 335	5 335
Základ daně	10 720	10 720	31 771	31 771	158 851	158 851
Základ daně zaokrouhlený (SHM)	10 800	10 800	31 800	31 800	158 900	158 900
Záloha na daň 15 %	1 620	1 620	4 770	4 770	23 835	23 835
Sleva na poplatníka	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070
Sleva na dítě	-	967	-	967	-	967
Záloha na daň po slevách	0	0	2 700	1 733	21 765	20 798
Daňový bonus	-	967	-	-	-	-
Čistá mzda	7 120	8 087	18 400	19 367	83 739	84 706

Tabulka 4.18 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2010 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2011

V roce 2011 byla základní sleva na poplatníka snížena o 100 Kč měsíčně z důvodu zavedení tzv. povodňové daně. Poplatníků s minimální mzdou se tato změna nedotkla.

2011	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	8 000	8 000	24 740	24 740	123 700	123 700
Sociální pojištění 25 % zaměstnavatel	2 000	2 000	6 185	6 185	30 925	30 925
Zdravotní pojištění 9 % zaměstnavatel	720	720	2 226	2 226	11 133	11 133
Sociální pojištění 6,5 % zaměstnanec	520	520	1 609	1 609	8 041	8 041
Zdravotní pojištění 4,5 % zaměstnanec	360	360	1 114	1 114	5 567	5 567
Základ daně	10 720	10 720	33 151	33 151	165 758	165 758
Základ daně zaokrouhlený (SHM)	10 800	10 800	33 200	33 200	165 800	165 800
Záloha na daň 15 %	1 620	1 620	4 980	4 980	24 870	24 870
Sleva na poplatníka	1 970	1 970	1 970	1 970	1 970	1 970
Sleva na dítě	-	967	-	967	-	967
Záloha na daň po slevách	0	0	3 010	2 043	22 900	21 933
Daňový bonus	-	967	-	-	-	-
Čistá mzda	7 120	8 087	19 007	19 974	87 192	88 159

Tabulka 4.19 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2011 (vlastní zpracování)

Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2012

V roce 2012 se již sleva na poplatníka uplatňuje ve výši 24 840 Kč ročně, tedy bez přechodného snížení o tzv. povodňovou daň. Dále byla zvýšena sleva na vyživované dítě na částku 13 404 Kč za rok. Jak můžeme vidět od roku 2008 nastavené zdanění pomocí tzv. superhrubé mzdy umožňuje osobám s minimální mzdou uplatnit daňové zvýhodnění na vyživované dítě celé jako daňový bonus.

2012	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	8 000	8 000	25 137	25 137	125 685	125 685
Sociální pojištění 25 % zaměstnavatel	2 000	2 000	6 285	6 285	31 422	31 422
Zdravotní pojištění 9 % zaměstnavatel	720	720	2 262	2 262	11 312	11 312
Sociální pojištění 6,5 % zaměstnanec	520	520	1 634	1 634	8 170	8 170
Zdravotní pojištění 4,5 % zaměstnanec	360	360	1 132	1 132	5 656	5 656
Základ daně	10 720	10 720	33 684	33 684	168 419	168 419
Základ daně zaokrouhlený (SHM)	10 800	10 800	33 700	33 700	168 500	168 500
Záloha na daň 15 %	1 620	1 620	5 055	5 055	25 275	25 275
Sleva na poplatníka	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070
Sleva na dítě	-	1 117	-	1 117	-	1 117
Záloha na daň po slevách	0	0	2 985	1 868	23 205	22 088
Daňový bonus	-	1 117	-	-	-	-
Čistá mzda	7 120	8 237	19 386	20 503	88 654	89 771

Tabulka 4.20 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2012 (vlastní zpracování)

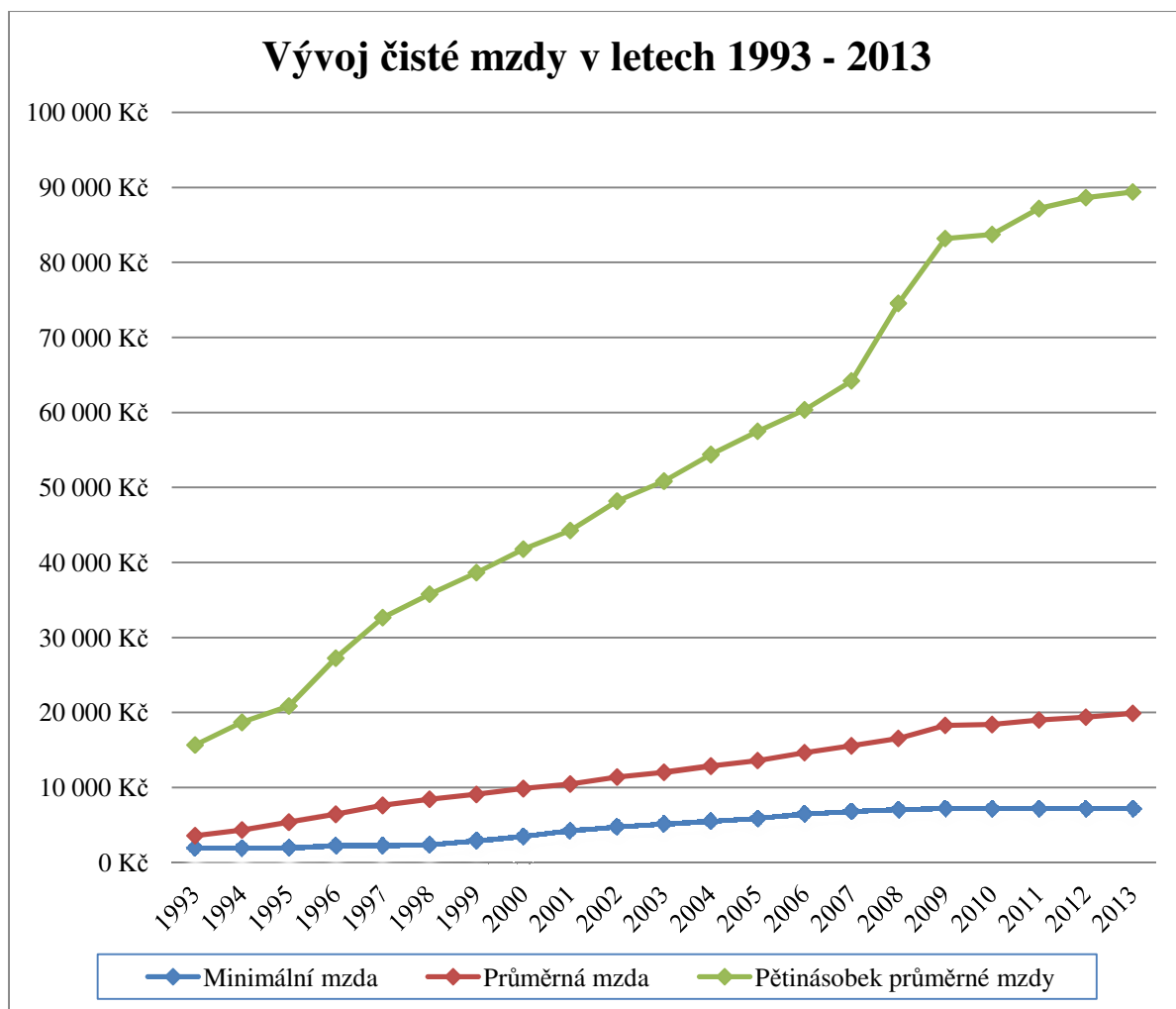
Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2013

Novinkou v letošním roce je tzv. solidární zvýšení daně (má být zrušeno od 1. 1. 2016), které se dotýká poplatníků s ročními příjmy přesahujícími 48násobek průměrné mzdy stanovené dle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení. V případě měsíčních záloh se u takových poplatníků postupuje podle § 38ha zákona.

2013	minimální mzda (v Kč)		průměrná mzda (v Kč)		5násobek průměrné mzdy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	8 000	8 000	25 884	25 884	129 420	129 420
Sociální pojistné 25 % zaměstnavatel	2 000	2 000	6 471	6 471	32 355	32 355
Zdravotní pojistné 9 % zaměstnavatel	720	720	2 330	2 330	11 648	11 648
Sociální pojistné 6,5 % zaměstnanec	520	520	1 683	1 683	8 413	8 413
Zdravotní pojistné 4,5 % zaměstnanec	360	360	1 165	1 165	5 824	5 824
Základ daně	10 720	10 720	34 685	34 685	173 423	173 423
Základ daně zaokrouhlený (SHM)	10 800	10 800	34 700	34 700	173 500	173 500
Záloha na daň 15 %	1 620	1 620	5 205	5 205	26 025	26 025
Základ pro solidární zvýšení	-	-	-	-	25 884	25 884
Solidární zvýšení u zálohy 7 %	-	-	-	-	1 812	1 812
Záloha na daň (celkem)	1 620	1 620	5 205	5 205	27 837	27 837
Sleva na poplatníka	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070
Sleva na dítě	-	1 117	-	1 117	-	1 117
Záloha na daň po slevách	0	0	3 135	2 018	25 767	24 650
Daňový bonus	-	1 117	-	-	-	-
Čistá mzda	7 120	8 237	19 901	21 018	89 416	90 533

Tabulka 4.21 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2013 (vlastní zpracování)

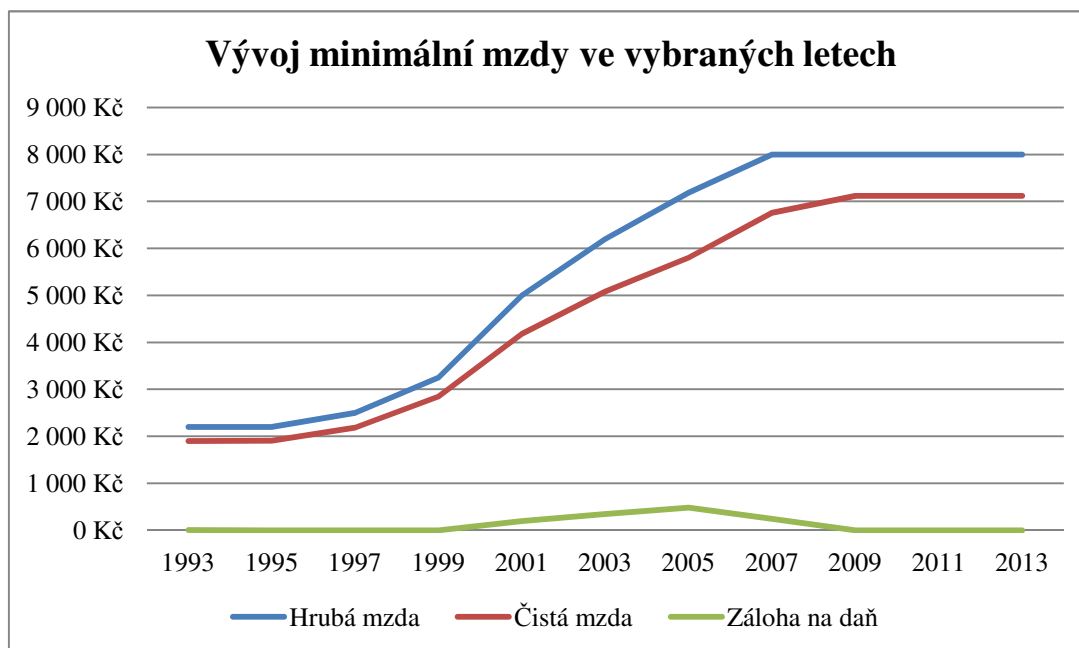
Vývoj čistých mezd v grafech

Graf 4.1 Vývoj čisté mzdy v letech 1993 - 2013 (vlastní zpracování)

Graf 4.1 shrnuje vývoj čistých mezd v letech 1993 až 2013. Můžeme zde sledovat spíše rostoucí tendenci, i když se v letech měnily výše odpočtů nebo slev či výše odvodů na povinné pojistné. Tyto čisté mzdy jsou vypočteny pro poplatníka uplatňujícího pouze základní slevu na poplatníka (odpočet na poplatníka) postupně v letech 1993 - 2013. Minimální mzda od roku 2007 zůstává na stejné úrovni. Můžeme tedy sledovat zvyšující se rozdíl mezi minimální a průměrnou mzdou.

Vývoj minimální mzdy

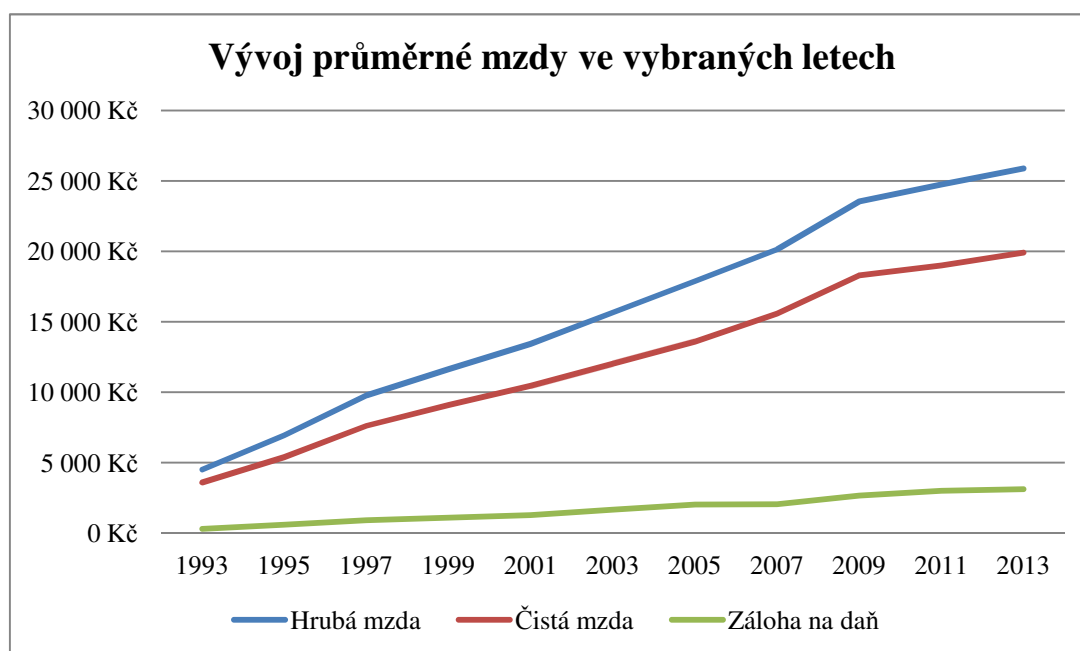
Graf 4.2 Vývoj minimální mzdy ve vybraných letech (vlastní zpracování)

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Hrubá mzda (v Kč)	2 200	2 200	2 200	2 500	2 500	2 650	3 250
Záloha na daň (v Kč)	1	30	0	0	0	0	0
Čistá mzda (v Kč)	1 902	1 878	1 908	2 187	2 187	2 318	2 843
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	86,45	85,36	86,73	87,48	87,48	87,47	87,48
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Hrubá mzda (v Kč)	4 000	5 000	5 700	6 200	6 700	7 185	7 570
Záloha na daň (v Kč)	90	195	285	345	405	480	204
Čistá mzda (v Kč)	3 410	4 180	4 702	5 080	5 457	5 806	6 419
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	85,25	83,60	82,49	81,94	81,45	80,81	84,80
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hrubá mzda (v Kč)	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Záloha na daň (v Kč)	240	0	0	0	0	0	0
Čistá mzda (v Kč)	6 760	7 000	7 120	7 120	7 120	7 120	7 120
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	84,50	87,50	89,00	89,00	89,00	89,00	89,00

Tabulka 4.22 Vývoj minimální mzdy (vlastní zpracování)

Graf 4.2 i tabulka 4.22 odrážejí vývoj minimální mzdy u poplatníka, který uplatňuje pouze základní slevu (odpočet) na poplatníka. Z grafu vyplývá, že hrubá minimální mzda rostla do roku 2007, avšak čistá minimální mzda se zvyšovala až do roku 2009 a do současnosti zůstala ve stejné výši. Pokud se však podíváme na procentní podíl čisté mzdy na hrubé tak zjistíme, že tendence byla do roku 1999 mírně rostoucí a z větší části stabilní, pak až do roku 2005 klesala a opět rostla do roku 2009, od té doby zůstala stabilní.

Vývoj průměrné mzdy poplatníka

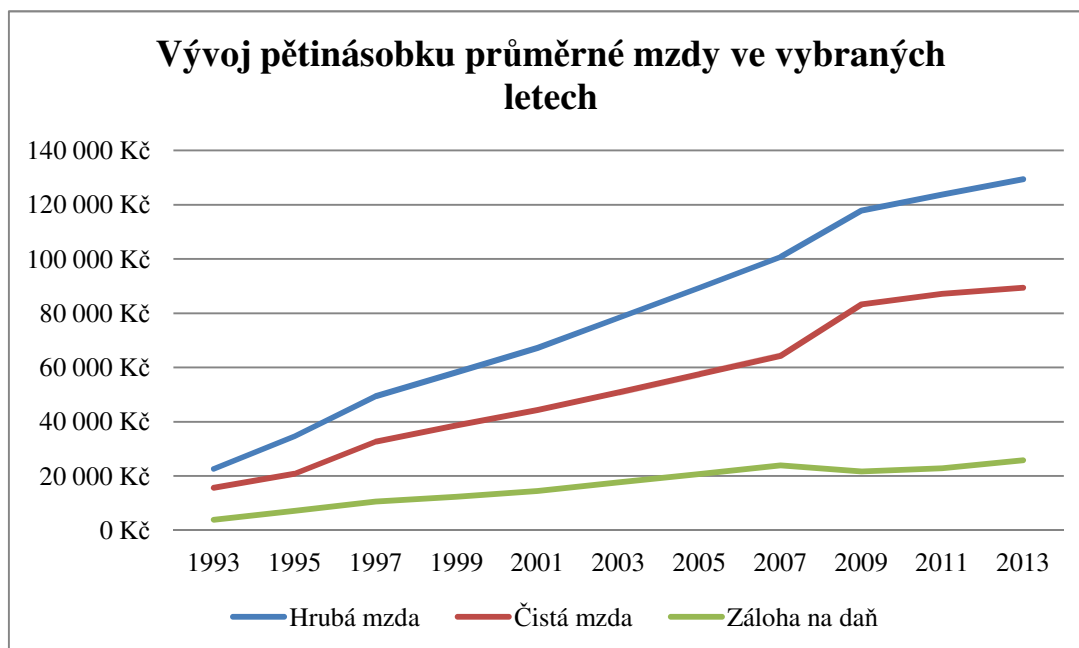
Graf 4.3 Vývoj průměrné mzdy ve vybraných letech (vlastní zpracování)

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Hrubá mzda (v Kč)	4 518	5 533	6 931	8 216	9 789	10 832	11 650
Záloha na daň (v Kč)	315	450	615	750	930	1 035	1 095
Čistá mzda (v Kč)	3 592	4 349	5 397	6 438	7 634	8 442	9 098
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	79,50	78,60	77,87	78,36	77,99	77,94	78,09
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Hrubá mzda (v Kč)	12 687	13 440	14 760	15 655	16 838	17 885	18 834
Záloha na daň (v Kč)	1 230	1 290	1 505	1 665	1 865	2 045	1 828
Čistá mzda (v Kč)	9 871	10 469	11 409	12 032	12 867	13 604	14 651
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	77,80	77,89	77,30	76,86	76,42	76,06	77,79
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hrubá mzda (v Kč)	20 139	21 560	23 555	23 709	24 740	25 137	25 884
Záloha na daň (v Kč)	2 056	2 310	2 670	2 700	3 010	2 985	3 135
Čistá mzda (v Kč)	15 564	16 554	18 293	18 400	19 007	19 386	19 901
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	77,28	76,78	77,66	77,61	76,83	77,12	76,89

Tabulka 4.23 Vývoj průměrné mzdy (vlastní zpracování)

V grafu 4.3 můžeme opět sledovat neustálý růst hrubé i čisté průměrné mzdy poplatníka, uplatňujícího pouze základní slevu (odpočet). Jestliže budeme zkoumat v letech, jaké procento tvoří čistá mzda na hrubých příjmech, můžeme sledovat pouze malý pokles. Rozdíl mezi nejvyšším a nejnižším podílem čisté mzdy na hrubé u průměrné mzdy činí přibližně 3 %.

Vývoj pětinasobku průměrné mzdy poplatníka

Graf 4.4 Vývoj pětinasobku průměrné mzdy ve vybraných letech (vlastní zpracování)

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Hrubá mzda (v Kč)	22 590	27 665	34 655	41 080	49 395	54 160	58 250
Záloha na daň (v Kč)	3 864	5 304	7 192	8 678	10 568	11 593	12 297
Čistá mzda (v Kč)	15 675	18 695	20 870	27 266	32 652	35 796	38 671
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	69,39	67,58	60,22	66,37	66,10	66,09	66,39
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Hrubá mzda (v Kč)	63 435	67 200	73 800	78 275	84 190	89 425	94 170
Záloha na daň (v Kč)	13 737	14 527	16 383	17 631	19 263	20 735	22 037
Čistá mzda (v Kč)	41 798	44 273	48 192	50 859	54 402	57 511	60 361
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	65,89	65,88	65,30	64,97	64,62	64,31	64,10
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hrubá mzda (v Kč)	100 695	107 800	117 775	118 545	123 700	125 685	129 420
Záloha na daň (v Kč)	23 893	19 770	21 615	21 765	22 900	23 205	25 767
Čistá mzda (v Kč)	64 214	74 555	83 204	83 739	87 192	88 654	89 416
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	63,77	69,16	70,65	70,64	70,49	70,54	69,09

Tabulka 4.24 Vývoj pětinasobku průměrné mzdy (vlastní zpracování)

U vyšších příjmů, jako je pětinasobek průměrné mzdy, je z grafu 4.4 patrné, že zavedení jednotné sazby daně ve výši 15 % snížilo jejich daňovou zátěž. V letech 2009 až 2012 tito poplatníci obdrželi největší částku čisté mzdy v porovnání k hrubé mzdě, podíl čisté mzdy na hrubé v těchto letech činil přibližně 70,5 %. V roce 2013 se však tento podíl snížil téměř o 1,5 % zavedením solidárního zvýšení daně.

4.2 Daňová reforma daně z příjmů fyzických osob

"Současný systém výběru příjmů daní je velmi náročný a složitý a jeho administrativní je navíc velmi drahá nejen pro stát, ale i pro samotné poplatníky. Bylo proto nutné vytvořit nový jednoduchý a přehledný systém, který bude i dlouhodobě stabilní a více se přiblíží lidem."

"Daňová reforma představuje také značné snížení zdanění práce na úkor zdanění spotřeby, které přinese mnoho pozitivních efektů. Na první pohled nebude tento posun možná patrný, ale ve výsledku pomůže celé ekonomice. Navíc bylo zdanění práce v Česku jedno z nejvyšších ve srovnání se skupinou nejvyspělejších zemí."⁵

Zdaňování příjmů fyzických osob po reformě od roku 2015 (2014) se v zákoně o daních z příjmů budou věnovat tyto části:

- první část zákona, Daň z příjmů fyzických osob, § 2 - 16a,
- třetí část, Společná ustanovení, § 22 - 38fa,
- čtvrtá část, Zvláštní ustanovení pro vybírání daně z příjmů, § 38g - 38t,
- pátá část, Registrace, § 39 - 39b,
- šestá část, Odvod z úhrnu mezd, § 39c - 39o,
- sedmá část, Pravomoci vlády a ministerstva financí, § 39p a 39q,
- osmá část, přechodná a závěrečná ustanovení, § 40 - 42.

4.2.1 Plány současné vlády

Soubor zákonů tvořících daňovou reformu a zejména zákon č. 458/2011 Sb., o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa byl poslanci schválen již v roce 2011. Změny měly být původně účinné od roku 2013, ale koalice se nakonec dohodla o odkladu až na povolební rok 2015 (pro opoziční stranu ČSSD to bylo podmínkou pro opravu zdanění hazardu, o nějž usilovalo ministerstvo financí). V současné situaci ministr financí realizuje snahy o posun účinnosti návrhu zpět na rok 2014. Plán změn reformy je popsán v Příloze č. 6.

Projekt vytvoření jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů (JIM)

"Projekt jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů je jeden ze tří pilířů daňové reformy, který by mohl fungovat od roku 2014. Jde o vytvoření nové soustavy orgánů státní správy, která bude integrovat funkce výběru příjmů veřejných rozpočtů, všech daní, cel a sociálního a zdravotního pojištění, na jeden účet, aby poplatník a plátec měl v podstatě

⁵ INFORMAČNÍ CENTRUM VLÁDY. ICV: *Daňová reforma* [online]. ICV [3. 4. 2013]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/danova-reforma/>

jednoho partnera, vůči kterému si bude splňovat veškeré svoje registrační povinnosti, platit všechny odvody, bude kontrolován jenom z jednoho místa. Jde tedy o celkové zjednodušení systému a maximální snížení administrativní zátěže.

Klíčovým prvkem reformy je sjednocení všech funkcí výběru daní, cel a odvodů do jediného úřadu, takže pro splnění svých daňových a odvodových povinností nebudou muset poplatníci jednat s několika úřady a vyplňovat velké množství formulářů.

Projekt JIM je jedním z prioritních úkolů ministerstva financí, na kterém se podílejí, kvůli pojistnému, také ministerstvo práce a sociálních věcí a ministerstvo zdravotnictví.

Na Projektu JIM se jako poradní orgán podílí Světová banka, která má s podobnými projekty zkušenosti."⁶

Návrh ministerstva financí týkající se úprav zdanění příjmů osob ze závislé činnosti od roku 2014:

Nejzásadnější změnou v plánované reformě bude **zrušení tzv. superhrubé mzdy**, základ daně se tedy již nemá navyšovat o povinné pojistné, které hradí zaměstnavatel, ale bude se určovat způsobem jako v roce 2008, půjde o hrubé příjmy. V návaznosti na to je plánována i **změna sazby daně z příjmů fyzických osob** a to ze současných 15 % na 19 %. Také je plánováno zvýšení odvodů na zdravotní pojištění ze 4,5 % na 6,5 %.

Další úprava se dotýká možnosti **uplatnění základní slevy na poplatníka**, nově vložený odstavec do § 35ba říká, že daň podle odstavce 1 písm. a) nesnižuje poplatník, jehož základ daně ve zdaňovacím období přesáhl 48násobek průměrné měsíční hrubé mzdy zveřejněné Českým statistickým úřadem za kalendářní rok, který o 2 kalendářní roky předchází zdaňovacímu období, za něž se podává daňové přiznání. V přepočtu na měsíční příjmy jde o osoby s příjmy převyšujícími čtyřnásobek průměrné mzdy.

Dojde ke **zrušení vybraných osvobození**, např. jde o odpočet zaplacených členských příspěvků odborové organizaci, odpočet z titulu úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání nebo o hodnotu přechodného ubytování, nejde-li o ubytování na pracovní cestě do 3 500 Kč měsíčně, či o odchodné u vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů.

V případě **nepeněžního plnění** poskytovaného zaměstnavatelem zaměstnanci nebo jeho rodinnému příslušníkovi **z FKSP**, ze sociálního fondu, ze zisku (příjmů) po zdanění anebo na vrub výdajů (nákladů), které nejsou výdaji (náklady) na dosažení, zajištění a udržení

⁶ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. MFČR: *Projekt vytvoření jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů (JIM)* [online]. MFČR [4. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/dc_jim.html

příjmů, je osvobozena v úhrnu částka 10 000 Kč za kalendářní rok místo původních 20 000 Kč.

U nezdanitelné části daně podle § 15 dojde ke **snížení limitu pro odpočet úroků** z hypotečních úvěrů a z úvěrů ze stavebního spoření použitých na financování bytových potřeb z 300 000 Kč na domácnost na 80 000 Kč a ke **zvýšení maximálního limitu pro odpočet darů** na veřejně prospěšné účely na 15 %.

Způsob zdanění příjmů ze závislé činnosti by měl být upraven tak, aby samostatným základem daně pro daň vybíranou srážkou zvláštní sazbou byly příjmy nepodléhající veřejným pojistným, tzn. příjmy z dohody o provedení práce dle zákoníku práce a současně se zvyšuje hranice měsíčního příjmu z 5 000 Kč na 10 000 Kč.

Nově by měly být **osvobozeny příjmy žáků a studentů** z praktického výcviku.

Dalším bodem reformy mělo být **zrušení daňového zvýhodnění stravenek** a jeho kompenzace "zaměstnaneckým paušálem" ve výši 3000 Kč ročně a upraveného v § 35bb. Nakonec bylo zvýhodnění stravenek zachováno a zrušen plánovaný "zaměstnanecký paušál".

Změna se dotkne i lhůty pro osvobození příjmů fyzických osob z **prodeje cenných papírů**. Dojde k jejímu prodloužení ze šesti měsíců na tři roky a k zavedení ročního limitu 100 000 Kč pro osvobození příjmů z prodeje cenných papírů, jež nejsou zahrnuty do obchodního majetku.

Nově má být zavedeno **osvobození dividend** a veškerých podílů na zisku pro fyzické i právnické osoby vyplácené mezi tuzemskými poplatníky a poplatníky EU, Švýcarska, Norska a Islandu.

Pro fyzické osoby - nerezidenty (vyjma rezidentů EU, Norska a Islandu) dojde **omezení možnosti uplatnění daňových úlev**.

Dále možnost daňového rezidenta vypořádat svou roční daňovou povinnost tím, že podá daňové přiznání, i v případě příjmu ze závislé činnosti zdaněného zvláštní sazbou daně.

Zrušení zákona o dani dědické a darovací

Mezi změny daňové reformy patří i zrušení zákona o dani dědické a darovací. Příjmy z dědictví budou kompletně osvobozeny. Příjmy z darů a jiného majetkového prospěchu budou součástí daně z příjmů a rozsah osvobození bude zachován jako v současnosti.

4.2.2 Plány opozice

Opoziční strana ČSSD je v médiích označována jako "favorit příštích voleb", proto je důležité zabývat se také jejími plány týkajícími se daňové reformy (viz Příloha č. 7). Podle

dokumentu "Nový začátek pro naši zemi" se strana zavazuje zrušit penzijní reformu současné vlády i rovnou daň a zvýšit minimální mzdu na 12 000 Kč měsíčně do roku 2018.

Návrhy na úpravu zdanění příjmů fyzických osob

Jedním z návrhů je **odstranění tzv. superhrubé mzdy**, pokud současná vláda její zrušení neprosadí, ale na rozdíl od současné vlády chce znovu **zavést progresivní zdanění fyzických osob**. V otázce daňových sazeb a pásem však zatím nepanuje úplná shoda. Strana má zastánce i více než dvou pásem, ale zatím bude prosazovat jednu další sazbu ve výši 38 % z hrubé mzdy pro příjmy nad 100 000 Kč měsíčně. Tuto hranici zdůvodňuje tím, že jde o čtyřnásobek průměrné mzdy, nad který se nebude platit sociální pojištění, a proto chce tento souhrnný pokles daňové zátěže vyrovnat.

V návaznosti na progresivní zdanění dále navrhuje **zavedení společného zdanění manželů** jako nástroj "prorodinné" politiky.

Dále zmiňují nutnost **revize daňových výjimek**, neboť některé jsou zastaralé a neopodstatněné. Nechtějí však, aby se likvidace výjimek týkala pouze fyzických osob, zejména pak oblasti, která přinese mnoho administrativních výdajů a málo výnosu pro stát a nevýhody pro pracující (zaměstnanecké benefity).

Ve svých návrzích mají také plány, jak bojovat s daňovými úniky a korupcí.

Jednotné inkasní místo

V oblasti zavedení jednotného inkasního místa vyjadřuje opoziční strana nesouhlas. Tvrdí, že vláda nerespektuje fakt, že systémy výběru daní, cel, sociálního a zdravotního pojištění jsou komplikované, komplexní a křehké, a že nekompetentní kroky v těchto oblastech mohou způsobit rozvrat výběru peněz do veřejných rozpočtů. Opozice však souhlasí, že by JIM skutečně mohlo ušetřit náklady, ale nejprve by vláda měla převést na ČSSZ výběr zdravotního pojištění od všech zdravotních pojišťoven a na ministerstvu financí sloučit daňovou a celní správu a potom sloučit tyto dvě místa do jednoho, aby se snížilo riziko.

Dále ČSSD odmítá pokus o likvidaci sociálního a zdravotního pojištění a jejich náhradu daní. Také má podezření, že JIM je prvním krokem k nahrazení sociálního pojištění chudinskými dávkami. Pak by se, podle ní, smazal rozdíl mezi daní a sociálním pojištěním.

Nakonec se této straně také nelíbí fakt, že by se spuštění JIM mělo posunout k datu 1. 1. 2014, což je 5 měsíců před parlamentními volbami, a riziko, že příliš mnoho změn vyvolá chaos.

Majetkové daně

V případě majetkových daní opozice plánuje jejich zvýšení. Při určování jejich nové výše chtějí dát vysoké kompetence také obcím. Pokud jde o daň dědickou a darovací chtějí zavést druhou sazbu (i pro osoby blízké) půjde-li o majetky v hodnotě nad 10 milionů Kč.

4.2.3 Návrh změn ve zdaňování

Po analýze daně z příjmů fyzických osob a porovnání návrhu vlády a opozice na změny ve zdaňování, v této kapitole bude uveden návrh autorky diplomové práce na zdanění fyzických osob s příjmy ze závislé činnosti.

Zrušení superhrubé mzdy lze dle mého názoru považovat za dobrý a také značně zjednodušující krok. Výdělky zaměstnanců jsou fiktivně navyšovány o náklady na povinné pojištění, které hradí zaměstnavatel, ale není zde důvod, proč by tyto částky měly být započítány do příjmů zaměstnanců, když nebyly součástí ohodnocení jejich práce. Základem daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti by tedy měly být hrubé příjmy ze závislé činnosti bez navýšení o pojištění.

Na tuto změnu navazuje problém ohledně snížení výnosu státu z výběru daně z příjmů fyzických osob, pokud by se ponechala sazba daně ve výši 15 %. Jelikož částka vypočtená jako 15 % ze superhrubé mzdy odpovídá přibližně částce určené jako 20 % z hrubé mzdy. Autorčin návrh doporučuje zvýšit **sazbu daně jen na 17 %** a nezavádět zdanění progresivní. Fyzickým osobám by pak vzrostl důchod, který by mohl vést ke zvýšení spotřeby, a chybějící příjem státu by se vynahradil z výnosu nepřímých spotřebních daní. Další zdroje na pokrytí tohoto snížení daňového zatížení budou zajištěny zrušením maximálních vyměřovacích základů pro povinné pojištění a ponecháním v platnosti solidárního zvýšení daně a jeho zvýšením na 10 %.

Další úpravou by bylo **zrušení maximálních vyměřovacích základů u pojištění na sociální pojištění**, u veřejného zdravotního pojištění se od roku 2013 již nepoužívají. Poplatníci s vysokými příjmy tak přestanou být zvýhodněni, neboť poplatníci s nižšími příjmy odvádí určité procento na povinné pojištění po celý rok.

V případě lineární sazby daně zde není důvod zavádět společné zdanění manželů. Podpora rodin v rámci daně z příjmů bude upravena na základě slev a daňových zvýhodnění.

Daňové zvýhodnění na dítě podle § 35c zákona je navrhováno zvýšit ze současné částky 13 404 Kč na částku 17 400 Kč za rok. Podmínky pro uplatnění jsou ponechány ve stejné úpravě, jež je platná v současnosti, avšak maximální limit pro uplatnění daňového bonusu je zvýšen pouze na 60 900 Kč za rok. U poplatníků, kteří mají roční příjem vyšší než

48násobek průměrné měsíční mzdy, je navrhováno zavést daňové zvýhodnění na dítě ve výši 1/2 z roční částky, neboť tito poplatníci mají dostatečně vysoké příjmy, aby dítě zabezpečili. Pro získání dostatku financí na toto zvýšení, je doporučeno snížit slevu na manželku (manžela), omezit základní slevu na poplatníka a zrušit "strop" pro odvod sociálního pojistného a zároveň ponechat v platnosti solidární zvýšení daně upravené na 10 % ze základu pro výpočet solidárního zvýšení. Dále je pro výpočet sociálních dávek navrženo zavést postup, kdy se do vlastních příjmů bude započítávat i daňový bonus, tedy čistá mzda včetně bonusu na vyživované dítě. Zvýšením daňového zvýhodnění jsou podpořeni poplatníci vyživující děti, a tím stát ušetří na sociálních dávkách.

Slevu na manželku (manžela) je doporučeno snížit na částku 13 404 Kč ročně při zachování stávajících podmínek pro uplatnění. Výživa nepracujícího manžela, jenž je doma, nemůže být nákladnější, než výživa dítěte, které se musí dopravovat do školy a do výuky potřebuje různé pomůcky např. vybavení prvňáčka je velmi citelný zásah do rodinného rozpočtu. Manžel (manželka) má mnohem větší možnosti své příjmy změnit než nezletilé dítě, které nemůže pracovat. V případě manželky (manžela) na mateřské dovolené by toto snížení slevy na druhého z manželů bylo kompenzováno změnou výše dávek, které jsou v tomto období pobírány.

Základní sleva na poplatníka je navrhována pro osoby s 48násobkem průměrné měsíční mzdy snížit na polovinu, tedy na částku 12 420 Kč ročně na rozdíl od plánu vlády, kterým by pro tyto osoby základní sleva byla omezena na nulovou výši. Při změně daňové zátěže toto snížení nebude znatelné.

Minimální mzda nebyla od roku 2007 zvýšena, i když inflace hodnotu této částky změnila, také rostou životní náklady. Pro **minimální mzdu** je navrhováno **zvýšení** alespoň na 9 000 Kč a v následujících letech by bylo dobré uvažovat o její další úpravě. S otázkou zvýšení minimální mzdy se dostáváme k problému, jak se tato změna promítne v zaměstnanosti. Zda dojde k propouštění zaměstnanců, protože zaměstnavatelé nebudou mít prostředky na tyto vyšší mzdy, nebo se tento problém vyřeší tím, že změny ve zdanění přinesou větší možnosti spotřeby občanů, a tudíž povedou ke zvýšení poptávky po zboží a službách, která přinese růst do ekonomiky a tedy i další příjmy zaměstnavatelům.

Projekt jednotného inkasního místa by dle mého úsudku opravdu vedl ke snížení administrativní zátěže poplatníků, kteří by jistě toto zjednodušení přivítali. Pokud bude projekt dostatečně a kvalitně zpracován a připraven ke spuštění, lze jeho realizaci doporučit.

4.2.4 Srovnání změn ve zdanění příjmů ze závislé činnosti

Plány vlády na změny a doporučení autorky jsou aplikovány na mzdy ve výši odpovídající roku 2013. Povinné pojistné za zaměstnavatele je v tabulce u plánu vlády a návrhů vynecháno z důvodu nepotřebnosti pro výpočet čisté mzdy.

Srovnání zdanění minimální mzdy

Minimální mzda	Současný stav (v Kč)		Plán vlády (v Kč)		Návrhy na úpravy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	8 000	8 000	8 000	8 000	9 000	9 000
Sociální pojistné 25 % zaměstnavatel	2 000	2 000	-	-	-	-
Zdravotní pojistné 9 % zaměstnavatel	720	720	-	-	-	-
Sociální pojistné 6,5 % zaměstnanec	520	520	520	520	585	585
Zdravotní pojistné 4,5 % (6,5 %) zaměstnanec	360	360	520	520	405	405
Základ daně	10 720	10 720	6 960	6 960	8 010	8 010
Základ daně zaokrouhlený	10 800	10 800	7 000	7 000	8 100	8 100
Záloha na daň 15 % (19 %, 17 %)	1 620	1 620	1 330	1 330	1 377	1 377
Sleva na poplatníka	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070
Sleva na dítě	-	1 117	-	1 117	-	1 450
Záloha na daň po slevách	0	0	0	0	0	0
Daňový bonus	-	1 117	-	1 117	-	1 450
Čistá mzda	7 120	8 237	6 950	8 077	8 010	9 460
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	89	102,97	86,87	100,96	89	105,11

Tabulka 4.25 Srovnání zdanění minimální mzdy (vlastní zpracování)

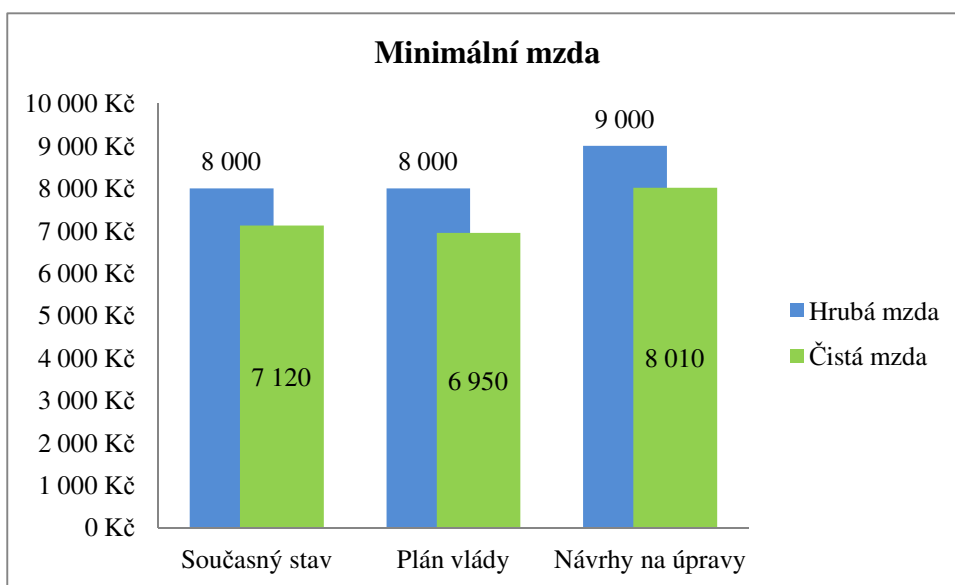
Současný postup výpočtu čisté mzdy pomocí superhrubé mzdy má být podle plánu vlády odstraněn a znovu má být zaveden způsob používaný před rokem 2008. Dále chce vláda sjednotit výši povinného pojistného na stejné procento a zvýšit tedy odvod zaměstnance na zdravotní pojištění na 6,5 %. V mém návrhu je také počítáno se zrušením superhrubé mzdy, ale výše odvodů na pojistné zůstane zachována. V tabulce 4.25 je do srovnání zahrnuto i zvýšení minimální mzdy na částku 9 000 Kč, ale protože je použito i procentní vyjádření podílu hrubé mzdy na čisté, jsou tyto změny srovnatelné.

Z plánů vlády pro osoby s minimální mzdou tedy vyplývá, že částka jejich čisté mzdy bude nižší než v současnosti. Zvýšení pojistného o 2 %, změna sazby a způsobu výpočtu daně se tedy promítne jako snížení čisté mzdy o 2,13 % pro poplatníka uplatňujícího základní slevu a snížení o 2,01 % pro poplatníka vyživující jedno dítě.

Návrh z mé strany, který zachovává výši pojistného na povinné zdravotní pojištění beze změny, zvyšuje sazbu daně pouze na 17 % z hrubé mzdy (čímž se snižuje daňové

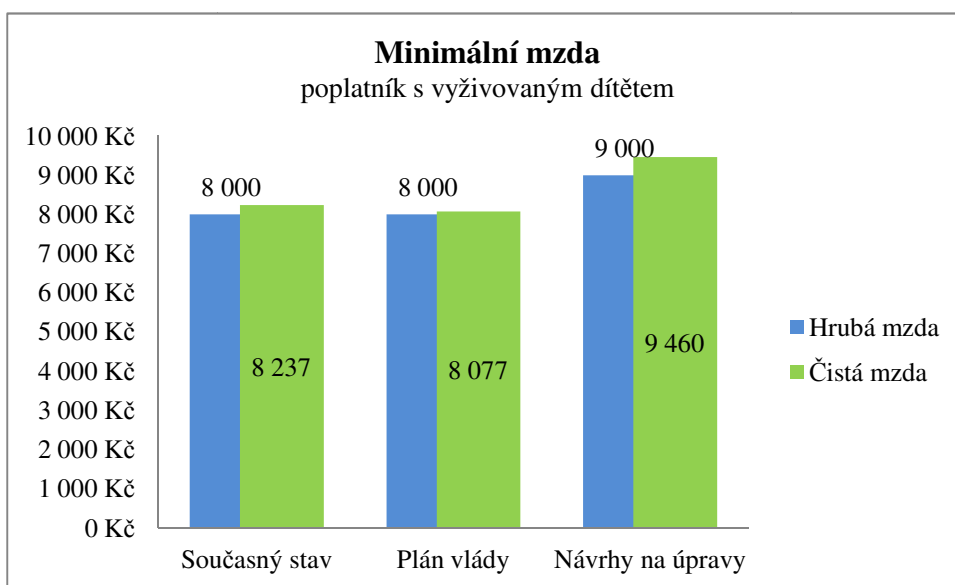
zatížení) a také zvyšuje daňové zvýhodnění na vyživované dítě, kladně ovlivňuje příjem poplatníků vyživující dítě. Poplatníci uplatňující pouze základní slevu mají poměr čisté a hrubé mzdy zachován jako v současnosti.

V grafu 4.5 jsou tyto změny vyjádřeny v absolutních částkách, při částce hrubé mzdy 8 000 Kč je poplatníkovi v současnosti přiznána čistá mzda ve výši 7 120 Kč, podle návrhu vlády bude čistá mzda pouze ve výši 6 950 Kč.

Graf 4.5 Srovnání zdanění minimální mzdy (vlastní zpracování)

V případě poplatníka pobírajícího minimální mzdu a vyživujícího jedno dítě (graf 4.6) dochází v absolutní částce ke snížení čisté mzdy o 160 Kč (podle změn navrhovaných vládou) proti situaci v roce 2013. Autorkou navrhované změny pro oba poplatníky čistou mzdu zvyšují.

Graf 4.6 Srovnání zdanění minimální mzdy - poplatník s vyživovaným dítětem (vlastní zpracování)

Srovnání zdanění průměrné mzdy

Průměrná mzda	Současný stav (v Kč)		Plán vlády (v Kč)		Návrhy na úpravy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	25 884	25 884	25 884	25 884	25 884	25 884
Sociální pojistné 25 % zaměstnavatel	6 471	6 471	-	-	-	-
Zdravotní pojistné 9 % zaměstnavatel	2 330	2 330	-	-	-	-
Sociální pojistné 6,5 % zaměstnanec	1 683	1 683	1 683	1 683	1 683	1 683
Zdravotní pojistné 4,5 % (6,5 %) zaměstnanec	1 165	1 165	1 683	1 683	1 165	1 165
Základ daně	34 685	34 685	22 518	22 518	23 036	23 036
Základ daně zaokrouhlený	34 700	34 700	22 600	22 600	23 100	23 100
Záloha na daň 15% (19 %, 17 %)	5 205	5 205	4 294	4 294	3 927	3 927
Sleva na poplatníka	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070
Sleva na dítě	-	1 117	-	1 117	-	1 450
Záloha na daň po slevách	3 135	2 018	2 224	1 107	1 857	407
Daňový bonus	-	-	-	-	-	-
Čistá mzda	19 901	21 018	20 294	21 411	21 179	22 629
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	76,89	81,20	78,41	82,72	81,82	87,42

Tabulka 4.26 Srovnání zdanění průměrné mzdy (vlastní zpracování)

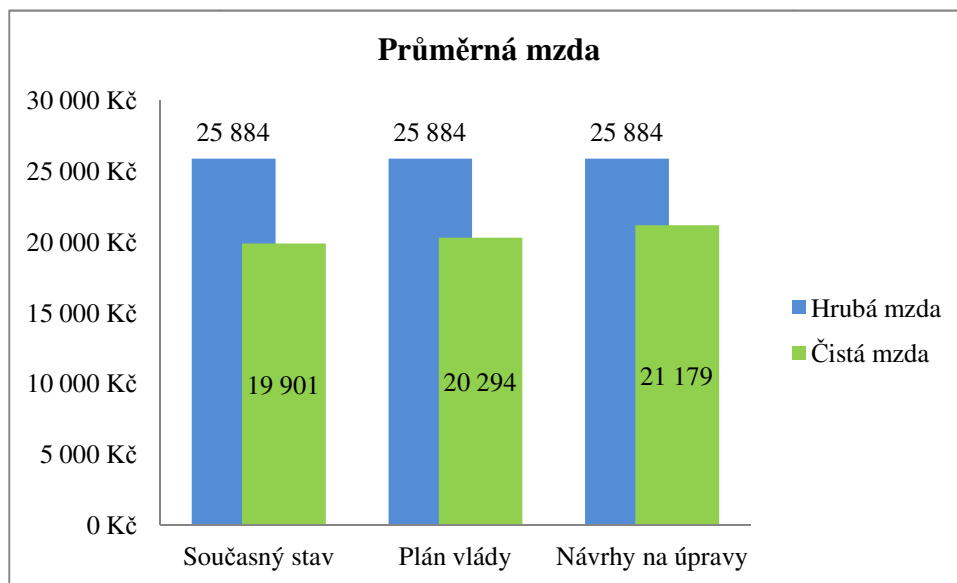
Tabulka 4.26 odráží, jak se plánované změny promítnou u průměrné mzdy. Změny plánované ze strany vlády se u této výše příjmů odrážejí příznivěji než u minimální mzdy. Můžeme zde sledovat snížení částky zálohy na daň, proto se zvýšení zdravotního pojistného nepromítne v čisté mzdě jako její snížení. Pro poplatníka využívajícího pouze základní slevu, ale i pro poplatníka vyživujícího dítě, dochází k nárůstu čisté mzdy o 1,52 %.

Poslední dva sloupce v tabulce shrnují mnou předložené návrhy na změny. Ponechání výše procentní sazby odvodu na povinné zdravotní pojištění způsobí, že je základ daně mírně vyšší než u vládního návrhu, ale nižší sazba daně však vede ke snížení částky zálohy na daň, která je nižší než u návrhu vlády i u současného stavu. Rozdíl mezi čistou mzdou určenou podle mého návrhu činí 4,93 % u poplatníka uplatňujícího jen základní slevu a 6,22 % u poplatníka vyživujícího jedno dítě, oproti současnému stavu.

Při porovnání návrhu autorky a návrhu vlády můžeme také pozorovat rozdíl ve výši čisté mzdy. V tomto případě poplatník využívající pouze slevu na poplatníka bude mít čistou mzdu přibližně o 3,5 % vyšší a poplatník vyživující jedno dítě o 4,7 % vyšší než poplatník se stejnou hrubou mzdou podle vládního návrhu.

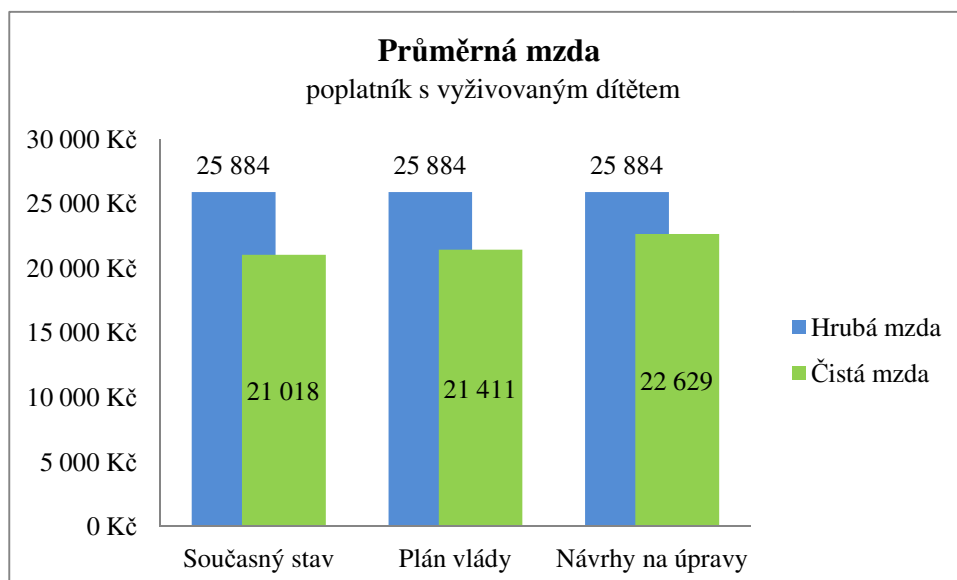
V Grafu 4.7 můžeme pozorovat zvýšení čisté mzdy u poplatníka pobírajícího průměrnou mzdu, ať už podle návrhu vlády nebo návrhu z mé strany. Hodnota čisté mzdy

podle návrhu vlády činí 20 294 Kč, tj. o 393 Kč více než v současnosti. Výše čisté mzdy po zdanění dle mého návrhu činí 21 179 Kč, tj. o 1 278 Kč více než v roce 2013.

Graf 4.7 Srovnání zdanění průměrné mzdy (vlastní zpracování)

Graf 4.8 znázorňuje situaci, jak by vypadaly čisté příjmy poplatníka s průměrnou mzdou vyživujícího dítě. Dle návrhu vlády by si tento poplatník polepšil o 393 Kč měsíčně, což je i přírůstek pro bezdětného poplatníka. Návrh z mé strany počítá s větší podporou poplatníků vyživujících děti, tedy čistá mzda poplatníka vyživujícího jedno dítě vzrostla o 1 611 Kč a to je větší částka než u poplatníka, který je bezdětný.

Graf 4.8 Srovnání zdanění průměrné mzdy - poplatník s vyživovaným dítětem (vlastní zpracování)

Srovnání zdanění pětinasobku průměrné mzdy

Pětinasobek průměrné mzdy	Současný stav (v Kč)		Plán vlády (v Kč)		Návrhy na úpravy (v Kč)	
Příjem (hrubá mzda)	129 420	129 420	129 420	129 420	129 420	129 420
Sociální pojistné 25 % zaměstnavatel	32 355	32 355	-	-	-	-
Zdravotní pojistné 9 % zaměstnavatel	11 648	11 648	-	-	-	-
Sociální pojistné 6,5 % zaměstnanec	8 413	8 413	8 413	8 413	8 413	8 413
Zdravotní pojistné 4,5 % (6,5 %) zaměstnanec	5 824	5 824	8 413	8 413	5 824	5 824
Základ daně	173 423	173 423	112 594	112 594	115 183	115 183
Základ daně zaokrouhlený	173 500	173 500	112 600	112 600	115 200	115 200
Záloha na daň 15% (19 %, 17 %)	26 025	26 025	21 394	21 394	19 584	19 584
Základ pro solidární zvýšení	25 884	25 884	25 884	25 884	25 884	25 884
Solidární zvýšení u zálohy 7 % (10 %)	1 812	1 812	1 812	1 812	2 589	2 589
Záloha na daň (celkem)	27 837	27 837	23 206	23 206	22 173	22 173
Sleva na poplatníka	2 070	2 070	-	-	1 035	1 035
Sleva na dítě	-	1 117	-	1 117	-	725
Záloha na daň po slevách	25 767	24 650	23 206	22 089	21 138	20 413
Daňový bonus	-	-	-	-	-	-
Čistá mzda	89 416	90 533	89 388	90 505	94 045	94 770
% čisté mzdy z hrubé mzdy (v %)	69,09	69,95	69,07	69,93	72,67	73,23

Tabulka 4.27 Srovnání zdanění pětinasobku průměrné mzdy (vlastní zpracování)

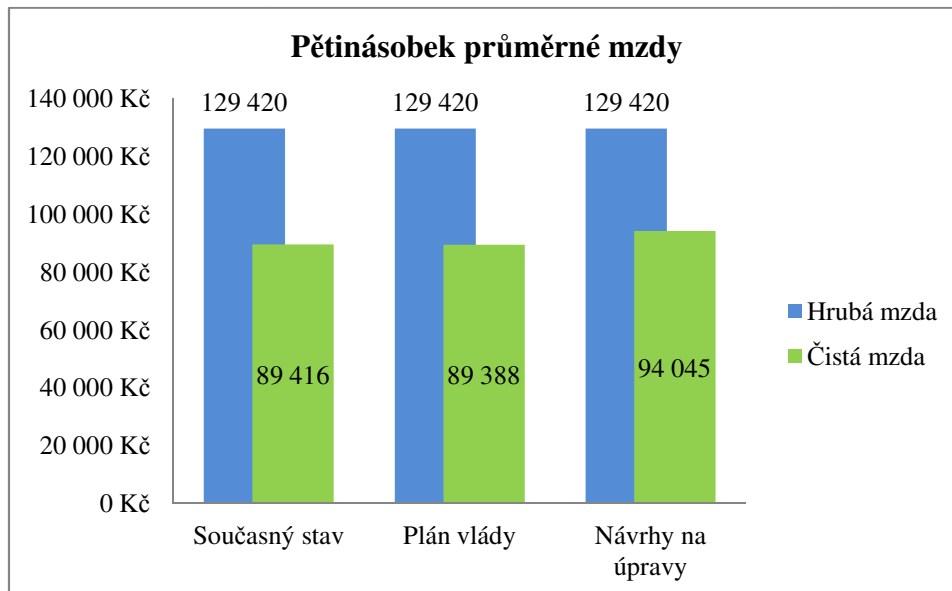
Postupům zdanění pětinasobku průměrné mzdy je věnována tabulka 4.27. I zde je zřejmé, že zrušení superhrubé mzdy sníží základ pro výpočet daně. V současnosti poplatníkovi s pětinasobkem průměrné mzdy je z hrubých příjmů vypočtena čistá mzda ve výši 69,09 % nebo 69,95 %, pokud uplatňuje daňové zvýhodnění na dítě.

Návrh vlády na změny ve zdanění ponechává v platnosti solidární zvýšení i daňovou slevu na dítě, ale navyšuje zdravotní pojištění o 2 %. Dále si základní slevu na poplatníka nemohou uplatnit osoby s příjmy vyššími než je 48násobek průměrné hrubé měsíční mzdy vyhlášené ČSÚ, který o 2 kalendářní roky předchází zdaňovacímu období, za něž se podává daňové přiznání. V naší situaci tedy jde o překročení částky 4násobku za měsíc, tj. 97 276 Kč (údaj z roku 2011). Čistá mzda u těchto poplatníků zůstane téměř beze změny oproti stavu z roku 2013.

V poslední části tabulky můžeme pozorovat, že autorkou navrhované změny také způsobily nárůst čisté mzdy i u poplatníků s pětinasobkem průměrné mzdy, přestože je solidární zvýšení daně změněno na výši 10 % ze základu pro solidární zvýšení a daňové zvýhodnění na vyživované dítě naopak sníženo na poloviční výši stejně jako sleva na

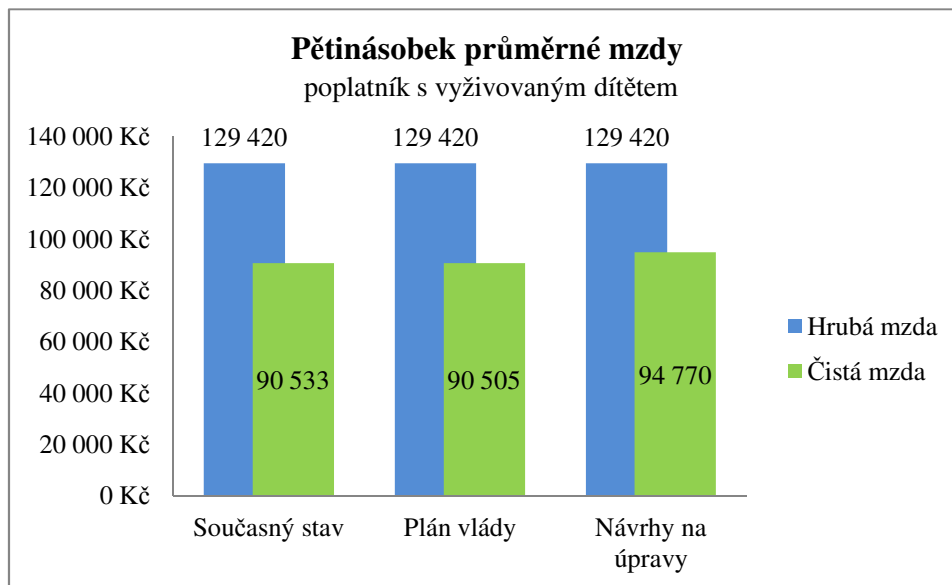
poplatníka. Nastavení sazby daně na 17 % a nezměnění výše odvodu na zdravotní pojistné umožnily růst čisté mzdy o 3,58 % a o 3,28 % u poplatníka vyživující dítě.

Z Grafu 4.9 je patrný nárůst čisté mzdy poplatníka s pětinasobkem průměrné mzdy o 4 629 Kč v případě mého návrhu a snížení o 28 Kč pokud jde o návrh vlády.

Graf 4.9 Srovnání zdanění pětinasobku průměrné mzdy (vlastní zpracování)

Čistý příjem určený z pětinasobku průměrné mzdy poplatníkovi uplatňujícího slevu na dítě (graf 4.10) se v případě návrhu vlády sníží o 28 Kč, stejně jako poplatníkovi bez dítěte. Podle mých doporučení však tento příjem vzroste o 4 237 Kč, což je méně než u bezdětného poplatníka a je to způsobeno snížením výše slevy na dítě pro tyto poplatníky.

Graf 4.10 Srovnání zdanění pětinasobku průměrné mzdy - poplatník s vyživovaným dítětem (vlastní zpracování)

4.3 Shrnutí

Vývoj čistých mezd má v absolutní výši rostoucí tendenci, která je mj. způsobena i změnou hodnoty peněz v čase. Proto bylo nutné tyto absolutní částky přepočíst do procentních poměrů, aby byl vývoj v míře zdanění lépe pozorovatelný. V případě minimální mzdy se procentní poměr čisté a hrubé mzdy udržoval přibližně na 87,48 % až do roku 1999, kdy začal klesat, a nejnižšího poměru bylo dosaženo v roce 2005, čistá mzda činila pouze 80,81 % ze mzdy hrubé. V následujících letech se tento poměr opět zvýšil a posledních 5 let se udržuje na úrovni, kdy je čistá mzda z minimální (hrubé) mzdy ve výši 89 %.

Vývoj zdanění u průměrné mzdy má mírně rostoucí tendenci, neboť v roce 1993 činil poměr hrubé a čisté mzdy 79,50 % a v současnosti je to jen 76,89 %. Proti minimální mzdě je však tento poměr relativně stabilní a pohybuje se převážně mezi 76 - 78 %. U pětinasobku průměrné mzdy je nejlépe zřetelné progresivní zdanění, které u nás bylo v roce 2008 změněno na lineární sazbu daně. Tendence poměru čisté a hrubé mzdy byla v letech 1993 - 2007 spíše stabilní, až na výrazné snížení na 60,22 % v roce 1995, jinak se pohyboval kolem hladiny 64 - 66 %. Lineární sazba daně přinesla snížení daňové zátěže pro poplatníky s vysokými příjmy a poměr jejich čisté a hrubé mzdy se zvýšil přibližně na 70,5 %. Solidárním zvýšení daně v roce 2013 byl tento poměr mírně snížen na 69,09 %.

Návrh vlády se při zdanění minimální mzdy promítne jako mírné snížení čistého příjmu, neboť zvýšení odvodu na zdravotní pojištění sníží základ daně, rozdíl činí 170 Kč měsíčně u poplatníka uplatňujícího základní slevu a 160 Kč měsíčně u poplatníka vyživujícího dítě. Pokud jde o poplatníka s průměrnou mzdou, změny plánované vládou jsou pro něj výhodnější. Snížení zálohy na daň, způsobené změnou výpočtu základu daně, i její sazby vede u této výše hrubých příjmů k nárůstu příjmů čistých. V našem případě jde o 393 Kč měsíčně navíc pro osoby s průměrnou mzdou. Osoby s příjmy ve výši 5násobku průměrné mzdy podle návrhu vlády přijdou o základní slevu na poplatníka, avšak jejich čisté příjmy zůstanou ve srovnání se současným stavem na téměř stejné výši, neboť snížení o 28 Kč v měsíčním příjmu nad 100 000 Kč poplatník nepocítí.

Návrh na změny z mé strany v konečném důsledku přináší nárůst čistých mezd všem poplatníkům. Největší podíl na tom nese snížení daňové zátěže a nezměnění sazeb pojistného. U poplatníků s minimální mzdou je návrhem z mé strany plánováno její zvýšení a pro poplatníky s příjmy vysoce nadprůměrnými krácení slev na dani a daňového zvýhodnění. Dále bylo snahou těchto změn i podpora rodin s dětmi, které mají nižší nebo průměrné příjmy.

5 Závěr

Problematika daní z příjmů je velice složitá oblast, která na jedné straně řeší, jak státu přinést zdroje a na straně druhé, jak zdanit poplatníky, aby nebyli demotivováni, byli ochotni pracovat a nepokoušeli se obcházet zákony. Nejprve byly shrnuty teoretické poznatky z oblasti daní z příjmů fyzických osob, které zahrnovaly nejen vysvětlení pojmů, ale i vývoj daně z příjmů na našem území před vznikem České republiky.

Cílem práce bylo analyzovat vývoj daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti od vzniku samostatné České republiky do současnosti a navržení možných změn ve zdaňování těchto příjmů. Stanovený cíl práce byl naplněn.

Dále byly použity obecně teoretické metody pro provedení analýzy změn v dani z příjmů fyzických osob v letech 1993 - 2013 na jednotlivých konstrukčních prvcích daně. Praktická část byla věnována dopadům změn v zákoně o daních z příjmů na čisté mzdy fyzických osob ze závislé činnosti. Byly analyzovány plány vlády a opozice na možné postupy ve zdaňování těchto příjmů a nakonec byly podány návrhy na možný postup při zdaňování, které byly aplikovány na výpočtech čistých příjmů poplatníků daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Jak je zřejmé ze vzorových příkladů, změny plánované vládou přinesou vyšší zatížení osob s minimálním výdělkem, které se bude muset nějakým způsobem kompenzovat. Pro osoby s průměrnými příjmy jsou plány vlády příznivější a jejich příjmy mírně vzrostou i přes zvýšení odvodů na zdravotní pojištění. Poplatníci s pětinasobkem průměrné mzdy přijdou o možnost uplatnit základní slevu a v konečném důsledku jejich příjmy zůstanou téměř stejné jako v současnosti.

Návrh změn doporučený autorkou by přinesl zvýšení čistých příjmů všem poplatníkům. Snížení daňového zatížení jednotnou sazbou 17 % z hrubých příjmů zvýší příjem poplatníka, který bude mít více prostředků pro spotřebu. Zvyšování daní z příjmů s cílem vzrůstu výnosu státu, může přinést opačný efekt a demotivaci poplatníků k práci, daňová zátěž je tedy navrhovanými doporučeními přenesena na spotřebu. Dále je doporučeními upravena sleva na vyživované dítě a manžela, tím by se mohla změnit výše výplat některých sociálních dávek ve prospěch státu. Prostředky na tyto změny budou získány zvýšením procentní sazby solidárního zvýšení daně, zrušením maximálních vyměřovacích základů u povinného pojistného a omezením slev pro poplatníky s vysokými příjmy.

Zdanění příjmů je velmi citlivá záležitost a nastavení zákona nejspíš nikdy nebude vyhovovat všem poplatníkům. Důkazem složitosti tohoto problému jsou každoroční novelizace zákona o daních z příjmů a někdy i úpravy v průběhu zdaňovacího období.

Seznam použité literatury

Odborná literatura:

- [1] AMBROŽ, Jan. *Společné zdanění manželů*. 1. vyd. Praha: Koršach, 2007. 91 s. ISBN 978-80-86296-13-5.
- [2] KOLEKTIV AUTORŮ. *Meritum Mzdy 2012*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 780 s. ISBN 978-80-7357-749-0.
- [3] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
- [4] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie: úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2009. 120 s. ISBN 978-80-7357-423-9.
- [5] PELC, Vladimír. *Zákony o soustavě daní, o dani z přidané hodnoty, o spotřebních daních, o daních z příjmů s komentářem: Novelizace platné od 1. 8. 1993*. 1. vyd. Ostrava: Montanex, spol. s r. o., 1993. 266 s. ISBN 80-85300-29-X.
- [6] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2013*. 21. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 423 s. ISBN 978-80-7263-798-0.
- [7] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2012*. 20. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 455 s. ISBN 978-80-7263-717-1.
- [8] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2011*. 19. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 431 s. ISBN 978-80-7263-639-6.
- [9] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2010*. 18. vyd. Olomouc: ANAG, 2010. 463 s. ISBN 978-80-7263-572-6.
- [10] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2009*. 17. vyd. Olomouc: ANAG, 2009. 455 s. ISBN 978-80-7263-501-6.
- [11] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2008*. 16. vyd. Olomouc: ANAG, 2008. 439 s. ISBN 978-80-7263-433-0.
- [12] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2007*. 15. vyd. Olomouc: ANAG, 2007. 383 s. ISBN 978-80-7263-369-2.
- [13] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2006*. 14. vyd. Olomouc: ANAG, 2006. 367 s. ISBN 80-7263-324-4.
- [14] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2005*. 13. vyd. Olomouc: ANAG, 2005. 343 s. ISBN 80-7263-253-1.
- [15] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2004*. 12. vyd. Olomouc: ANAG, 2004. 319 s. ISBN 80-7263-208-6.
- [16] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2003*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, 2003. 279 s. ISBN 80-7263-152-7.

- [17] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2002*. 10. vyd. Olomouc: ANAG, 2002. 271 s. ISBN 80-7263-110-1.
- [18] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2001*. 9. vyd. Olomouc: ANAG, 2001. 263 s. ISBN 80-7263-078-4.
- [19] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2000*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2000. 239 s. ISBN 80-7263-026-1.
- [20] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 1999*. 7. vyd. Olomouc: ANAG, 1999. 255 s. ISBN 80-85646-87-0.
- [21] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 1998*. 6. vyd. Olomouc: ANAG, 1998. 237 s. ISBN 80-85646-68-4.
- [22] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 1997*. 5. vyd. Olomouc: ANAG, 1997. 253 s. ISBN 80-85646-52-8.
- [23] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 1996*. 4. vyd. Olomouc: ANAG, 1996. 245 s. ISBN 80-85646-30-7.
- [24] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 1995*. 3. vyd. Olomouc: ANAG, 1995. 220 s. ISBN 80-85646-18-8.
- [25] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 1994*. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 1994. 189 s. ISBN 80-85646-10-2.
- [26] PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 1993*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 1993. 159 s. ISBN 80-901279-6-7.
- [27] PELECH, Petr a Vladimír PELC. *Daně z příjmů: s komentářem 2012*. 12. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 1 079 s. ISBN 978-80-7263-742-3.
- [28] RYLOVÁ Zuzana, TUNKROVÁ Zlataše, ŠULC Ivo a Zdeněk KRŮČEK. *Daňové zákony 2013 s komentářem změn*. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2013. 250 s. ISBN 978-80-265-0058-2.
- [29] STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 208 s. ISBN 978-80-87109-15-1.
- [30] ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
- [31] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: 1. VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2.

Internetové zdroje:

- [32] ČESKÁ STRANA SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÁ. ČSSD: *Daňová reforma* [online]. ČSSD [3. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/program/program-podle-vas/danova-reforma/>
- [33] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Průměrné mzdy* [online]. ČSÚ [9. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz030912.doc>
- [34] ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. ČTK: *Daňové změny plánované na 2015 začnou asi platit o rok dříve. Finanční noviny: Ekonomika* [online]. 2013 [cit. 2013-03-04]. ISSN: 1213-4996. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/danove-zmeny-planovane-na-2015-zacnou-asi-platit-o-rok-drive/895593>
- [35] INFORMAČNÍ CENTRUM VLÁDY. ICV: *Daňová reforma* [online]. ICV [3. 4. 2013]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/danova-reforma/>
- [36] KOPECKÝ, Josef. *ČSSD ukázala nový program: minimální mzda 12 tisíc, konec rovné daně. iDNES.cz: zprávy* [online]. iDNES.cz [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/cssd-se-schazi-na-volebnim-sjezdu-v-ostrave-dorazil-i-zeman-po1-/domaci.aspx?c=A130315_081711_domaci_kop
- [37] KUČERA, Petr. *Daňová reforma začne už příští rok, plánuje Kalousek. Aktuálně.cz: finance* [online]. Aktuálně.cz [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/finance/penize/dane/clanek.phtml?id=770093>
- [38] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. MFČR: *Projekt vytvoření jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů (JIM)* [online]. MFČR [4. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/dc_jim.html
- [39] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. MPSV: *Přehled o vývoji částek minimální mzdy* [online]. MPSV [18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/871>
- [40] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. MPSV: *Sociální legislativa* [online]. MPSV [20. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3459>
- [41] Zákon č. 458 ze dne 20. prosince 2011 o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 158, s. 6082-6176. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6090>. ISSN 1211-1244.

Seznam zkratek

ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
IMF	International Monetary Fund (Mezinárodní měnový fond)
JIN	Jednotné inkasní místo
Kč	Koruna česká
Kčs	Koruna československá
mj.	mimo jiné
např.	například
odst.	Odstavec
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
tj.	to jest
tzn.	to znamená
ZD	základ daně
ZTP/P	zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce
ZTP-P	zvlášť těžce poškozený s průvodcem

Seznam schémat, tabulek a grafů

Seznam schémat

Schéma 2.1 Přímé daně v České republice.....	16
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 3.1 Změna ve zdanění rok 1992 a 1993.....	26
Tabulka 3.2 Společné zdanění manželů	54
Tabulka 3.3 Sazba daně v roce 1993	55
Tabulka 3.4 Sazba daně v roce 1996	56
Tabulka 3.5 Sazba daně v roce 1997	56
Tabulka 3.6 Sazba daně v roce 1998	56
Tabulka 3.7 Sazba daně v roce 1999	57
Tabulka 3.8 Sazba daně v roce 2001 - 2005.....	57
Tabulka 3.9 Sazba daně v roce 2006 a 2007	57
Tabulka 4.1 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1993	59
Tabulka 4.2 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1994	60
Tabulka 4.3 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1995	60
Tabulka 4.4 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1996	61
Tabulka 4.5 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1997	61
Tabulka 4.6 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1998	62
Tabulka 4.7 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 1999	62
Tabulka 4.8 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2000	63
Tabulka 4.9 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2001	63
Tabulka 4.10 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2002	64
Tabulka 4.11 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2003	65
Tabulka 4.12 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2004	65
Tabulka 4.13 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2005	66
Tabulka 4.14 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2006	67
Tabulka 4.15 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2007	67
Tabulka 4.16 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2008	68
Tabulka 4.17 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2009	69
Tabulka 4.18 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2010	70
Tabulka 4.19 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2011	70
Tabulka 4.20 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2012	71
Tabulka 4.21 Zdanění příjmů ze závislé činnosti v roce 2013	72
Tabulka 4.22 Vývoj minimální mzdy.....	74
Tabulka 4.23 Vývoj průměrné mzdy	75
Tabulka 4.24 Vývoj pětinasobku průměrné mzdy.....	76
Tabulka 4.25 Srovnání zdanění minimální mzdy.....	83
Tabulka 4.26 Srovnání zdanění průměrné mzdy	85
Tabulka 4.27 Srovnání zdanění pětinasobku průměrné mzdy.....	87

Seznam grafů

Graf 4.1 Vývoj čisté mzdy v letech 1993 - 2013	73
Graf 4.2 Vývoj minimální mzdy ve vybraných letech	74
Graf 4.3 Vývoj průměrné mzdy ve vybraných letech	75
Graf 4.4 Vývoj pětinásobku průměrné mzdy ve vybraných letech	76
Graf 4.5 Srovnání zdanění minimální mzdy	84
Graf 4.6 Srovnání zdanění minimální mzdy - poplatník s vyživovaným dítětem	84
Graf 4.7 Srovnání zdanění průměrné mzdy	86
Graf 4.8 Srovnání zdanění průměrné mzdy - poplatník s vyživovaným dítětem	86
Graf 4.9 Srovnání zdanění pětinásobku průměrné mzdy	88
Graf 4.10 Srovnání zdanění pětinásobku průměrné mzdy - poplatník s vyživovaným dítětem	88

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB - TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB - TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB - TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB - TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB - TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB - TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. 4. 2013

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Předmět daně z příjmů fyzických osob v roce 2013
- Příloha č. 2:** Osvobození od daně v roce 2013
- Příloha č. 3:** Osvobození od daně v roce 1993
- Příloha č. 4:** Daňové přiznání formulář pro rok 2012
- Příloha č. 5:** Prohlášení poplatníka k dani formulář pro rok 2013
- Příloha č. 6:** Daňová reforma současné vlády
- Příloha č. 7:** Daňová reforma - ČSSD